

**СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА МЕНЕДЖМЕНТУ БЕЗПЕКИ

*Матеріали Міжнародної науково-практичної
конференції*

(16 травня 2018 року)

Луцьк 2018

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ**

**ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА МЕНЕДЖМЕНТУ
БЕЗПЕКИ**

*Матеріали Міжнародної науково-практичної
конференції*

(16 травня 2018 року)

Луцьк 2018

УДК 658:351.82(082)
ББК 65.050я43
Т 33

*Рекомендовано до друку вченою радою
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 5 від 24.05.2018р.)*

Рецензенти:

Ліпич Л. Г. – доктор економічних наук, професор кафедри економіки, безпеки та інноваційної діяльності підприємства факультету економіки та управління Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

Сохнич А. Я. – доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедрою управління земельними ресурсами Львівського національного аграрного університету

Шубалий О. М. – доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри економіки Луцького національного технічного університету.

Теорія та практика менеджменту безпеки: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (16 травня 2018 р.) / Відп. ред. проф. Л. М. Черчик. – Луцьк, 2018. – 160с.

ISBN 978-617-7117-65-9

У збірнику подано тези доповідей та виступів учасників Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої питанням теорії менеджменту безпеки, безпеки особистості, прикладним аспектам забезпечення соціальної, екологічної, економічної безпеки підприємств, питанням механізму забезпечення соціоекологоекономічної безпеки регіону, проблемам забезпечення національної безпеки.

УДК 658:351.82(082)
ББК 65.050я43

ISBN

© Черчик Л. М. (упорядкування),
2018

ЗМІСТ

1. ТЕОРІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ БЕЗПЕКИ

Антонюк С., Садченко Е. JOB SHADOWING И ЕГО РОЛЬ В ОТБОРЕ ПЕРСОНАЛА	9
Дужан В., Садченко Е. КОНТЕНТ МАРКЕТИНГОВАЯ СТРАТЕГИЯ	11
Крисак А. ФОРМАТ БЕЗПЕКИ СИСТЕМИ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	13
Кушніренко А., Садченко Е. В. INBOUND MARKETING - СОВРЕМЕННАЯ КОНЦЕПЦИЯ МАРКЕТИНГА	15
Самонов Д.И., Садченко Е.В. ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ВЕНЧУРНОГО БИЗНЕСА В УКРАИНЕ	17
Чевтаева К., Садченко Е. СПОСОБЫ РЕАНИМАЦИИ И РАЗВИТИЯ УПРАВЛЕНИЯ МАЛЫМ БИЗНЕСОМ В УКРАИНЕ	19
Черчик Л.М. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ СОЦІОЕКОЛОГОЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	21

2. БЕЗПЕКА ОСОБИСТОСТІ

Шульська Н. ЖУРНАЛІСТСЬКА ПСЕВДОНІМІЯ ЯК ЧИННИК ЗОВНІШНЬОЇ ЧИ ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ	23
---	----

3. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ, ЕКОЛОГІЧНОЇ, ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Азєєв А. С. SMART-МЕНЕДЖМЕНТ В СЛУЖБАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ	25
Богдан М.А., Борисюк О.В. ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	27
Божатарник А., Садченко О.В. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	29

Бортнік С., Висоцька Х. МІСЦЕ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	31
Бушняк Т.И., Садченко Е.В. СОВРЕМЕННЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К СОЦИАЛЬНОЙ И ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ БИЗНЕСА	33
Волинець І. СУТНІСНО-ЗМІСТОВНА ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	35
Гаражджук І. В. СУТНІСТЬ ТА ВИДИ КООПЕРАТИВІВ	37
Герасимчук О., Бегун С. ІНФОРМАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	39
Дерипас О., Садченко О. ПОНЯТТЯ І РОЛЬ МІСІЇ НА ВСІХ РІВНЯХ ОРГАНІЗАЦІЇ	41
Івашко О. МЕТОДИКА РОЗРАХУНКУ РІВНЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ	43
Коленда Н.В. ЗАХОДИ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА	45
Корчевська Т., Сафарова А. Т. ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	47
Костецька А.І., Гудзь П.В. ПОБУДОВА ЕФЕКТИВНИХ КОМУНІКАЦІЙ «КЕРІВНИК- ПІДЛЕГЛИЙ» В КОНТЕКСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ БЕЗПЕКИ	49
Котик О., Лисачок А. ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ	53
Левицький В. ФОРМУВАННЯ ПРИНЦИПІВ КОНЦЕПЦІЇ КОНТРОЛІНГУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	55
Ліпич Л.Г., Хілуха О.А., Кушнір М.А. ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	57

Лукьянчук Е.М., Петрыга А.В. СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ КАДРОВОГО МЕНЕДЖМЕНТА ПРЕДПРИЯТИЯ	59
Матвійчук Н. М. ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	61
Миськовець Н.П. ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЕКОСИСТЕМНИХ ПІДПРИЄМСТВ	63
Ніколайчук Т.О. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПЕРСОНАЛІЗАЦІЇ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ	65
Новосад О. В. НАПРЯМИ ЕНЕРГЕТИЧНО БЕЗПЕЧНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ГАЗОРОЗПОДІЛЬНИХ СИСТЕМ УКРАЇНИ	67
Пригула М. Ю. ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА	69
Пукало О. РОЛЬ ПОТЕНЦІАЛУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ	71
Розум Р., Солонинка З. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ НЕМАТЕРІАЛЬНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА	73
Рудик Н.І. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	75
Стащук О. ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА	77
Садченко Е.В., Суходольская Д. ПОНЯТИЕ И ЗНАЧЕНИЕ ЛОГИСТИКИ В МЕНЕДЖМЕНТЕ ОРГАНИЗАЦИИ	80
Супрунюк Ф.О., Черчик Л.М. КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ЗАСІБ ПОКРАЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	82
Черчик А. ОЦІНЮВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОЇ СФЕРИ	84

Ющишина Л., Мельник Ю. ЛОГІСТИЧНА СКЛАДОВА У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ	86
Якимчук А. Ю., Валюх А. М., Зайцев Д. Б. ДОСЛІДЖЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ СОНЯЧНОЇ ЕНЕРГІЇ ЯК ОСНОВИ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	89
Яцык И., Шматковская Т. УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ	92
4. МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІОЕКОЛОГОЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ	
Андерсон Н.В. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІО-ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ДЛЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	94
Балджи М. МЕХАНІЗМ ПРОГНОЗУВАННЯ СОЦІО-ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА РІВНІ РЕГІОНУ	96
Зайчук К.А. ФУНКЦІОНУВАННЯ ТУРОПЕРАТОРІВ В УМОВАХ ДОТРИМАННЯ СОЦІО-ЕКОЛОГІЧНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	98
Карлін М. ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ГАРАНТУВАННЯ КЛІМАТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ	101
Лаш А.С. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ КООПЕРАЦІЇ	103
Малевич Н. РОЛЬ ІННОВАЦІЙ В СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЕКОБЕЗПЕЧНОГО ВИРОБНИЦТВА	105
Михайлюк О.Л. ЕКОЛОГІЧНІ РИЗИКИ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОДЕСЬКОМУ РЕГІОНІ	109
Павлов К. ЗАХІДНИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ РИНОК ЖИТЛОВОЇ НЕРУХОМОСТІ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА КОНКУРЕНТНІ ОСОБЛИВОСТІ	112
Петрушенко М.М., Вернидуб Н.О. РОЛЬ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ У СТАЛОМУ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	114

Сак Т.
ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ РЕГІОНІВ В УМОВАХ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ 116

Шубала І.В.
ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ ЯК
ОСНОВА СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ 118

Шубалий О.М.
ПОЛІТИКА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ПРАЦІВНИКІВ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ
БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ 120

5. ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Борисюк О.В.
ОСНОВНІ ЗАГРОЗИ СТРАХОВОГО РИНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ 122

Буняк Н.М.
РИНОК ПРАЦІ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ
БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ 124

Васильків Б.Л.
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІТ АУТСОРСИНГУ В УКРАЇНІ:
ПРОБЛЕМИ ТА МОЖЛИВОСТІ 126

Gudz Piotr, Lebień Malgorzata
TEORIA A PRAKTYKA FORMOWANIA BEZPIECZEŃSTWA
ENERGETYCZNEGO UE I POLSKI 128

Дзядикувич Ю., Гевко Р., Любезна І.
ДЕЯКІ АСПЕКТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ 132

Зеленко О.
РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ЯК ГОЛОВНА
СКЛАДОВА ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ 134

Коротя М., Стрішенець О.М.
СТАН ТА РЕАЛІЇ ГАЗОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ 137

Рейкін В.С.
НЕЧІТКЕ МОДЕЛЮВАННЯ РІВНЯ ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ
УКРАЇНИ 139

6. МОДЕЛІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ СОЦІОЕКОЛОГОЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ, РЕГІОНУ, КРАЇНИ

Ліщук В.¹, Ліщук М.², Московчук А.²
ОСНОВНІ ЗАГРОЗИ ГАЗОВОЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ 141

Марців Т. Ю. ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ СОЦІОЕКОЛОГОЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЛІСОВИХ ГОСПОДАРСТВ	143
Микитин Т. ОБГРУНТУВАННЯ СОЦІО-ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ ОЦІНКИ РОБОТИ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИХ ПАРКІВ	145
Полінкевич О.М. УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ПОВЕДІНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ	147
Попик О.В. ЕКОЛОГООРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО ЗОНУВАННЯ УРБАНІЗОВАНОГО ПРОСТОРУ	149
Прокопенко О.В., Омеляненко В.А. СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ МЕНЕДЖМЕНТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ НА ОСНОВІ ІННОВАЦІЙ	151
Рудик В.І., Білоус Н.М. НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ БЛОКЧЕЙН ТЕХНОЛОГІЙ НА ФІНАНСОВИХ РИНКАХ УКРАЇНИ	153
Тоцька О.Л. ПОБУДОВА ПРОГНОЗНИХ МОДЕЛЕЙ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ УКРАЇНЦІВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	155
Шевченко Г.М. РОЗБУДОВА МЕРЕЖІ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИХ ПАРКІВ НА ПРИНЦИПАХ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ	157

1. ТЕОРИЯ МЕНЕДЖМЕНТУ БЕЗПЕКИ

JOB SHADOWING И ЕГО РОЛЬ В ОТБОРЕ ПЕРСОНАЛА

Антонюк Сергей Дмитриевич, Садченко Елена Васильевна,

Одесский национальный университет имени И.И. Мечникова

Одесса

Shadowing - это тип обучения на рабочем месте, в котором новый сотрудник или сотрудник, желающий познакомиться с другой работой, следует и наблюдает за обученным и опытным сотрудником.

Shadowing позволяет стажеру, сотруднику или студенту получить исчерпывающие знания о том, что сотрудник, который занимает определенную должность выполняет каждый день.

Данный вид обучения позволяет получить более богатый опыт, чем чтение описания работы или проведение информационного интервью, во время которого работник описывает свою работу [1].

Подопечный становится «тенью» опытного сотрудника в реальной рабочей обстановке и непрерывно находится рядом с ним в течение одного - трех дней. Он имеет право обсуждать все рабочие моменты не только со «старшим», но и с остальными работниками, а также узнавать об особенностях той или иной должности. Можно стать «тенью» любого сотрудника компании - от линейного работника до топ менеджера, это зависит от того, какие навыки требуется сформировать.

Основные направления использования шэдоунга:

1. Профориентация. Многие компании в летний период берут на временную работу студентов последних курсов, давая им возможность получить информацию и навыки «из первых рук» и сделать осознанный выбор организации или должности для их дальнейшей деятельности. Компания, в свою очередь, может оценить молодых специалистов и выбрать из работающих студентов тех, которые подходят больше всего. В этом случае эффективность метода Job Shadowing будет высокой только в информационно открытых организациях.

2. Первичная адаптация. В результате такого обучения у стажера снижается страх и тревожность перед новыми целями в работе, он начинает лучше понимать свои профессиональные задачи и должностные обязанности.

3. Повышение интеграции подразделений компании. Любая компания, которая ведет много разнообразных проектов, сталкивается

с проблемой «притирки» и адаптации членов рабочих групп. Успех Job Shadowing зависит от способностей руководителя проекта выявить самых профессиональных членов команды, а затем помочь новичкам в получении опыта решения задач проекта через наблюдение за «старшими» коллегами и обсуждение с ними возникающих вопросов.

4. Обмен опытом (работа с наиболее компетентным или успешным сотрудником). В любой компании есть работники с высокими показателями деятельности, заслуженно считающиеся профессионалами. Одна из возможностей, предоставляемая Job Shadowing, - перенять успешную модель поведения таких людей.

5. Обучение специалистов кадрового резерва. Данный метод помогает резервистам применить полученные знания на практике и тем самым снизить риски в дальнейшей работе. Также Job Shadowing позволяет избежать ситуаций, когда после минимальной подготовки сотрудника назначают на должность руководителя, предварительно не объяснив ему задачи, цели и особенности нового рабочего места [2].

Преимуществами данного метода являются: низкая стоимость, простота и то, что при успешном применении он существенно сокращает время на подготовку нового специалиста к практическим действиям.

Необходимо отметить тот факт, что данный метод «работает» в том случае, если обучающийся сотрудник заинтересован в том, чтобы перенять навыки и по настоящему внимательно наблюдает за происходящим, и не отвлекается на какие-либо внешние и внутренние посторонние факторы. Это во-первых, во-вторых, - люди разные и не для всех основной канал восприятия информации – визуальный.

Также, следует помнить о состоянии того, за кем наблюдают. Большинство людей без особого восторга относятся к тому, что за их работой будет внимательно следить посторонний человек. Это можно связать, прежде всего, с личностными особенностями и менталитетом украинцев, которым свойственно сомневаться в себе.

1. Job Shadowing Is Effective On-the-Job Training [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.thebalance.com/job-shadowing-is-effective-on-the-job-training-1919285> - Название с экрана.

2. Job Shadowing как он есть [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.kaus-group.ru/knowledge/300-articles/material/315/> - Название с экрана.

КОНТЕНТ МАРКЕТИНГОВАЯ СТРАТЕГИЯ

Дужан Вероника Андреевна, Садченко Елена Васильевна
Одесский национальный университет имени И.И. Мечникова
Одесса

Тактика без стратегии — просто реагирование на внешние факторы. Лидеры рынка создают и утверждают контент-стратегию, собирают в команду, людей, которые разделяют общее видение цели и пути к ее достижению.

В разработке стратегии нет жёстких правил и однозначных рекомендаций. Какой она будет — всегда зависит от запросов клиентов, от специфики отрасли, от свободных ресурсов и времени, которым мы располагаем [1].

Исследование — наша отправная точка. Начнем с того, что поймем, кто мы такие, что ищет наша аудитория и что из себя представляют конкуренты.

Необходимо описать:

- Компанию. Какое место она занимает на рынке? Как её воспринимают? Какие у вас УТП, чем мы отличаетесь от конкурентов, что в нас уникального? Чем хорош контент у нас на сайте? А что требует улучшений?
- Формируем бренд-концепцию и прописываем ключевые сообщения бренда. Какую проблему клиента мы решаем? Как мы ее решаем, и почему именно мы — лучшие?
- Цели. Какова конечная цель? На какие перспективы мы рассчитываем? Чего хотим достичь за ближайший год?
- Конкуренты. Кто они и какую долю рынка занимают? Почему их выбирают покупатели [2] ?

Далее мы исследуем рынок.

Надо сформулировать цели максимально понятно. Они должны поддаваться измерению и быть привязаны к конкретному времени, а также достигаться именно за счёт контента.

Теперь, как часто бывает в маркетинге, основная задача — переварить всю ту информацию, которую мы только что проанализировали и очень подробно прописали, убрать всё лишнее, очистить смыслы, оставить голую суть. Конечно, удалять предыдущую работу не стоит, но она — не самоцель. Необходимо докопаться до ядра. Нужно обнаружить фундамент, на котором вырастет наша стратегия.

Концепция должна свести будущую стратегию к одному предложению. Оно должно отражать основное намерение компании, запоминаться и максимально точно описывать нас. Пример: “Компания X предоставляет своим клиентам (большим интернет-магазинам и порталам) комплексное интернет-продвижение, прорабатывая все категории до мелочей и работая на конечную прибыль компании заказчика.

Также необходимо описать какие идеи должен доносить контент, набросать темы. Сейчас это можно сделать без подробностей и таблиц.

В общих чертах наметьте план: где вы будете распространять контент и как планируете его продвижение. Тоже без подробностей — всё на уровне идей и тезисов [1].

70% вашего контента должны составлять FAQ, условия работы, страница с ценами. Чем больше вы сможете рассказать про свой продукт или услугу, тем лучше.

20% — статьи о творчестве, бизнесе в целом и вещах, которые увлекают вашу целевую аудиторию. Таким контентом чаще всего делятся в социальных сетях: он обладает хорошим вирусным потенциалом и помогает нарастить аудиторию.

10% — рискованный контент. Интерактивные страницы, развлекательные и провокационные материалы, обсуждение неоднозначных тем. Такой контент должен немного вас пугать. Да, можно потерпеть неудачу, но если этот контент выстрелит — это оправдывает все усилия. Именно такой контент чаще всего становится вирусным.

Важно вносить создание и публикацию такого контента в общий контент-план. Исключение может составлять контент для социальных сетей. Так как он публикуется часто, то основной план по социальным сетям можно составлять отдельно [2].

1. Content Master. Управляй контентом, продвигай бизнес [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://courses.iampm.club/course/content-master-bazovyj-kurs/> - Название с экрана.

2. Как разработать контент-стратегию: шаблон [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://madcats.ru/content-marketing/content-strategy-template/> - Название с экрана.

ФОРМАТ БЕЗПЕКИ СИСТЕМИ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Крисак Алла

Волинське відділення ВГО «Ліга оцінювачів земель», м. Луцьк

Найбільш поширеним визначенням безпеки є стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз, при якому забезпечується сталий розвиток суспільства [1]. Безпека у системі землекористування є вагомим чинником досягнення збалансованості земельних відносин. Формат безпеки відображає гарантування превентивних заходів з боку держави при здійсненні регулювання земельних відносин.

У сфері економічної безпеки з огляду на бережне використання земельні ресурси розглядаються як об'єкт стабілізації відтворювальних процесів та подолання структурної деформації в економіці, диспропорцій у розвитку економічних відносин, зокрема відносин власності на природні ресурси; нівелювання критичного стану з продовольчим забезпеченням населення, нераціонального виснажливого використання природних ресурсів для відновлення; гарантування стабільності бізнесу, збереження і накопичення капіталу; у природному середовищі вони забезпечують екологічну безпеку; зниження ризику для життя і здоров'я людей. Використання земельних ресурсів у господарській діяльності впливає на частку валового внутрішнього продукту, на торгівельний баланс між експортом та імпортом країни, сприяє зміцненню статусу держави в світовому масштабі, при найнесприятливіших умовах є резервом продовольчої основи, що забезпечує умови подолання економічної небезпеки. Як об'єкт продовольчої безпеки земельні ресурси забезпечують умови вирощування екологічно чистих продуктів харчування, які споживаються населенням і, відповідно, впливають на загальний стан та здоров'я людини, а також створюють передумови для налагодження експорту продукції до інших країн. Продовольча безпека сприяє насиченню ринку продовольством, вирівнюванню доходів та інших соціальних параметрів села і міста, сталому розвитку агропромислового комплексу і характеризує соціальну складову земельних відносин.

Земельні ресурси як природний об'єкт існують незалежно від волі людини, а також виконують екологічну функцію, будучи елементом екосистеми, є місцем, де виживають та розмножуються різноманітні біологічні види і умовою життя людини.

Враховуючи комплексний підхід та специфіку земельних відносин визначаємо триєдиний формат безпеки у системі землекористування:

- *економічна безпека* являє собою високорентабельне виробництво в межах створення доданої вартості, що отримується землекористувачами в результаті продуктивного використання землі із мінімізацією деструктивних факторів, що можуть привести до небезпеки;

- *продовольча безпека* передбачає здатність виробляти життєво необхідну кількість якісних продуктів харчування, а також ведення органічного виробництва із збереженням можливості продуктивних земель протистояти неконтрольованим продовольчим небезпекам;

- *екологічна безпека* – це здійснення охорони, збереження земельних ресурсів для підтримання їх у такому стані, який може забезпечити задоволення потреб суспільства як сьогодні, так і в довготривалій перспективі та сукупність дій з відтворення земельних ресурсів в інтересах майбутніх поколінь з метою їх захищеності та попередження від реальних чи потенційних ризиків і небезпек.

Відмічаємо також, що в кожній державі спостерігаються регіональні асиметрії та в деякою мірою розбалансування розвитку земельних відносин, що приводить до напруженості в державі.

Якщо збільшити джерело напруженості до певної межі, то почнуться суттєві негаразди, а між регіонами виникатимуть або загострюватимуться суперечності, конфлікти, протистояння, що стане передумовою виникнення небезпек [2]. Звичайно, для України, як і для кожної держави, головним пріоритетом досягнення безпеки є мінімізація негативного впливу деструктивних факторів за рахунок максимального збільшення впливу позитивних конструктивних факторів. Нейтралізувати вплив негативних факторів на рівень безпеки земельних відносин можна шляхом реалізації науково-обґрунтованої стратегії економіко-екологічного регулювання земельних відносин на засадах сталого розвитку, спрямованої на вдосконалення процесів прийняття рішень щодо регулювання земельних відносин.

1. Закон України «Про основи національної безпеки України» / Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2003. № 39. ст.351.

2. Вахович І. М. Теоретичні засади формування моделі сталого розвитку суспільства / Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Вип. 15. 2009. С.17-27.

INBOUND MARKETING - СОВРЕМЕННАЯ КОНЦЕПЦИЯ МАРКЕТИНГА

Кушниренко Анастасия, Садченко Елена Васильевна
Одесский национальный университет имени И.И. Мечникова
Одесса

Прежде чем изучить современный подход к маркетингу, рассмотрим традиционный. В традиционном маркетинге компании сосредоточены на продукте и на самих себя. Как правило, они используют методы, которые являются устаревшими. Этими методами может быть что угодно: от рекламы и холодного звонка до рекламных роликов и нежелательной почтовой рассылке. Современные технологии делают эти методы менее эффективными и более дорогими. Блоки идентификатора вызывающего абонента холодные звонки, а также видеорегистратор делают рекламу менее эффективной, а спам-фильтры блокируют массовые электронные письма. Традиционный маркетинг является прерывистым и ориентированным на маркетолога. Традиционный способ ведения бизнеса - удобный для маркетолога, потому что они могут подталкивать к действию людей, даже когда эти потенциальные клиенты этого не хотят [1]. Современная концепция маркетинга — это фундаментальный сдвиг в том, как ведут бизнес. Современный маркетинг не навязывает людям то, что им не нужно, а обучает потребителей и становится им полезным.

Выделяют четыре этапа потребительского пути в современном маркетинге: привлечение внимания, конвертация, закрытие продажи и удовлетворение. Начиная с начала, любому бизнесу нужно привлечь незнакомцев на свой сайт, превратив их в посетителей. Некоторые из наиболее важных инструментов привлечения новых пользователей - это блоги, веб-сайт и социальные сети. После того, как привлекли новых посетителей, следующим шагом является их конвертация, то есть сбор их контактной информации. Контактная информация — это своеобразная валюта. Для того чтобы посетители давали эту валюту охотно, нужно предлагать им что-то взамен. Это могут быть электронные книги, информационные листки или подсказки — что угодно, только чтобы это было интересно и полезно для потенциальных клиентов. Следующий этап – закрытие продаж. На этом этапе используют инструменты, такие как электронная почта и CRM. Последний и заключительный этап – удовлетворение. Как известно, легче повторно продать что-то существующему клиенту,

чем привлечь нового. Так как неудовлетворенность клиента снижает повторные продажи, разрывает связи между человеком и брэндом, портит репутацию продавца. Проблема решается с помощью пост продажного обслуживания, одним из компонентов которого является взаимодействие с существующими покупателями с помощью определенных типов контента.

Выражение входящий маркетинг с английского — inbound-marketing. Это проверенный метод привлечения потенциальных клиентов для увеличения продаж и прибыли бизнеса.

Во входящем маркетинге одну из основных ролей привлечения посетителей является контент, который распространяется через блоги и социальные сети. Именно на контенте все завязано. От его ценности и качества напрямую зависит успех продвижения [2].

Входящий маркетинг – это реклама компании через блоги, подкасты, видео, электронные книги, рассылки, SEO, социальные сети, и другие формы контент маркетинга. Вместо того чтобы прерывать людей с телевизионными объявлениями, можно создавать видео, которые потенциально клиенты хотят видеть.

Привлечь посетителей можно разными способами, но проще всего качественным и полезным контентом на сайте. Это можно делать с помощью блога, на котором будут публиковаться статьи интересные людям, которые станут им в чем-то полезны, или помогут решить проблемы. Статьи можно распространять через социальные сети, например, Twitter и Facebook [2].

Также привлекать можно с помощью: блога (полезных статей), видео (обучающее или развлекательное видео), а также электронных книг. Главная задача завлечь, но не забывать про пользу, ведь если человек посетил сайт, а качество контента там низкое, то возможно он больше на него никогда не перейдет.

Способов как побудить посетителя сделать определенное действие много. Перед тем, как начать привлекать посетителей нужно понять какую отдачу хочется получать, и каким образом можно получать обратную связь. Для многих коммерческих сайтов продающих услуги это: заявки на услуги, звонки, подписка на рассылку.

1. Inbound Certification [Электронный ресурс] – Режим доступа к ресурсу: <https://academy.hubspot.com/certification>

2. Outbound Certification [Электронный ресурс] – Режим доступа к ресурсу: <https://academy.hubspot.com/certification>

ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ВЕНЧУРНОГО БИЗНЕСА В УКРАИНЕ

Садченко Е.В., Самонов Д.И.

Одесский национальный университет имени И.И. Мечникова
Одесса

В Украине есть ряд факторов, которые могут способствовать развитию предпринимательских структур венчурного капитала. К этим факторам следует отнести: наличие дешевой, высококвалифицированной и творческой рабочей силы; большие запасы сырьевых ресурсов, а также средств, оседающих в иностранных банках; удобное географическое положение и тому подобное. Можно считать, что совершенствование политики государства по развитию венчурного предпринимательства и стабилизация экономического положения в Украине будут способствовать развитию таких структур. Как отмечают большинство аналитиков, рост количества венчурных инвестиционных фондов в Украине связано с упрощенной отчетностью и льготами при налогообложении. Необходимо создать индустрию венчурного финансирования, которая выступает составной частью хозяйственного механизма и развивается в соответствии с потребностями инновационного производства. Под индустрией венчурного финансирования понимается совокупность субъектов инновационного предпринимательства, осуществляющих свою деятельность в сфере инновационного производства, используя специфические экономические механизмы специальных институтов и соответствующей инфраструктуры. Создание индустрии венчурного финансирования в нашей экономике предусматривает: формирование ее институциональной структуры, развитие венчурного капитала и развитие инфраструктуры венчурного финансирования.

Для эффективной инновационной деятельности важной предпосылкой функционирования является наличие инфраструктуры венчурного финансирования. Определяющая роль в развитии инфраструктуры принадлежит государству, потому что коммерциализация этой сферы предусматривает значительные денежные средства. Элементами инфраструктуры выступать фондовые биржи, аудиторские, инжиниринговые фирмы, "инкубаторы" венчурного бизнеса и тому подобное.

Организации типа "инкубаторов" способны формировать благоприятную предпринимательскую среду со всем спектром

научно-производственных, организационно-финансовых услуг. "Инкубаторы" могут создаваться при научных учреждениях, учебных заведениях, деятельность которых должна охватывать научное консультирование, предварительную экспертизу проектов, финансовую поддержку через венчурный капитал, государственные субсидии и тому подобное [1].

В Украине необходимо создавать новые формы управления циклом «наука - техника - производство», к которым относятся технопарки и технополисы. В современном мире технопарки и технополисы играют значительную роль в реализации механизма ускорения научно-технического прогресса в передовых отраслях промышленности, связанных с реализацией новейших достижений фундаментальной науки. Создание технопарков, специализирующихся на разработке технологии новой продукции, возможно и эффективным по многим направлениям в зависимости от функций, объема и уровня кооперирования. Наиболее распространенными могут быть такие парки: технологические, промышленные и опытно-конструкторские. В городах Украины, имеется мощный научно-технический потенциал, поэтому целесообразно создавать технопарки в форме агломераций наукоемких фирм и предприятий, которые группируются вокруг научных центров.

Поскольку и венчурный капитал, и портфель венчурного инвестора формируются за счет различных источников и объектов инвестирования, то в зависимости от значимости для глобальной или национальной экономики проблем, решаемых при формировании определенных объемов инвестиций для финансирования проектов, в качестве инвесторов привлекаются различные по мощности финансовые компании. Так, если решаются важные для человечества проблемы, которые не приносят венчурным инвесторам ожидаемых прибылей (обеспечение чистоты окружающей среды, борьба с предупреждением существующих угроз для человечества - наводнений, тайфунов, извержений, эпидемий и т.д.), то в качестве инвесторов привлекаются мощные инвестиционные институты, которые имеют возможность профинансировать такие проекты на основе государственно-частного партнерства или с использованием новых организационных механизмов финансирования.

1. Галкин П. Венчурный капитал. Немного истории и статистики // Корпоративный менеджмент. - [Электронный ресурс]. - Режим доступа: cfin.ru/investor/venture.

СПОСОБЫ РЕАНИМАЦИИ И РАЗВИТИЯ УПРАВЛЕНИЯ МАЛЫМ БИЗНЕСОМ В УКРАИНЕ

Чевтаева К., Садченко Е.

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
Одесса

Для того, чтобы реанимировать малый бизнес в Украине, в первую очередь нужно сократить административное давление на малый бизнес. Это значит, что нужно в течение ряда лет дать свободу этим сегментам рынка. Далее следует свести к минимуму налогообложение малого бизнеса и оставить один налог – на прибыль, который будет понятным для всех. А еще нужно привлекать имеющиеся бизнес - ассоциации для того, чтобы были внесены изменения в действующее законодательство. Главную роль в развитии бизнеса нашей страны, играет государство, а именно принятие разных законов, постановлений, программ для создания, развития и поддержки бизнеса в целом. Основной проблемой, препятствующей развитию малого и среднего бизнеса в Украине - отсутствие четкой государственной политики в этой области.

Далеко идущее прогнозирование сейчас делать непросто, потому что изменения происходят постоянно. Внешнее влияние на бизнес-среду в Украине очень сильно – это и военные действия, и недоверие покупателей к дальнейшему стабильному развитию страны, и сложности в работе с государственными органами. При этом такая ситуация предоставляет много возможностей. На сегодняшний день – эти возможности есть как у крупных розничных сетей, которые располагают существенным финансовым ресурсом, самостоятельно импортируют большие объемы товара, напрямую работают с производителями, имея серьезные отсрочки в платежах и широкие возможности в логистике – так и у среднего и мелкого бизнеса, за счет простых систем управления, отсутствия сложностей и бюрократии, фокусирования на конкретных группах товара, мобильности, упрощенной системы отчетности и платежей. В некоторых случаях крупные розничные сети просто не способны так быстро реагировать на изменения. При этом цель и у первых, и у вторых – с помощью своих преимуществ снизить себестоимость, удовлетворить запрос покупателя, заслужить его лояльность и заработать больше. Именно поэтому первой возможностью пока остается объем рынка, который занимает неорганизованная торговля. Так, в программе DIY (Do it yourself), по разным оценкам, неорганизованной торговлей пока

охвачено не менее 50% от всего рынка в этом сегменте.

Малый бизнес широко распространен в большинстве развитых стран мира и играет важную роль в их экономике, имеет ряд преимуществ по сравнению со средними и крупными предприятиями, таких как: гибкость, высокая способность адаптироваться к условиям внешней среды, возможность внедрения новых технологий и программ, большая свобода действий, низкая потребность в первоначальном капитале т.п. Малый бизнес активно развивается в Украине, хотя он сталкивается с огромным количеством проблем и трудностей, он достаточно уязвим в условиях жесткой рыночной конкуренции, поэтому он нуждается в активной государственной поддержке.

Важным направлением для роста продаж можно назвать стратегии фокусирования на определенных товарных группах, улучшение работы с поставщиками таких товарных групп, увеличение товарооборота с этими поставщиками и как результат – естественное уменьшение закупочных цен, а также себестоимости на логистике.

Следующим направлением для роста должна стать оптимизация системы управления бизнесом. Именно оптимизация системы, а не простое сокращение затрат. Это в первую очередь касается трех аспектов: повышение квалификации существующего персонала; оптимизации бизнес-процессов внутри компании; увеличение мотивации ключевых сотрудников, особенно в части нематериального мотивирования.

В этой же плоскости лежит и проблема выбора максимально эффективной модели управления компанией. Как правило, собственник и акционер не видит недостатков модели, он видит только результат, который его либо устраивает, либо нет. А кардинальным образом менять модель ему бывает сложно, потому что изначально он строил то и так, как видел, и полагает, что все возможное уже сделал.

Но из опыта других компаний, из других сфер деятельности видно, что существуют различные элементы построения компаний, которые реально обеспечивают оптимизацию управления, увеличение производительности труда сотрудников.

1. Бревнов А. А. Организация частного предприятия в Украине. – Харьков: «Одиссей», 2007. – С. 19 – 24.

2. Онищук Я. Финансовое обеспечение деятельности малого бизнеса.// Финансы Украины. 7, 2009. – С. 51 – 59.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ СОЦІОЕКОЛОГОЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Черчик Лариса

Східноєвропейський національний університет імені Лесі
Українки, м. Луцьк

Для прийняття ефективних управлінських рішень необхідно мати об'єктивну інформацію про стан об'єкта, що вивчається, його можливості для найбільш ефективного використання наявних ресурсів та умов задля забезпечення стійкості до негативних чинників впливу.

Методологічний інструментарій дослідження стану соціоекологоекономічної безпеки (СЕЕБ) передбачає визначення етапів, розробку принципів, підходів, критеріїв, методик аналізу чинників та оцінки рівня соціоекологоекономічної безпеки об'єктів мікро-, мезо- та макрорівня.

Основними етапами дослідження стану СЕЕБ є: визначення чинників забезпечення соціоекологоекономічної безпеки об'єктів мікро-, мезо- та макрорівня; розробка методичних підходів до оцінки СЕЕБ цих об'єктів; здійснення аналізу чинників забезпечення СЕЕБ; проведення оцінки рівня СЕЕБ об'єктів; виявлення проблем забезпечення СЕЕБ об'єктів; ідентифікація стану СЕЕБ; інтерпретація отриманих результатів.

Основними принципами дослідження, які є керівними положеннями, що визначають вимоги до його здійснення є: розвитку, цілеспрямованості, науковості, системності, несуперечності, стохастичності, адаптивності, багатоваріантності, впорядкованості, постійної готовності до реагування, адекватності реагування.

Залежно від встановлених цілей та пріоритетів, критеріями, з позиції яких може здійснюватись дослідження, є: задовільний стан здоров'я сучасних і наступних поколінь населення країни; безпека життєдіяльності; належний рівень екологічної свідомості та відповідальність громадян; екологічність виробництва; збереження самовідновлюваних властивостей та асиміляційного потенціалу біосфери; екологічна культура виробництва та господарювання; економія ресурсів, енергії; збереження місткості екосистеми; показники людського розвитку, людського капіталу, якості життя, якості довкілля, матеріального достатку, соціального добробуту, вільного доступу до суспільних ресурсів.

Як загальний критерій оцінки СЕЕБ можна використати соціоекологоекономічний оптимум, що характеризує такий стан

об'єктів, при якому забезпечуються суспільно корисні потреби споживачів, прийнятний рівень дохідності підприємств у межах екологічно обгрунтованої діяльності, що не допускає екодеструкції і дає можливість довготривалого збереження якості навколишнього середовища на майбутнє.

Дослідження стану СЕЕБ передбачає застосування нового синтетичного підходу як сукупності загальнонаукових підходів, а саме: системно-структурного – для розробки змістовних груп показників та критеріїв дослідження стану соціоекологоекономічної безпеки; процесного – для розробки етапів дослідження об'єктів різного рівня; компонентного та функціонального – для обгрунтування методик аналізу та оцінки рівня СЕЕБ для об'єктів різного рівня. Основними підходами, які можуть бути використані для оцінки рівня СЕЕБ є: індикаторний, ресурсний, результативний, системний, що дозволяє поєднати вище названі та дозволяє розглядати СЕЕБ як складну цілісну систему, виявляти внутрішні та зовнішні зв'язки, проблеми розвитку.

Для отримання результатів доцільно використати методи: логічного узагальнення, синтезу, аналізу та порівняння, системного аналізу з використанням статистичних методів – для дослідження чинників впливу на рівень СЕЕБ об'єктів; кластерного аналізу – для групування об'єктів за рівнем СЕЕБ; економіко-математичного моделювання – для ідентифікації рівня СЕЕБ об'єктів; моделювання – для розробки моделей оптимізації процесів розвитку об'єктів з метою забезпечення СЕЕБ.

Зазначимо, що методичні підходи до аналізу та оцінки рівня СЕЕБ об'єктів, на відміну від існуючих, передбачають комплексний багаторівневий аналіз кількісних та якісних показників та їх інтегральну оцінку, за результатами якої можна зробити висновок про рівень СЕЕБ будь-якого об'єкта.

Результати досліджень дають можливість визначити стан об'єкта, виявити його сильні та слабкі сторони, визначити рівень зовнішніх загроз та можливостей, на основі чого прийматимуться обгрунтовані управлінські рішення щодо подальшого розвитку даного об'єкта.

2. БЕЗПЕКА ОСОБИСТОСТІ

ЖУРНАЛІСТСЬКА ПСЕВДОНІМІЯ ЯК ЧИННИК ЗОВНІШНЬОЇ ЧИ ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Шульська Наталія

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк

Псевдонімія в журналістиці сьогодні набуває все більшого значення у зв'язку з масштабною інформатизацією сучасного світу, а також із посиленням небезпечних умов журналістської діяльності. Мета обрання журналістом псевдоніма для прихованої ідентифікації себе може бути різною: конспірація через причини особистісного, політичного та юридичного характеру; креативна самохарактеристика, творчий пошук, створення нового серйозного або комічного іміджу тощо. Відповідно до юридичного статусу псевдонімів передбачено, що журналіст має право поширювати підготовлені ним повідомлення і матеріали за власним підписом, під умовним ім'ям (псевдонімом) або без підпису (анонімно). Крім того, творчий працівник телерадіоорганізації, який виконує її завдання, має право користуватися псевдонімом, застерігати від розголошення таємниці псевдоніму [3]. Ці права автора-журналіста відображено у законі України «Про авторське право і суміжні права». Відомо також, що за умови, коли псевдонім автора буде розкрито без його згоди і відповідного рішення суду, це може понести за собою кримінальну відповідальність. Якщо з правового погляду псевдоніми можуть бути серйозною зброєю для журналіста, то в українських реаліях все зовсім по-іншому. Про те, що псевдоніми справді можуть стати засобом захисту, свідчить перелік 12 корисних порад із кібербезпеки, запропоновані Інститутом масової інформації, де у другому пункті вказано на необхідність використання псевдонімів [2]. Фахівці сфери ЗМІ зазначають, що в багатьох європейських країнах псевдоніми дійсно виступають надійним елементом захисту. В українській журналістиці, у зв'язку з відсутністю сильного правового поля й належного виконання законів, псевдоніми в реальності – це насправді ілюзія захисту, адже вони сьогодні не відгороджують жодного автора матеріалу від тиску чи переслідування. Сьогодні абсолютно нескладно встановити особу автора будь-якої публікації. Опитування, проведене серед працівників медійної сфери в Україні, засвідчило, що, попри те,

що респонденти активно послуговуються одним чи кількома псевдонімами, усе ж вони аж ніяк не захищають їх у цьому суперечливому й надто конфліктному світі, адже в нашій державі не діє на необхідному рівні законодавча база. Хоча Європейський суд із прав людини не дозволяє без згоди автора розкривати його псевдонім. Дослідники переконані, що псевдонімні назви українських журналістів виконують сьогодні зовсім інші функції, але аж ніяк не виступають гарантом особистої безпеки. Для багатьох працівників медіа вони слугують передовсім засобом внутрішнього спокою, зреалізуючи функцію психологічного комфорту, адже «закривають» автора матеріалу від стороннього світу, позбавляють його претензій із боку інших, особливо у випадку публікацій, які виразно критикують чи відкривають якісь заборонені моменти світського життя відомих людей. У сучасній українській журналістиці псевдоніми виступають не захистом від професійної небезпеки, а засобом подолання внутрішнього дискомфорту, маски, яка ховає від світу. Присутній серед медійників і протилежний погляд, адже частина з них уважає, що звернення до псевдоніму автора публікації виступає не чим іншим, як спробою самозахисту. Із цього приводу вдало зауважив Яків Носко, власний кореспондент «Телекритики» та телеканалу «1+1»: «Насправді псевдоніми не були б потрібні, якби в нас були нормальні суди. Мені не соромно за жоден із моїх матеріалів, опублікованих під псевдонімом» [1]. Отже, лише за умови підвищення ролі правового статусу псевдонімів для учасників мас-медійного простору, вони, як і в інших європейських країнах, зможуть стати справді гарантом особистої безпеки кожного журналіста.

1. Запорізькі журналісти вивели формулу регіонального журналістського розслідування [Електронний ресурс] // Пороги : незалежний молодіжний портал. – Режим доступу : <http://porogy.zp.ua/2012/06/89ef973d194> (дата публікації : 02.06.2012). – Назва з екрана.

2. Кібербезпека: 12 корисних порад [Електронний ресурс] // Інститут масової інформації. – Режим доступу : <http://imi.org.ua/newtechnology/41635> (дата публікації : 12.09.2013). – Назва з екрана.

3. Марушак А. Псевдонім: зброя чи необхідність? [Електронний ресурс] / А. Марушак // Телекритика. – Режим доступу : <http://www.telekritika.ua/yuridichna-consultaciya> (дата публікації : 15.09.2014). – Назва з екрана.

3. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ, ЕКОЛОГІЧНОЇ, ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

SMART-МЕНЕДЖМЕНТ В СЛУЖБАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Азєєв Андрій Сергійович

Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова, м. Одеса

Вступ. Мнемонічний акронім SMART використовується в менеджменті та проектному управлінні для визначення цілей і постановки завдань [1]. SMART-менеджмент можна розглядати в тому числі, у службах забезпечення інформаційної безпеки (ІБ), як ефективне управління, що враховує конкретність ситуації, вимірність результатів, тобто співвідношення витрат з отриманим ефектом; досяжність поставлених коротко- і довгострокових цілей забезпечення ІБ; актуальність розв'язуваних проблем з урахуванням обмеженості в часі. У зв'язку із цим виникає доцільність впровадження SMART-менеджменту в служби забезпечення ІБ (СЗІБ).

Основна частина. Тепер розглянемо основні напрямки й принципи роботи СЗІБ інформаційно-технологічних мереж і систем (ІТС) в організаціях. У будь-якій ІТС організації одним з напрямків забезпечення надійного й достовірного інформаційного обміну й нормального функціонування самої організації є забезпечення ІБ. Інакше кажучи, будь-яка ІТС повинна забезпечувати додаткову функцію безпеки (крім стандартного набору функцій, обумовленого архітектурою). Забезпечення ІБ ІТС – це безперервний процес, спрямований на досягнення належного рівня ІБ. З метою організації забезпечення ІБ ІТС необхідно створити й надалі вдосконалювати СЗІБ, структура й функції яких будуть прямо залежати від реалізації основних напрямків діяльності організації й наявності можливих загроз ІБ. Основна мета й призначення СЗІБ – реалізація повнофункціонального процесу забезпечення ІБ. Безперервність процесу забезпечення ІБ досягається його циклічністю [2].

Керівництво кожної організації відповідає за формування, впровадження, забезпечення роботи, поточний моніторинг, аналіз обслуговування й удосконалення СЗІБ за допомогою, головним чином, проведення внутрішніх аудиторських перевірок СЗІБ. За навчання, поінформованість і компетентність персоналу несе відповідальність керівництво організації:

- визначає необхідні компетенції на основі посадових інструкцій для менеджерів, що забезпечують роботу СЗІБ;

- організує навчання й інші заходи, пов'язані з необхідністю виробництва в рамках організації або поза нею;
- веде облік компетентності, навчання, майстерності, досвіду й кваліфікації SMART-менеджерів.

Керівництво організації зобов'язано гарантувати поінформованість відповідного персоналу щодо значимості й важливості його діяльності по забезпеченню ІБ і про його участь у досягненні цілей, поставлених перед СЗІБ. Парадоксальним є той факт, що самі співробітники СЗІБ можуть бути джерелами можливих загроз ІБ. Наприклад, системний програміст порушує програмний захист, забезпечуючи собі право входу в систему, обходячи способи захисту, про яких він обізнаний у відповідності зі своїми службовими обов'язками. Оператор, покликаний забезпечити захист комп'ютера, може відключити (зламати) її. Інженер по експлуатації може скористатися доступними йому ключами й службовими програмами для входу в систему й доступу до захищених файлів.

Висновки. Насамперед, слід виділити наступні основні проблеми, рішення яких може значно підвищити інформаційну безпеку: недостатня грамотність користувачів у питаннях ІБ; не гарантована крипостійкість автентифікації при доступі до інформації; погрішності в обробці й зберіганні даних.

При вирішенні проблем у сфері ІБ необхідно забезпечити належний рівень упевненості в тому, що організація здатна ефективно протистояти загрозам в інформаційній сфері. Це стосується не тільки відомств і суспільства, але й до власників і співробітників організацій, діловому й фоновому оточенню. У сучасних умовах найбільш актуальним стає рішення проблеми процесу ефективної взаємодії ІТС і SMART-менеджменту в забезпеченні ІБ. Слід зазначити, що забезпечення ІБ дуже різнопланове як на макро-, так і на мікрорівні. Інформація стає найважливішим економічним ресурсом зі своїми вартісними показниками (прибутком або збитком), що залежать від діяльності СЗІБ. Неодмінне, неухильне дотримання заходів щодо захисту процесів створення інформації, її введення, обробки й виводу – дозволить користувачам заздалегідь бути готовими до нових загроз, проблем і парадоксів ІБ у сучасному менеджменті.

1. Doran G. T. (1981). There's a S.M.A.R.T. way to write management's goals and objectives. *Management Review*, Volume 70, Issue 11(AMA FORUM). – P. 35–36.

2. Мельников Д. А. Организация и обеспечение безопасности информационно-технологических сетей и систем. – М.: КДУ, 2015. – 598 с.

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Богдан М.А., студентка факультету економіки та управління
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Науковий керівник: Борисюк О.В., к.е.н., доцент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

У сучасних умовах важливого значення набуває аналіз і оцінка фінансової безпеки підприємства. Це інструмент оперативного виявлення кризових ознак в розвитку підприємств, які необхідно систематично удосконалювати з використанням економічних і фінансових показників. Функціонування суб'єктів господарювання в умовах жорсткої конкуренції на ринку і необхідність забезпечення належного фінансового стану вимагають чіткої і налагодженої системи фінансового управління.

Фінансова безпека є внутрішнім станом підприємства, що дозволяє йому функціонувати в режимі розвитку й мінімізувати негативний вплив зовнішніх чинників. Необхідність і напрями оцінки фінансовій безпеці витікають із закономірностей розвитку систем, серед яких найбільше значення в аспекті забезпечення безпеки мають закон циклічного розвитку, закон спадної ефективності еволюційного розвитку систем і деякі інші [1].

Фінансова безпека визначає граничний стан фінансової стійкості в якому повинне знаходитися підприємство для реалізації своєї стратегії і характеризується здатністю протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам [3].

У свою чергу фінансова стійкість залежить від забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами. Вона відображає збалансованість засобів і джерел їх формування, доходів і витрат, грошових та товарних потоків [5, с. 56]. Оцінюється фінансова стійкість на основі співвідношення власного і залученого капіталів підприємства, темпів накопичення власних засобів в результаті господарської діяльності, співвідношення довгострокових і поточних зобов'язань, забезпеченості матеріальних оборотних коштів власними джерелами [2, с. 130].

Оцінка ефективності структури капіталу і визначення оптимального співвідношення між власним та позиковим капіталом дають можливість оцінити фінансовий ризик, створити необхідний рівень фінансової безпеки в майбутньому [6, с. 88]. Для забезпечення

умов ефективного функціонування підприємств необхідно підтримувати фінансову стійкість, рівновагу, достатню фінансову незалежність і гнучкість при ухваленні фінансових рішень. Для цього необхідно проводити систему моніторингу фінансової стійкості підприємства [4, с. 44].

Узагальнюючи погляди науковців на визначення категорії фінансово-економічна безпека підприємства, варто зазначити, що під фінансово-економічною безпекою підприємства слід розуміти таке функціонування підприємства, яке може протистояти негативному впливу факторів як внутрішнього так і зовнішнього середовища, з урахуванням необхідності мінімізації ризиків ведення господарської діяльності та орієнтації на базову стратегію підприємства, результатом чого є приріст потенціалу його розвитку.

1. Бондаренко О.О., В. А. Сухецький. Фінансово-економічна безпека підприємства: теоретичний та практичний аспекти.- [Електронний ресурс]. Режим доступу - <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3580>.

2. Борисюк О.В. Оцінка основних факторів впливу на фінансову безпеку страхових компаній / О.В. Борисюк // Управління інноваційною складовою економічної безпеки : монографія у 4-х томах / за ред. д.е.н., професора Прокопенко О.В., к.е.н., доцента Школи В.Ю., к.е.н. Щербаченко В.О. — Суми : ТОВ «Триторія», 2017. —Т. III. - с.129 – 142.

3. Іващенко О. В. Система фінансово-економічної безпеки підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.world.com.ua/konfer28/51.pdf> .

4. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення : [монографія] / Т. Г. Васильців, В.І. Волошин, О. Р. Бойкевич та ін. [за ред. Т. Г. Васильціва]. – Львів, 2012. –386 с.

5. Карлін М. І. Управління державними фінансами: [навч. посібн.] / М. І. Карлін, О. В. Борисюк. – Луцьк : ПП Іванюк , 2013. – 273 с.

6. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення : [монографія] / Т. Г. Васильців, В. І. Волошин, О. Р. Бойкевич та ін. [за ред. Т. Г. Васильціва]. – Львів, 2012. –386 с.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Божатарник А., Садченко О.В.

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Одеса

Ресурсозбереження розглядається як процес поліпшення використання ресурсів на всіх етапах виробництва методом порошкової металургії, один з найефективніших напрямів науково-технічного прогресу в металургійному виробництві, що супроводжується економією ресурсів, зменшенням витрат виробництва, зниженням рівня собівартості продукції, поліпшенням навколишнього середовища та умов життя. Головним важелем механізму ресурсозбереження виступає конкуренція, яка змушує підвищувати якість продукції методом порошкової металургії, а також зменшувати витрати на виробництво продукції, що веде до постійного підвищення рівня ресурсозбереження. Спад рівня і ефективності виробництва на макроекономічних і мікроекономічних рівнях значною мірою пов'язаний із великою ресурсомісткістю продукції, що, в свою чергу, призводить до її великої собівартості. Внаслідок фінансово-економічної кризи матеріально-технічна база підприємств послаблюється, обсяги капітальних вкладень знижуються. Закупівля товаровиробниками техніки та обладнання зменшується. Внаслідок цього більшість машин і механізмів відпрацювали амортизаційні строки. Водночас витрати на їх ремонт і технічне обслуговування, тобто утримання в працездатному стані, значно зросли.

У промисловості першорядне значення має підвищення ефективності використання сировини й основних матеріалів, тому що ці витрати у структурі собівартості продукції становлять більше як 70 %, і навіть незначне скорочення їх при виробництві кожної одиниці продукції в цілому по підприємству дає значний ефект. Тому в галузях промисловості значна увага приділяється збільшенню виходу готової продукції з одиниці сировини, зменшенню норм витрати матеріалів на одиницю продукції, скороченню відходів і втрат сировини й матеріалів, удосконаленню системи матеріального заохочення робітників за поліпшення використання сировини й матеріалів [1].

Забезпечення стійкої тенденції до зниження витрат виробничих ресурсів є однією із важливих довгострокових конкурентних переваг промислового підприємства, особливо при домінуванні матеріальних витрат в загальній сумі операційних витрат. Така політика базується

на вмілому поєднанні операційного і маркетингового важелів, коли ефекти масштаби виробництва доповнюються додатковими можливостями розширення асортиментного ряду виготовлюваної конкурентоспроможної продукції чи пропонованих послуг без зміни діючих технологій.

Потреба в додаткових матеріальних ресурсах, як показує вітчизняна практика, часто супроводжується залученням додаткових кредитних ресурсів, внаслідок чого зростає питома вага умовно-постійних витрат підприємства і погіршується структура маржинального доходу. Це звужує простір маневреності в системі менеджменту і, відповідно, знижує вірогідність прийняття раціонального рішення, а також погіршує критерії, які впливають на інвестиційну привабливість товаровиробника для іноземних інвесторів. Незважаючи на те, що політика держави спрямована на зниження ресурсо- та енергоємності, ресурсоемність вітчизняної продукції у 3–4 рази перевищує аналогічні показники розвинених країн світу. Проблема подальшого зниження ресурсо- та енергоємності ВВП країни полягає у тому, що на відповідних рівнях не створено дієвих управлінських механізмів впровадження ресурсозберігаючих заходів, зокрема, відсутній повноцінно функціонуючий ринок ресурсозберігаючої продукції, який би забезпечував ефективне включення ресурсозберігаючих послуг та продукції у товарно-грошові відносини. Розвиток такого ринку у національній економіці на даний час відбувається хаотично – як результат, гальмуються процеси ресурсозбереження, їх ефективність набагато нижча, аніж у розвинених країнах.

Важливим чинником соціально-економічного розвитку територіальних та локальних утворень є також і природні ресурси, особливо в аграрних регіонах. І від того, наскільки збалансованим є їх господарське освоєння та гнучкою система регулювання залучення у відтворювальний процес, залежить фіскальний ефект для бюджетів різного рівня. Поряд із соціально-економічними та екологічними аспектами, вітчизняними дослідниками виділяються техніко-технологічні аспекти. Дійсно, удосконалювання й кардинальне оновлення технологій має бути поставлене на чільне місце ефективного розвитку підприємницької діяльності.

1. Шаповал А. І. Методичні підходи до формування ефективної системи управління ресурсозбереженням на підприємстві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: essuir.sumdu.edu.ua

МІСЦЕ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Бортнік Світлана, Висоцька Христина, СНУ імені Лесі Українки, м. Луцьк

Висока наукомісткість сучасного виробництва, розвиток науки та інноваційних технологій висувають особливі вимоги до якості персоналу підприємств. До працівників пред'являються нові вимоги на зразок швидкого реагування, адаптивності, лояльності та мобільності, високої відповідальності та здатності витримувати додаткові навантаження, постійного прагнення до професійного зростання, самовдосконалення, розвитку трудового потенціалу, дотримання вимог кадрової безпеки тощо. У зв'язку з цим набуває особливого значення зміцнення та збереження конкурентоспроможності підприємства завдяки стратегічному управлінню, особливе місце в якому відводиться управлінню персоналом та кадровою безпекою.

Не потребує доведення факт, що саме персонал підприємства постає в центрі сучасних концепцій економічної безпеки, основним напрямом яких є повне розкриття його здібностей і компетентностей, що дозволяє підприємству адекватно реагувати на зміни навколишнього середовища, а отже, уникнути можливих загроз і втрат, стабільно нарощувати ефективність свого функціонування. Тому не випадково першочерговим стратегічним завданням для вітчизняних підприємств стає розвиток працівників як провідний напрям роботи системи управління персоналом та забезпечення кадрової безпеки підприємства загалом.

Вагомий внесок у вирішення проблеми формування та забезпечення кадрової безпеки зроблено вітчизняними і зарубіжними науковцями, серед яких Н. Гавкалова, А. Єременко, А. Колот, В. Кравченко, Н. Кузнецова, О. Мітрофанова, Г. Назарова, Ю. Поскрипко, А. Семенченко та ін. Питання розвитку персоналу досліджувались в працях провідних зарубіжних та вітчизняних вчених - Беседіна В., Волгіна Н., Крушельницької О., Нікіфорова А., Грішнєвої О., Савченка В., Кузнецова О., Ілляшенка А., Прокопенка І., Кібанової А. та інших.

Дослідження й узагальнення наукових праць дозволило зробити висновок про те, що низка питань стосовно розвитку персоналу та кадрової безпеки недостатньо досліджені та розроблені. Проблеми раціонального використання трудового потенціалу персоналу підприємств, його розвитку як засобу забезпечення кадрової безпеки підприємства ще не посіли визначеного місця в системі загального управління підприємством. Це безумовно актуалізує наукові пошуки у напрямі вивчення зв'язку та взаємозалежності рівня розвитку працівників та кадрової безпеки підприємства. Очевидним є факт, що без розвитку співробітників не може

бути успішного розвитку організації. Тому розвиток персоналу повинен бути безперервним і випереджаючим поточні потреби підприємства, включаючи в себе, окрім професійного навчання і професійно-кваліфікаційного просування працівників, такі елементи як: визначення майбутніх вимог, що ставляться до робочих місць, а також планування заходів, необхідних для професійного розвитку працівників; перепідготовка персоналу, стимулювання винахідницької та раціоналізаторської роботи в організації; культивування соціальної відповідальності та корпоративної культури, соціалізація персоналу; управлінське консультування та розвиток кар'єри; створення умов для мобільності працівників; стимулювання професійного розвитку; забезпечення умов для гармонійного розвитку персоналу тощо.

Слід зауважити, що визнання провідної ролі знань та інтелекту працівників у досягненні соціально-економічної ефективності діяльності підприємства, відповідає таким сучасним концепціям як концепція підвищення якості життя, концепція гуманізації праці, інтелектуального капіталу, концепція людського розвитку. За умов безперервного навчання і підвищення кваліфікації працівників підприємства, керівники позбавляються необхідності звільняти працівників і витратити кошти на підбір, навчання і підготовку нового персоналу [1]. Окрім того, звільнення та набір персоналу несе у собі значні ризики та загрози кадровій безпеці підприємства, оскільки перехід на роботу до конкурентів, розголошення конфіденційної інформації створює загрозу безпеці підприємства.

Проведений аналіз наукових джерел дозволив сформулювати наступне визначення кадрової безпеки. Кадрова безпека – це стан захищеності підприємства від кадрових ризиків, а також здатність протистояти внутрішнім і зовнішнім впливам і загрозам пов'язаним з персоналом та трудовими відносинами загалом, механізмом забезпечення якого є ефективна кадрова політика управління персоналом, спрямована на формування, збереження, використання, зміцнення й розвиток персоналу з урахуванням стратегії розвитку організації. Тому, виходячи з викладеного, система управління розвитком персоналу та забезпечення кадрової безпеки на підприємстві має бути гнучкою, високо адаптивною, здатною змінювати зміст, методи та організаційні форми згідно з потребами виробництва.

1. Живко З. Б. Кадрова безпека в системі економічної безпеки підприємства / З. Б. Живко // Науковий вісник. Одеський національний економічний університет. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2013. – № 20 (199). – С. 127-135.

СОВРЕМЕННЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К СОЦИАЛЬНОЙ И ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ БИЗНЕСА

Бушняк Т.И., Садченко Е.В.,

Одесский национальный университет имени И.И.Мечникова,
Одесса

Человек, общество, бизнес обязаны чувствовать свою ответственность за завтрашний день нашей планеты, за будущее человечества.

В 90-х годах сформировалось и утвердилось понятие «социальной ответственности» как добровольного вклада бизнеса в развитие общества в социальной, экономической и экологической сферах. Сегодня социальная ответственность бизнеса (СОБ) является общепринятым правилом, обязательным для всех.

В основе социальной ответственности бизнеса лежит сегодня потребность нынешнего поколения в экономическом благосостоянии, экологическом и бытовом благополучии будущих поколений. Экологические аспекты деятельности, экологическая ответственность стали основными принципами внутренней и внешней политики бизнеса. Организацией Экономического Сотрудничества и Развития (ОЭСР) был сформулирован и широко применен в международном контексте принцип «загрязнитель - платит». Он нацелен на рациональное использование экологических ресурсов, принуждая виновных к компенсации нанесенного ущерба и предупреждение нарушений природоохранных мероприятий.

Какие проблемы, связанные с нарушением нормального жизнеобеспечения человеческого общества, находятся прежде всего в поле зрения требований экологической безопасности? К необратимым последствиям для жизни на Земле может привести изменение климата. Проблема эта настолько важна, что с нее начинается забота об экологической безопасности. Истощение природных ресурсов, загрязнение окружающей среды, нарушения в экоструктурах флоры и фауны – все это может привести к необратимым последствиям для жизни на Земле.

Несмотря на то, что каждое государство имеет право устанавливать свои экологические стандарты, тем не менее основным направлением экологической безопасности является ориентация на международно признанные стандарты.

Принцип «загрязнитель - платит» был применен прежде всего в промышленности, затем в сельском и лесном хозяйстве. Он предполагает

не только уменьшение вредного воздействия на окружающую среду, но и обеспечение эффективного использования природных ресурсов.

Социальная ответственность бизнеса все прочнее становится нормой в современном обществе. Причем условием того является не просто формальное законодательное оформление, а осознание ее как необходимой неформальной нормы жизни. Общественная и экономическая польза, какую приносит СОБ, заставляет государственную власть придавать особое внимание и разработке стандартов СОБ, и мерам по стимулированию социально ответственной деятельности бизнеса [1-3]. Экологические аварии, в которые оказались вовлечены крупные транснациональные компании, также заставили общественное мнение пересмотреть свое отношение к большому бизнесу. В итоге лидеры транснациональных компаний стали уделять социальным проблемам и социальной ответственности своих корпораций гораздо больше внимания. Социальная ответственность стала пониматься очень широко, включая в себя весь круг вопросов от влияния бизнеса на здоровье работников, до экологии близлежащих территорий. И все чаще понятие социальной ответственности стало включать в себя вопросы отношений между компанией и ее акционерами (область корпоративного управления).

Однозначно социальную ответственность бизнеса определить невозможно. В общедоступной форме это предпринимательская деятельность, в которой используются только такие способы получения прибыли, которые не наносят вреда людям, обществу, природе. Это предпринимательская деятельность, которая принимает на себя часть функций государства в области социального обеспечения, охраны здоровья, культуры, спорта, защиты окружающей среды и т.д.

1. Серёгина А.С. Социальная ответственность бизнеса: проблемы формирования в Украине. [Электронный ресурс] / Серёгина А.С. – Режим доступа: <http://csrjournal.com/3060-socialnaya-otvetstvennost-biznesa-problemy-formirovaniya-v-ukraine.html>

2. Верещака И.Ю. Социальная ответственность как новый стандарт отношений. [Электронный ресурс] / Верещака И.Ю. – Режим доступа: <https://nashkiev.ua/zhournal/rastouschiy-gorod/ivan-vereschaka-sotsial-naya-otvetstvennost-kak-novyy-standart-otnosheniy.html?tag=biznes>

3. Экология и бизнес. [Электронный ресурс] / Журнал – Режим доступа: <https://www.facebook.com/EcologyBusiness/>

СУТНІСНО-ЗМІСТОВНА ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Ірина Волинець, Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки, Луцьк

Здатність суб'єкта господарювання швидко та вчасно реагувати на зовнішні загрози ринкового середовища, розробка заходів щодо зменшення їхнього впливу є запорукою успішного функціонування на ринку. Це неможливо без впровадження ефективної системи забезпечення фінансово-економічної безпеки, що створить умови для захисту господарюючого суб'єкта від небезпек, та яка є однією із найважливіших умов забезпечення стійкого зростання підприємства та формування позитивних результатів його виробничо-господарської діяльності.

Системою забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства вважається комплекс заходів організаційно-правового характеру, що здійснюються спеціальними органами, службами, підрозділами суб'єкта господарювання, спрямованих на захист життєво важливих інтересів особистості, підприємства і держави від протиправних дій з боку реальних або потенційних фізичних або юридичних осіб, що можуть призвести до істотних економічних утрат та забезпечення економічного зростання в майбутньому [1].

В основі розробки комплексної системи забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства лежить концепція, що включає мету, завдання, принципи діяльності, об'єкт та суб'єкт

Основною метою розробки такої системи є мінімізація зовнішніх і внутрішніх загроз економічному стану суб'єкта підприємництва.

Для досягнення мети необхідно виконати ряд завдань, а саме: прогнозування можливих загроз економічній безпеці; підвищення конкурентоспроможних позицій; виявлення, аналіз та оцінка реальних загроз; постійне вдосконалення системи забезпечення фінансово-економічної безпеки; вивчення партнерів, клієнтів, конкурентів, кандидатів на роботу тощо [3].

Функціонування комплексної системи забезпечення фінансово-економічної безпеки на рівні підприємства неможливе від застосування ряду принципів, а саме: виявлення та оцінка впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовища та їх синергетичного ефекту; визначення та обґрунтування системи індикативних показників, які вказують на загрози діяльності та

розвитку підприємства; чітке визначення об'єктів та класифікації загроз; оперативна зміна організаційної системи управління підприємством; забезпечення міждисциплінарного підходу до виявлення та усунення загроз; дотримання політики стратегічної послідовності при впровадженні інвестиційно-інноваційних програм; постійне інформування та навчання фахівців фінансово-економічних підрозділів компанії методичним особливостям фінансових інновацій, правовим проблемам та організаційним заходам по їх впровадженню; формування дієвого механізму фінансової захищеності компанії [2].

Виділяють дві групи суб'єктів, що забезпечують фінансово-економічну безпеку: зовнішні суб'єкти (конкуренти, контрагенти, банки, органи законодавчої, виконавчої та судової влади) та внутрішні суб'єкти (працівники власної служби безпеки фірми (підприємства), запрошені працівники із спеціалізованих фірм, що надають послуги з захисту підприємницької діяльності (особи, підрозділи, служби, органи, відомства, установи)).

Об'єктом системи в цілому виступає стабільний економічний стан діяльності підприємства в поточному та перспективному періодах. У свою чергу, фінансово-економічна безпека передбачає ефективне використання наявних ресурсів, що забезпечує стабільне функціонування підприємства на теперішньому етапі та стійкий розвиток у майбутньому.

Узгоджені мета, завдання, принципи і вимоги до функціонування системи фінансово-економічної безпеки, їх взаємна обумовленість представляють сутність комплексного концептуального підходу до вироблення стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

1. Нескеренко Л. А. Складові управління фінансовою безпекою підприємств [Електронний ресурс] / Л. А. Нескеренко, Ю. М. Рибалка // Режим доступу: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/162.pdf>

2. Худолей Л. В. Основні принципи та місце фінансової безпеки в системі економічної безпеки підприємства / Л. В. Худолей // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. - 2016. - № 1. - С. 161-167.

3. Черевко О. В. Принципи управління фінансовою безпекою підприємства [Електронний ресурс] / О. В. Черевко // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=33>

СУТНІСТЬ ТА ВИДИ КООПЕРАТИВІВ

Гаражджук Іванна Василівна

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

В сучасних умовах все більшої актуальності набувають проблеми розвитку аграрного бізнесу на селі. Одним із методів, що дає можливість об'єднати зусилля сільгоспвиробників задля забезпечення ефективного провадження процесів виробництва сільськогосподарської продукції, є сільськогосподарські кооперативи. Потенціал розвитку кооперативних структур значний завдяки взаємній зацікавленості суб'єктів інфраструктури та її користувачів, насамперед, селянських кооперативів та господарств, фермерів, сільськогосподарських підприємств.

Як показує історичний досвід, саме кооперація в умовах економічної нестабільності, й особливо у період економічних криз, виконує важливу соціально-економічну місію: надає своїм членам необхідні послуги, орієнтовані на підвищення ефективності малого і середнього бізнесу, на покращення життєвого рівня населення. [4].

Дослідженню проблем розвитку кооперації в Україні присвячені роботи науковців, серед яких В.В. Гончаренко, В.В. Зіновчук, А.Д. Корягіна, К. Пажитнов, М. Туган-Барановський, А.В. Чаянов та інші.

В незалежній Україні на законодавчому рівні діяльність кооперативів була урегульована в кінці минулого століття, після того як у 1997 році був прийнятий Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» [2], згідно якого кооперація – це система кооперативних організацій, створених з метою задоволення економічних, соціальних та інших потреб своїх членів. У економічній літературі дане поняття розглядається з таких аспектів: як окрема форма співробітництва, як об'єднання зусиль та ресурсів, як засіб підвищення ефективності діяльності своїх членів, як процес об'єднання суб'єктів чи ресурсів, як окрема форма господарювання.

В результаті діяльності кооперативу прибуток чи інші економічні переваги отримують його члени, а не сам кооператив. За словами Гончаренка [1] кооператив – це відкрите демократичне об'єднання осіб з метою самозабезпечення необхідними послугами, яке здійснює господарську діяльність на неприбуткових засадах від імені та в інтересах своїх членів, що є його рівноправними власниками-користувачами. Автор наголошує на демократичній складовій кооперативу.

Загалом в Україні за характером діяльності кооперативи поділяються на такі види: виробничі, обслуговуючі та споживчі. А за напрямком діяльності на: сільськогосподарські, житлово-будівельними, садово-

городніми, гаражними, торговельно-закупівельними, транспортними, туристичними, освітніми, медичними тощо. Сільськогосподарські в свою чергу поділяються на виробничі та обслуговуючі.

Поділ сільськогосподарських кооперативів на виробничі та обслуговуючі зумовлений відмінностей як у меті так і у процесі діяльності. Основною метою діяльності виробничого кооперативу є отримання прибутку в той час коли обслуговуючий кооператив дія для здешевлення послуг та економічного захисту від впливу посередницьких структур своїх учасників. Для участі у виробничому кооперативі його члени вносять всю свою землю та засоби виробництва або їх більшу частину, а для участі у обслуговуючому кооперативі достатньо внести у якості паю лише незначну частину своєї власності (в основному грошима). Виробничі кооперативи мають право здійснювати будь які види діяльності, поряд з тим обслуговуючі кооперативи виконують лише делеговані своїми членами-власниками види діяльності (збут, постачання, переробка, заготівля і т. д.) [3, с. 23-24].

Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи створюються з метою забезпечення своїх членів необхідними послугами пов'язаними з постачанням, збутом, забезпеченням необхідною технікою, обладнанням, технологіями тощо. Членами сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу можуть бути фізичні особи, сільськогосподарські господарства, фермери, сільськогосподарські підприємства та інші сільгосптоваровиробники.

1. Гончаренко В.В. Кредитна кооперація. Форма економічної самопомоги сільського і міського населення у світі та в Україні (теорія, методологія, практика) / Гончаренко В.В. — К.: Глобус, 1998. — 330 с.

2. Закон України Про сільськогосподарську кооперацію [Електронний ресурс]. — 1997. — Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/469/97-%D0%B2%D1%80>.

3. Зеленко С. В. Організація бухгалтерського обліку і аналізу в сільськогосподарських виробничих кооперативах: теорія і практика / С. В. Зеленко, П. М. Герасим, М. П. Герасим. — Львів: НВФ "Українські технології, 2011. — 217 с.

4. Мілька А. І. Теоретичні та історичні засади формування соціально-економічної природи споживчої кооперації [Електронний ресурс] / А. І. Мілька // Scientific Journal «ScienceRise» №9/1(14)2015. — 2015. — Режим доступу до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/283154973_Theoretical_and_historical_bases_of_formation_of_social_and_economic_nature_of_consumer_cooperation/fulltext/56af3ff908ae19a385173ee0/283154973_Theoretical_and_historical_bases_of_formation_of_social_and_economic_nature_of_consumer_cooperation.pdf?origin=publication_detail.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Герасимчук Олена, Бегун Світлана

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк

Для сучасних підприємств інформація є основним чинником розвитку, активним ресурсом та основою для прийняття управлінських рішень.

Формування інформаційних систем та інформаційних баз даних виокремилась у спеціалізований напрям діяльності з відповідним технічним, організаційним та кадровим забезпеченням.

Це обумовлено тим, що більшість чинників, які впливають на прийняття управлінських рішень, мають інформаційний характер.

Тому ефективне інформаційне забезпечення передбачає формування та функціонування системи інформаційного менеджменту як інструмента, за допомогою якого підприємство спрямовує та контролює всі види діяльності, які впливають на результати економічної діяльності, є умовою для прийняття ефективних управлінських рішень, дозволяє вчасно виявити загрози та знизити їх наслідки.

Саме останній аспект дозволяє розглядати інформаційний менеджмент як важливу складову системи управління економічною безпекою підприємства, яка, в свою чергу, має бути імплементована у всі рівні менеджменту: стратегічний – на основі стратегічного обліку та інформаційного забезпечення фундаментальної діагностики; тактичний – на основі фінансового обліку для проведення комплексного аналізу; операційний – на основі управлінського обліку для здійснення експрес-діагностики поточного стану підприємства.

Сутність інформаційного менеджменту трактується у вузькому (як синонім діловодства) і широкому сенсі.

Зокрема, є такі підходи до розуміння інформаційного менеджменту:

- як інформаційного обслуговування;
- як технологія розроблення і реалізація внутрішньої і зовнішньої комунікативної політики;
- як прикладна адміністративно-орієнтована технологія управління інформаційними ресурсами;
- як новий тип управління організацією на основі комплексного використання всіх видів інформації;

- як інноваційної діяльності, що орієнтована на пошук нових, більш ефективних способів організації інформаційної діяльності, на створення матеріальних і соціальних передумов для ефективного доступу до інформації і забезпечення інформаційно-комунікаційних процесів [1].

Метою інформаційного менеджменту в системі управління економічною безпекою є вчасне виявлення внутрішніх та зовнішніх загроз економічній безпеці.

Завданнями інформаційного менеджменту в системі управління економічною безпекою є:

- створення техніко-технологічного середовища інформаційної системи;
- створення інформаційного контенту та його обслуговування;
- формування відповідної організаційної структури;
- підбір фахівців відповідної кваліфікації для обслуговування інформаційних систем та обробки зібраної інформації;
- забезпечення захищеності інформаційних ресурсів.

Об'єктами управління в інформаційному менеджменті в системі управління економічною безпекою є: інформація в різних формах її існування; інформаційні системи та інформаційні технології; інформаційна індустрія та інформаційний ринок; персонал, який реалізує функції забезпечення економічної безпеки.

Суб'єктами – керівники структурних підрозділів, які реалізують політику забезпечення економічної безпеки та управління інформацією.

Важливими складовими формування ефективної системи інформаційного менеджменту є визначення вихідних принципів, функціональних вимог та джерел інформації, розробка інформаційних ресурсів, вибір оптимального шляху розвитку інформаційної бази.

Проведення всебічного аналізу й обробки отриманих даних дозволяє виявляти загрози, визначати їх джерела та завчасно розробляти і реалізовувати заходи щодо усунення цих загроз або пом'якшення негативного впливу.

1. Матвієнко О. В. Основи інформаційного менеджменту : навч. посібн./ О. В. Матвієнко. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 124 с.

ПОНЯТТЯ І РОЛЬ МІСІЇ НА ВСІХ РІВНЯХ ОРГАНІЗАЦІЇ

Дерипас Олена, Садченко Олена

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, Одеса

Місія - це філософія і призначення організації, в якому проявляється відмінність даної організації від її конкурентів. Місія може бути сформульована у вигляді однієї фрази, або багатосторінкової програмної заяви керівництва компанії, в якому відображаються всі аспекти узгодження інтересів різних груп і основні характеристики компанії.

Розробка місії – це початкова точка будь-якого вдосконалення системи управління, бо визначення місії є необхідним для того, щоб виявити, в чому полягає основне завдання підприємства і будь-яку діяльність підприємства підпорядкувати її вирішенню.

Одним із завдань місії є узгоджувати інтереси всіх осіб, які пов'язані з організацією і сприяти створенню і підтримці корпоративного духу, а також демонструвати співробітникам сенс і зміст їх діяльності-місія існує на всіх рівнях [1].

Отже, нижче ми розглянемо навіщо потрібна місія на кожному рівні організації.

1. Топ-менеджерам: дозволяє краще продумати бізнес-середовище і представити в ясній формі для чого існує організація. Створення місії сприяє продумуванню сцени бізнесу і майбутнього організації. Візуалізувати свої думки і погляди щодо далекої перспективи. Задає загальну мету діяльності організації, її призначення. Слугує фільтром для відсіювання непрофільних видів діяльності. Місія сприяє зменшенню ймовірності виникнення конфліктів за рахунок: зближення цілей; структуризації завдань; формування загальних цінностей.

2. Стратегічним менеджерам: багато інструментів стратегічного планування зав'язані на місію.

3. Ризик-менеджерам: сприяє зниженню ризику прийняття необдуманих рішень, так як місія відсіває непотрібні види діяльності, операції і т.п.

4. Менеджерам з розвитку: задає орієнтири і магістральний напрям розвитку організації. На які нові ринки виходити, де відкривати нові підрозділи, які нові товари і послуги представити споживачам.

5. PR- і Бренд - менеджерам: допомагає формувати в потрібному руслі імідж компанії. Незважаючи на те, що Місія, Імідж і Бренд, це

різні поняття, все-таки вони дуже взаємопов'язані.

6. HR-менеджерам: задає орієнтир для пошуку персоналу, напрямок його розвитку. Служить індикатором оцінки персоналу. Оцінювати людей потрібно за досягнення конкретних цілей, за внесок в реалізацію місії організації.

7. Інноваційним менеджером: місія задає напрямок і коридор для інновацій. Якщо місія компанії: "Виробляти безпечні автомобілі", значить, цю компанію цікавлять нові розробки в сфері безпечних матеріалів, засобів захисту від механічних ударів, безпеки руху і т.д.

8. Працівникам: дає відчуття себе учасниками спільної справи. Одна справа - укладати цеглу, а інша справа - знати, що ти разом з іншими береш участь в будівництві храму.

9. Акціонерам: допомагає прийняти рішення про доцільність інвестування коштів. Одна справа інвестувати кошти в компанію, місія якої: "Бути лідером в сфері авіаперевозок пасажирів в Китаї" і інша справа в компанію, місія якої: "Стати кращим магазином села Х".

10. Кредиторам: допомагає прийняти рішення про доцільність видачі довгострокових кредитів.

11. Постачальникам: знати потреби, пріоритети організації, і звідси побудувати гармонійні відносини з нею.

12. Клієнтам: знати, що можна очікувати від організації. Місія допомагає виявити компанії, які найкращим чином підходять клієнтам.

13. Суспільству: місія привносить ясність в діяльність організації.

14. Конкурентам: допомагає правильно позиціонувати себе і уникати непотрібної конкурентної боротьби.

Стартапам теж потрібна місія. І чим раніше вона буде складена, тим краще. А ще краще - надрукована на папері і повішена в рамочці в найвиднішому місці [2]. Таким чином, одним із головних завдань менеджменту компанії є узгодження різних суперечливих інтересів. Для реалізації цього завдання існує кілька підходів, одним з яких є складання заяви про місію компанії, в якому описуються завдання організації та її основні характеристики.

1. Лоунз К. Успешный стартап: не в деньгах счастье / К. Лоунз. // «Harvard business review». – 2015.

2. Черепанов Р. 100 бизнес-технологий: как поднять компанию на новый уровень / Роман Черепанов., 2014.

МЕТОДИКА РОЗРАХУНКУ РІВНЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Івашко Олена

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк

На фоні загальної економічної нестабільності та розвитку глобальних інтеграційних процесів, інвестиційна складова може виявитися вирішальним фактором забезпечення необхідного рівня фінансової стабільності нашої держави. Однак для залучення інвестицій в економіку України необхідним є гарантування високого рівня інвестиційної безпеки. З цією метою прораховують індекс інвестиційної безпеки.

Методика розробки Індексу інвестиційної безпеки ґрунтується на оцінці 23 показників, що характеризують інвестиційну активність, інвестиційний клімат, поточний стан економічного розвитку країни, інвестиційні ризики і очікування інвесторів [1].

Таблиця 1

Показники розрахунку рівня інвестиційної безпеки*

Категорія показників	Характеристика категорії	Показники категорії, що використовуються для розрахунку
Інвестиційна активність	Категорія характеризує рівень інвестування в країні та включає абсолютні й відносні показники, які враховують обсяг залучення зовнішніх інвестиційних ресурсів і освоєння внутрішніх інвестицій за певний період часу	1. Приплив прямих іноземних інвестицій за останній рік (абсолютне значення, у % до ВВП на душу населення) 2. Приплив прямих іноземних інвестицій за останні 3 роки (абсолютне значення, у % до ВВП на душу населення) 3. Експорт прямих інвестицій (абсолютне значення, у % до ВВП на душу населення) 4. Інвестиції в основний капітал (у % до ВВП).
Інвестиційний клімат	1. Індекс легкості ведення бізнесу 2. Індекс корупції 3. Індекс економічної свободи 4. Індекс глобальної конкурентоспроможності 5. Індекс людського розвитку	Категорія включає оцінку найбільш впливових і загальновідомих індексів і рейтингів країн, що характеризують поточний інвестиційний клімат у країні, інвестиційний потенціал, інвестиційні ризики.

Стан економічного розвитку	- Темпи зростання ВВП - Темпи зростання інфляції - Стан платіжного балансу	Категорія включає оцінку найбільш важливих для інвесторів макроекономічних показників, що характеризують тенденції розвитку економіки
Суверенний кредитний рейтинг	Кредитний рейтинг Fitch Кредитний рейтинг Standard & poor's Кредитний рейтинг Moody's	Категорія включає оцінку кредитоспроможності національного уряду
Очікування інвесторів	Дослідження інвестиційних перспектив ШСТАБ Індекс довіри прямих іноземних інвестицій	Категорія включає оцінку перспектив інвестування на основі опитувань інвесторів про регіональних переваги інвестування в найближчі роки

Варто зазначити, що головним фактором, який може охарактеризувати рівень інвестиційної безпеки, є інвестиційний клімат держави. Сьогодні існує достатньо велика кількість рейтингів інвестиційного клімату держави або інвестиційної привабливості об'єкта інвестування, які регулярно публікуються та відрізняються один від одного головним чином переліком складових, які беруться до уваги під час розрахунку. Своєрідним барометром конкурентоспроможності, а відповідно й інвестиційного клімату держави є ряд індексів, а саме: Global Competitiveness Index, The Doing Business, Heritage Foundation.

Згідно з результатами дослідження Україна потрапляє в категорію держав з низьким рівнем інвестиційної безпеки. За даними американського економіста Асфата Дамодерана інвестиційний ризик для української економіки становить 15,46% (при нормативному значенні 5,08%), що наразі ставить Україну в один ряд з країнами Африки [2]. Це означає, що в коротко-і середньостроковій перспективі без впровадження екстрених заходів щодо поліпшення інвестиційного статусу країни, Україні не вдасться підвищити рівень інвестування для повноцінного економічного зростання.

1. Оцінка інвестиційного клімату в Україні. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://sophus.at.ua/publ/2016_03_31_lviv/sekcija_section_4_2016_03_31/cinka_investigijnoho_klimatu_v_ukrajini/118-1-0-1754

2. <http://www.stern.nyu.edu/~adamodar/pc/datasets/cryprem.xls>

ЗАХОДИ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Коленда Наталія

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

У час нестабільної політичної та економічної ситуації, світової фінансової кризи більшість вітчизняних підприємств стикається із рядом проблем і перешкод на шляху своєї діяльності. Це призводить до того, що в останній час значна частина підприємств припиняють свою діяльність. Крім того, процес утримання на ринку є досить складним і потребує пошуку нових рішень, залучення інвестицій, впровадження інновацій тощо. Тобто розвиток підприємства та його ефективна діяльність потребує постійних змін, зокрема що стосується виробничої сфери. За таких умов актуальності набирають питання щодо забезпечення виробничої безпеки підприємства, адже саме вона повинна стати запорукою та лакмусом ефективного розвитку.

Крім того, оскільки питання виробничої безпеки та процесів її забезпечення є досить новими [1], потрібно розробити загальні підходи до цього управлінського процесу та визначити основні його елементи, зокрема заходи. Отже, конкретні заходи щодо управління виробничою безпекою можуть включати:

- 1) у сфері забезпечення техніко-технологічної безпеки:
 - модернізація обладнання;
 - розробка і впровадження ресурсозберігаючих (зокрема енергозберігаючих та енергоощадних) технологій;
 - впровадження прогресивних технологічних процесів;
 - підвищення рівня механізації і автоматизації основних виробничих процесів;
 - здійснення механізації важких і трудомістких робіт;
 - впровадження високопродуктивних інструментів, пристосувань та інших засобів, що сприяють удосконаленню виробництва;
 - здійснення всебічної екологізації виробництва згідно із сучасними вимогами до охорони навколишнього середовища тощо;
- 2) у сфері забезпечення матеріально-сировинної безпеки:
 - оптимізація запасів матеріалів та сировини;
 - використання сучасних систем матеріально-технічного забезпечення виробництва;
 - пошук постачальників сировини та матеріалів за критерієм

ціна=якість;

- перегляд та укладання контрактів із постачальниками сировини і матеріалів;

3) у сфері забезпечення організаційної безпеки:

- удосконалення системи організації виробничих процесів;
- активізація механізації та автоматизації управлінської й інженерної праці;

- розвиток спеціалізації і кооперування;

- удосконалення виробничої системи управління, організації праці і виробництва;

- стимулювання ефективного використання виробничих фондів підприємства і підвищення рентабельності виробництва;

- удосконалення планування, обліку й аналізу виробництва і збуту продукції;

4) у сфері забезпечення збутової безпеки:

- підвищення якості виготовленої продукції, забезпечення її конкурентоспроможності на світовому й вітчизняному ринках;

- розробка нових виробів, розширення асортименту та номенклатури;

- поліпшення якості, надійності й довговічності продукції;

- пошук нових каналів та ринків збуту продукції;

- активне використання маркетингових заходів стимулювання збуту продукції;

5) у сфері забезпечення безпеки праці:

- поліпшення умов праці та техніки безпеки;

- скорочення до максимально можливого рівня затрат ручної праці, поліпшення її умов і безпеки.

Перелік запропонованих заходів не є виключним. Розвиток теоретичних засад дослідження виробничої безпеки підприємства сприятиме розробці методологічних та прикладних аспектів, включаючи інструменти, засоби та заходи управління. Проте наявні наукові результати дають можливість практичного їх застосування з метою підвищення рівня виробничої безпеки суб'єктів господарювання, а, відповідно, і загальної ефективності їх діяльності.

1. Коленда Н. В. Сутність виробничої безпеки підприємства / Н. В. Коленда, Р. В. Михайлевський // Сучасні технології менеджменту : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (22 листопада 2017 р.) / відп. ред. проф. Л. М. Черчик. – Луцьк, 2017. – 328с. – С. 170-171.

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Корчевська Тетяна – студентка 5 курсу

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Науковий керівник: Сафарова А. Т. – доцент

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

За сучасних умов господарювання система управління підприємства повинна відповідати умовам і вимогам ринкової системи господарювання, зокрема, забезпечувати відповідність внутрішнього середовища підприємства стану зовнішнього середовища. Ефективність системи управління економічною безпекою підприємств підкреслюється тим, що значна кількість підприємств опинилися в кризовому чи близькому до нього стані, доведені до банкрутства та ліквідації. Необхідним є розробка теоретичних і методичних засад для створення, впровадження і використання в межах підприємства комплексної системи управління, яка націлена на досягнення і підтримку власної економічної безпеки.

Проблемам забезпечення системи економічної безпеки приділяють значну увагу вітчизняні та закордонні вчені, а саме Грунін О., Грунін С., Козаченко Г., Покропивний С., Мунтіян В., Олейніков Є., Тамбовцев О. та інші. Але ряд питань ще потребує додаткового вивчення. Одним з таких питань є питання формування системи економічної безпеки на підприємстві.

Необхідність формування системи управління економічною безпекою підприємств зумовлена наступними чинниками: постійна взаємодія підприємств з факторами зовнішнього середовища як основного джерела загроз, що можуть спричинити дестабілізуючий вплив на їх діяльність; наявність слабких місць у діяльності підприємств і можливість розробки заходів щодо їх своєчасного усунення; управління економічною безпекою є головним резервом оптимізації основних виробничих процесів виготовлення продукції; вимоги ринкової економіки до забезпечення економічної безпеки як фактору сталого розвитку підприємств та забезпечення їх конкурентоспроможності.

На нашу думку, найбільш повне трактування системи управління економічною безпекою підприємства надає Коробчинський О. Л., який визначає таку систему управління як комплекс організаційно-управлінських, технологічних, технічних, профілактичних і маркетингових заходів, спрямованих на кількісну й якісну реалізацію захисту інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз [3].

Головною метою системи управління економічною безпекою підприємства є попередження кризових ситуації і мінімізація впливу негативних факторів на діяльність підприємства.

Система управління економічною безпекою підприємств базується на об'єктах, суб'єктах системи, меті, завданнях, принципах та інструментах економічної безпеки. Безпосередньо питаннями її забезпечення займається служба безпеки підприємства.

Систему економічної безпеки підприємства доцільно розглядати спираючись на основні системні принципи, які суттєво відрізняються за своєю суттю та змістом [2].

Основні принципи функціонування системи управління в рамках концепції безпечного функціонування підприємства полягають у наступному: безумовне задоволення як загальних потреб підприємства, так і його робітників; гнучкість структури економічного потенціалу, що забезпечує його стабільне функціонування у теперішньому та безпечну діяльність у майбутньому; постійне очікування загроз; здатність структури управління швидко реагувати на загрози та ефективно використовувати існуючі можливості; ефективна інформаційна забезпеченість процесів планування та використання стратегій підприємства; усвідомлення суспільством важливості створення сприятливих умов для здійснення підприємством заходів з підтримки власної економічної безпеки [1].

Також можна ще додати наступні принципи, на яких повинна ґрунтуватися система управління економічною безпекою підприємств (рис.1.).

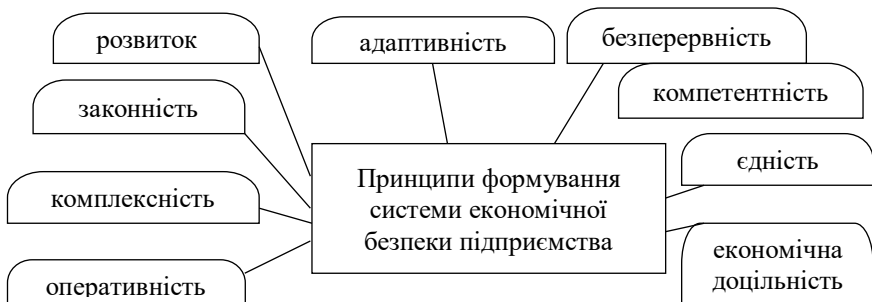

Рис. 1. Принципи формування системи економічної безпеки підприємства

Дотримання вище наведених принципів сприятиме підвищенню ефективності роботи системи управління економічною безпекою.

Отже, формування системи управління економічною безпекою підприємства – це складний та багатовимірний процес, від якого залежить його стійкий розвиток та захищеність від загроз і небезпек. Забезпечення економічної безпеки розвитку підприємства базується на системі принципів, використання яких, повинно бути покладене в основу побудови

структури організаційно-управлінського механізму формування структури економічної безпеки підприємства.

1. Васильєв О. В. Формування системи управління економічною безпекою промислових підприємств [Текст] / О. В. Васильєв, В. І. Мейта // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2013. – Том 14. – № 2. – С. 138-145.

2. Іванюта Т. М. Економічна безпека підприємства [Текст] / Т. М. Іванюта, А. О. Заїчковський. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 54 с.

3. Коробчинський О. Л. Методика формування системи економічної безпеки підприємства [Текст] / О. Л. Коробчинський // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 4(94). – С. 41-45.

ПОБУДОВА ЕФЕКТИВНИХ КОМУНІКАЦІЙ «КЕРІВНИК-ПІДЛЕГЛИЙ» В КОНТЕКСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ БЕЗПЕКИ

**Гудзь Петро Васильович, ЗНТУ, Запоріжжя
Костецька Анастасія Іванівна, ЗНТУ, Запоріжжя**

Безпекова складова за умов конкурентного ринку виступає однією із платформ корпоративного менеджменту, спрямованої на отримання лідерських переваг. Здебільше у науковій літературі фактори безпеки розглядаються як такі, що детерміновані зовнішнім середовищем – дією конкурентів, урядовими рішеннями, ринковою кон'юнктурою тощо. Разом з тим в умовах інформаційної економіки та нового менеджменту ключовим фактором успіху компаній є менеджери змін – ключові агенти, спроможні в силу своїх компетентностей забезпечити інноваційний прорив, унікальні рішення, ефективні комбінації ресурсів. В ширшому сенсі можна говорити про внутрішні складові безпекової політики компанії, які пов'язані з організацією діяльності персоналу та компетенцій працівників, чинною системою адміністрування та розмежування повноважень, належних комунікацій по управлінській горизонталі та вертикалі відносин.

Кожна людина щодня користується комунікаціями, але лише деякі це роблять досить узгоджено. Комунікації — це складний процес, що складається з взаємозалежних кроків. Кожен з цих кроків потрібен для того, щоб зробити наші думки зрозумілими іншій людині. Кожен крок — це пункт, у якому, якщо ми не будемо думати, що робимо, — зміст може бути втрачено. Мета кожного керівника — зробити процес комунікації якнайбільш ефективнішим і не втратити при цьому змісту.

Ідеальна модель комунікацій всередині організації полягає в тому, що всі рішення керівництва повинні доводитись до підлеглих, а самі рішення мають базуватись на тих потоках інформації, які надходять від різних структурних підрозділів за умови налагоджених комунікаційних зв'язків.[1]

Основними характеристиками якісної комунікації мають бути залучення співробітників в процес комунікаційної взаємодії, їх готовність та бажання до співпраці, здатність працювати з великими інформаційними масивами, в організації повинен панувати неформальний характер комунікацій, що забезпечить наявність атмосфери довіри та сприятливого соціально-психологічного клімату в організації, широке використання високоєфективних комунікаційних технологій та своєчасність розповсюдження інформації.

Для побудови ефективної комунікації слід використовувати усі канали й інформаційні ресурси. Служба персоналу разом з топ-менеджментом організації має дбати про своєчасне і регулярне інформування співробітників про новини компанії, її місію, стратегію, найближчі плани та перспективи розвитку. Комунікації всередині організації повинні обов'язково відповідати таким критеріям, як простота, ясність, точність, достовірність, що в цілому покликане сприяти їх ефективності та адекватному розумінню. Керівник до 90% часу повинен витратити на комунікацію з підлеглими, колегами, іншим керівництвом. Покращенню ефективності комунікацій всередині організації сприяє регулярне спілкування топ-менеджменту компанії з колективом у формі відкритого діалогу. Успішно та доцільно використовувати всередині організації інформаційні стенди, бюлетень для менеджерів, офіційний сайт компанії з можливістю перегляду відео і фотоматеріалів, листівки новин, «гарячі» лінії, «круглі столи», роздатковий інформаційний матеріал, також ефективним є регулярне проведення прес-конференцій в режимі онлайн з першими особами компанії у форматі питання-відповідь, відеотрансляція звернень керівника організації, важливих засідань, зборів, корпоративних урочистостей, організація діалогу на шпальтах періодичних видань, запровадження внутрішнього сайту організації із розміщенням корпоративних правил, вимог, іншою інформацією, необхідною для роботи, для адаптації нових співробітників.[2]

Яскравим прикладом є побудова ефективних комунікацій керівник-підлеглий у компанії «Sony» “Найвище завдання японського менеджера полягає у тому, щоб встановити нормальні взаємини з працівниками, сформувавши ставлення до корпорації як до рідної сім'ї, розуміння того, що у робітників та менеджерів одна доля”. Найбільш універсальною в теорії

управління є модель яка називається «принципал - агент», або «начальник - підлеглий». У цій моделі діють дві особи, у кожного з яких є певні інтереси або переваги, і для того, щоб ситуація була цікавою, ці інтереси повинні в якійсь мірі розходитися, повинен бути конфлікт. Головним у цій моделі є те,що перед начальником постає питання: яким чином він може створити для підлеглого стимули діяти у власних інтересах? Такий принцип діє у компанії «Sony»,що дає їм змогу залишатися однією з найбагатших та перспективних компаній. Розглянемо критерії побудови ефективних комунікацій компанії «Sony» (табл.1)

Таблиця 1

Критерії побудови ефективних комунікацій компанії «Sony» [3]

Критерії	Зміст
Корпоративна культура організації	Успіхи японських компаній не залежать від політики влади або економічних теорій. Все, що досягнуто, робиться людьми. Найбільш важливим завданням японських менеджерів є створення обстановки співробітництва між робітниками і адміністрацією, сформулювати в свідомості працюючих ставлення до корпорації як до рідної сім'ї. У компанії поважається думка різних людей. І коли запитують, як же сумісні люди з різними поглядами, то їм відповідають, а що було б, якби у всіх менеджерів було одне й те саме думка. Різні думки допомагають знаходити істину і рухати компанію вперед. Коли компанія потрапляє в біду, в першу чергу знижують заробітну плату керуючим високих рангів, а потім вже менеджерам середньої ланки і робочим. Щоранку майстра проводять перед початком роботи бесіди з робітниками, дають їм інструкції. Майстри цікавляться здоров'ям підлеглих і здоров'ям членів їх сімей. З'ясовують, чи немає у людей проблем, які можна вирішити за допомогою адміністрації. Всі молоді інженери у фірмі починають свій трудовий шлях на конвеєрі для того, щоб на практиці розібратися з технологією і отримати уявлення про свій вплив на цей процес. Щотижня виходить в світ внутріфірмова газета, де поміщаються оголошення про вакансії. Така практика дає можливість змінити роботу всередині фірми. В цьому випадку вбивають відразу двох зайців. З одного боку, працівник знаходить собі більш відповідну роботу, з іншого - кадрова служба виявляє менеджерів, з якими люди не хочуть працювати. Ця інформація дає можливість зробити оргвисновки.
Права та обов'язки працівників	Інженерно-технічні працівники на підприємствах "Sony" мають уніформу - однакові куртки і обідають в кафе за тими ж столиками, за якими їдять робочі. Жоден керівник в фірмі не має окремого

організації	<p>кабінету. Всі менеджери сидять в одних приміщеннях зі своїми підлеглими, що каже про рівність кожного члена фірми. Японські робітники діють постійно в умовах самомотивації і самоствимування. Вищі керівники, покладаючись на сумлінність менеджерів середньої ланки, займаються плануванням і перспективами розвитку фірми. Тому в "Sony" немає жорсткого регламентування обов'язків. Все діють як в сім'ї - робити те, в чому є необхідність.</p> <p>Принцип "Sony" - поважати та заохочувати здібності кожного (людина на своєму місці) і, як завжди, прагнути виявити краще в людині, вірити в нього, що постійно дає йому можливість розвивати свої здібності. У цьому життєва сила "Sony". Працівники прагнуть вносити постійно раціоналізаторські пропозиції, які істотно заохочуються. В середньому на одного працюючого в фірмі в рік припадає 8 раціоналізаторських пропозицій.</p>
Вирішення конфліктних ситуацій	<p>Завдяки розподілу сфер вирішення стратегічних питань, що стосуються загального курсу корпорації в цілому, і організації повсякденної роботи основного сектора, був подоланий конфлікт інтересів між секторами і була забезпечена система, при якій корпорація була готова до втілення ідеї, яку раніше не сприймала.</p>

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що побудова ефективних комунікацій є запорукою ефективного менеджменту організації. Управління людиною в організації винятково складна, але в той же час винятково відповідальна і важлива для долі організації справа. Тому керівник повинен уміти будувати ефективні комунікації з підлеглим задля досягнення корпоративного блага.

1. Туріяньська М. М. Комунікація в системі управління знаннями [Комунікації в системі управління працями]. Вісник економічної науки України - Бюлетень економічних наук України. - 2011. - № 2. - С. 194-196.

2. Деля О. Ефективна комунікація в управлінні персоналом [Електронний ресурс] / О. Деля // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2012. — Вип. 1 (6). — С. 36-40. — Режим доступу : <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2012/12dovvup.pdf>

3. Старобинский Э. Е. Менеджмент в Японии. // Управление персоналом. – 1997. - №5. – С. 23-28.

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Котик Ольга, Лисачок Алла,

Національний університет водного господарства та
природокористування, м. Рівне

В сучасних умовах розвитку та інтеграції економіки України в світове співтовариство гостро постає проблема належного забезпечення економічної безпеки на рівні країни, регіону, галузі, підприємства. Оскільки саме підприємство є однією з ключових сегментів ефективного функціонування економіки країни в цілому, тому варто розглянути основну специфіку функціонування та забезпечення його діяльності. Науковець Фоміна М. трактує поняття економічної безпеки підприємства наступним чином “Економічна безпека підприємства – це стан найбільш ефективного використання ресурсів з метою ліквідації загроз, забезпечення ефективного і стабільного функціонування підприємства в поточному та перспективному періодах” [1, с. 11].

Основними з важливих факторів, які значною мірою здійснюють вплив на забезпечення економічної безпеки підприємства є: досконалість законодавчої бази; рівень оподаткування; доступність на світові ринки збуту; інвестиційна привабливість регіону, країни.

Державне регулювання економічної безпеки в Україні здійснюється на основні таких нормативно-правових актів: Конституції України, Кодекси України (Кримінальний, Цивільний, Господарський, Податковий), постанови Верховної Ради України та Кабінету міністрів України, укази Президента України, місцевих та регіональних актах. Кожен з вищенаведених нормативно-правових актів займає значну питому вагу у комплексному забезпеченні економічної безпеки держави в цілому та на рівні підприємства.

За допомогою податків можна стимулювати або стримувати розвиток тієї чи іншої галузі економіки, що в свою чергу відображається на господарській діяльності підприємства. А саме шляхом надання певних пільг або зниження ставки оподаткування для суб'єкта господарювання котрий здійснює вагомий внесок в економіку держави загалом.

Світові ринки збуту на сьогодні для України є способом залучення іноземного капіталу в економіку країни. Якщо підприємство виробляє екологічно чисту продукцію без генетично модифікованих організмів та в свою чергу дана продукція є сертифікована за міжнародними

стандартами, то на світових ринках вона матиме надзвичайний попит, що в свою чергу дозволить продати більше продукції, а за рахунок чистого прибутку є можливість встановити нове обладнання на цьому підприємстві або модернізувати існуюче. Даний крок дозволить диверсифікувати продукцію та збільшувати обсяги виробництва.

Інвестиційна привабливість країни, регіону та підприємства це основні фактори на, які звертає увагу сучасний інвестор. Країна на рівні законодавства за допомогою певних податкових та економічних стимулів зможе зацікавити потенційного інвестора та звернути свою увагу на дану країну, регіон та підприємство.

В свою чергу на підприємстві існують загрози внутрішнього та зовнішнього характеру, які можуть здійснювати негативний вплив на економічну безпеку. До зовнішніх загроз забезпечення економічної безпеки підприємства можна віднести: політичні фактори, макроекономічні фактори, мезоекономічні фактори, мікроекономічні фактори, екологічні фактори, науково-технічні та технологічні фактори [2, с. 157]. До внутрішніх загроз забезпечення економічної безпеки підприємства можна віднести: позапланові зупинки обладнання, аварії, вимушене переналагодження обладнання, перебої в постачанні енергоресурсами, водо-, тепlopостачанні, несплата споживачем відвантаженої продукції або виконаного обсягу робіт, недотримання традицій, падіння репутації та іміджу [2, с. 160].

Отже, держава та підприємство повинні співпрацювати в тісному взаємозв'язку. Органи державної влади в свою чергу повинні сприяти забезпеченню економічної безпеки підприємства шляхом вдосконалення законодавчої бази, а підприємства шляхом зниження внутрішніх загроз через вибір надійних постачальників, дотримання чесної конкуренції, модернізації та заміні обладнання та дотримання якості випущеної продукції.

1. Фоміна М.В. Проблеми економічно безпечного розвитку підприємств: теорія і практика: [монографія] / М.В. Фоміна. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2005. – 140 с.

2. Орлик О.В. Аналіз факторів впливу на економічну безпеку підприємств та методи захисту від загроз і нейтралізації їх наслідків / О.В. Орлик // Тренди та інновації в сучасній економіці : Колективна монографія / За ред. О.С. Іванілова. – Харків : ХНУБА, 2015. – С. 154–165.

ФОРМУВАННЯ ПРИНЦИПІВ КОНЦЕПЦІЇ КОНТРОЛІНГУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Левицький Віктор

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м.
Луцьк

Останніми роками інтеграційні процеси в управлінні економічними системами набувають комплексного характеру. При цьому усе більш актуалізується думка про те, що комплексне управління неможливе без реалізації дієвих механізмів забезпечення економічної безпеки на усіх рівнях ієрархії складних економічних систем. У зв'язку з цим, проблеми розвитку управління забезпеченням економічної безпеки на рівні підприємств та корпорацій повинні стати пріоритетними, особливо, якщо врахувати, що даний рівень безпеки методологічно найменш вивчений порівняно з іншими рівнями.

Для успішної реалізації на практиці нової моделі забезпечення економічної безпеки підприємства, в організаційному плані необхідно вирішити завдання створення дієвих елементів інформаційно-аналітичної та моніторингової підтримки, а також координації усіх функцій і процесів управління корпоративними ризиками, що у сучасних умовах можна вирішити із використанням концепції контролінгу економічної безпеки підприємства.

Досліджуючи загальні складові концепції контролінгу ми дійшли висновку, що в сучасних умовах усе більш актуальною й перспективною стає концепція, орієнтована на систему управління, яка розглядає контролінг як інструмент іншої системи управління – більш високої ієрархії[1]. У даному випадку зазначимо, що контролінг виступає у вигляді комплексної системи управління, що реалізує та забезпечує інформаційно-консультаційну, координаційну та інші форми підтримання головних функцій менеджменту й може бути реалізований для будь-якої системи, що функціонує на підприємстві. Крім вищезазначених складових специфіка контролінгу притаманна для підтримки комплексу економічної безпеки підприємства[2]. Саме тому, в даному контексті коректно використовувати формування складових концепцій контролінгу, що орієнтована на економічну безпеку. На нашу думку головними принципами формування концепції контролінгу економічної безпеки підприємства є [3]:

1. Контролінг за визначенням націлений на виявлення проблемних зон, вузьких місць й ризиків діяльності підприємства.

2. Специфічні функції контролінгу сприяють вирішенню завдань корпоративного ризик-менеджменту, який заснований на ефективному управлінні інформацією та знаннями й повинен мати у розпорядженні потужні аналітичні інструменти із одночасним координуванням процесу управління ризиками.

3. У процесах корпоративного ризик-менеджменту визначальну роль відіграє інформація, аналіз, моніторинг, а також розробка методик зниження ризиків. Власне управління ризиком зводиться, як правило, до планування заходів, а також аналізу і моніторингу процесів, що пов'язані з ризиками, коли вони здійснюються в масштабі усього підприємства чи корпорації, стають важко реалізованими за існуючих підходів, тому необхідний перехід на механізми контролінгу.

4. Сучасний корпоративний ризик-менеджмент припускає комплексний, синергетичний підхід до управління ризиками в масштабі підприємства, отже потрібний особливий корпоративний механізм інтеграції аспектів діяльності і управлінських підходів в контексті ризику, реалізувати який можливо на базі контролінгу економічної безпеки підприємства.

5. Якщо розуміти контролінг як спеціалізовану інформаційно-когнітивну мета-систему управління, то він є ефективним інструментом, за допомогою якого можна забезпечити потребу корпоративного ризик-менеджменту у інформації й дозволяє приймати правильні управлінські рішення за високих рівнів ризиків.

Таким чином, ми обґрунтували, що контролінг як мета-система управління може обслуговувати систему економічної безпеки підприємства на основі комплексної підтримки процесів управління ризиками як на рівні вищого керівництва компанії, так і на рівні бізнес-підрозділів. Крім того, сформовані нами принципи контролінгу економічної безпеки підприємства дозволять ефективно управляти системою корпоративного ризик-менеджменту підприємства на основі використання базових складових принципів контролінгу.

1. Кузьмін О. Є. Основи менеджменту : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. – К. : Академвидав, 2003. – 416 с.

2. Скібіцька Л. І. Менеджмент : навч. посіб. / Л. І. Скібіцька, О. М. Скібіцький. – К. : Центр учб. л-ри, 2007. – 416 с.

3. Стадник В. В. Менеджмент : навч. посіб. / В. В. Стадник, М. А. Йохна. – К. : Академвидав, 2003. – 464 с.

ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ліпич Л.Г., Хілуха О.А., Кушнір М.А.
СНУ імені Лесі Українки, м. Луцьк

Підприємству як економічному суб'єкту слід дотримуватися встановлених законодавством положення з охорони навколишнього середовища, будувати свою діяльність з урахуванням норм природокористування – це положення є основою екологічного менеджменту.

Термін «екологічний менеджмент» трактується переважно в таких значеннях, як: діяльність громадських екологічних організацій; сукупність заходів, методів і засобів управління природо охоронною діяльністю підприємства; система управління окремим природним комплексом, що підлягає особливій охороні; частина загальної системи управління, що включає організаційну структуру, діяльність з планування, обов'язки, відповідальність, досвід, методи, методики, процеси і ресурси для формування, здійснення, аналізу та актуалізації екологічної політики конкретної організації [1, с. 227].

Згідно з концепцією сталого розвитку підприємству, щоб залишатися ефективним, необхідно приділяти особливу увагу економічній безпеці екологічної діяльності, інакше воно, в умовах посилення вимог до неї, істотно втрачає в конкурентоспроможності.

В якості критеріїв безпеки еколого-економічної спроможності підприємства слід розглядати ефективність виробництва, ресурсний потенціал і його використання в рамках прийнятих екологічних норм.

Процедура оцінки безпеки еколого-економічної спроможності менеджменту включає зіставлення кількісних і якісних показників виробничої системи з нормативно визначеними значеннями; надання кількісних оцінок деяким якісним характеристикам; проведення узагальненої оцінки.

Результати оцінки безпеки екологічної спроможності менеджменту дозволяють давати оцінку екологічному іміджу підприємства. У разі, якщо він позитивний, підприємство може розраховувати на пільги та іншу підтримку з боку держави.

Діяльність підприємства в системі екологічного менеджменту здатна привести до істотного економічного ефекту за рахунок економії і заощадження сировини, матеріалів, енергетичних ресурсів; підвищення продуктивності праці; зменшення екологічних платежів; зменшення або

повній відсутності витрат на ліквідацію аварій, їх наслідків, штрафних санкцій.

З вище сказаного випливає, що ефективно функціонуюча система безпеки екологічного менеджменту є неодмінною умовою виживання підприємства.

Міжнародна організація зі стандартизації (ISO), прийняла стандарти з систем екологічного менеджменту (ISO) та екологічного аудиту. У стандартах серії ISO 14000 та ряді інших документів закріплені такі напрямки практичної діяльності в області безпеки екологічного менеджменту:

- постановка і обґрунтування конкретних завдань з безпеки екоменеджменту; визначення значень кількісних і якісних показників і критеріїв для кожної з прийнятих екологічних цілей на планований період;

- ефективне планування і організація безпекової екологічної діяльності відповідно до прийнятих цілей і завданнями; розробка конкретних заходів і дій для кожної з поставлених цілей і завдань з урахуванням пріоритету заходів і дій щодо запобігання негативного впливу на навколишнє середовище;

- залучення в діяльність з безпеки екоменеджменту персоналу підприємства;

- раціональне і ефективне використання всіх наявних на підприємстві можливостей і засобів (в першу чергу без витратних і мало витратних) для вирішення проблем з безпеки екоменеджменту;

- систематичний перегляд (під патронажем керівництва підприємства) і вдосконалення екологічної політики, цілей і завдань, планування і організування діяльності підприємства відповідно до досягнутих результатів; використання незалежної оцінки результатів діяльності ;

- конструктивна співпраця і розвиток відносин з усіма особами та контрагентами, зацікавленими в аспектах безпеки екоменеджменту підприємства: інвесторами, акціонерами, партнерами, споживачами, постачальниками, конкурентами, громадськістю та населенням..

Окремі підприємства проводять заходи щодо популяризації своєї політики з безпеки екоменеджменту: екскурсії, прес-конференції, випускають буклети, рекламні проспекти, включають основні положення цієї політики в щорічні звіти, що розсилаються в великі інформаційні агентства, бібліотеки, організації; розміщують на своєму сайті в мережі Інтернет. Як правило, зміст зводиться до перерахування основних здобутків в області безпеки екоменеджменту з коментарями, описом нововведень, які дозволили підприємству знизити пряме або

опосередковане (через скорочення споживання ресурсів) втручання в навколишнє середовище.

1.Потай О. А. Концептуальні засади екологічного менеджменту підприємства // Регіональна економіка. – 2013. – № 1. – С. 226-235.

СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ КАДРОВОГО МЕНЕДЖМЕНТА ПРЕДПРИЯТИЯ

Лукьянчук Е.М., ст. преподаватель

Петрыга А.В., студентка

Одесского национального политехнического университета

Технологии поиска и подбора персонала не стоят на месте. Методы, отлично работавшие еще несколько лет назад, сегодня не дают желаемого результата. На это есть множество причин: демографическая ситуация, «сложный» рынок труда, изменение мотивации молодых специалистов и так далее. Суть остается прежней. Найти подходящего кандидата становится все сложнее. Решение остается за специалистами HR-службы, но, чтобы оно было верным и обоснованным, необходимо владеть всем набором приемов и инструментов, позволяющих подобрать высокопрофессиональных и успешных сотрудников.

Нельзя не оценить мудрость высказывания «кадры решают всё», которое стало всенародно любимым и применяется широко по сей день.

В понятие «подбор персонала» часто вкладывается различный смысл: начиная с поиска уникальных специалистов и заканчивая приемом на работу рядовых сотрудников. В любом случае существуют две принципиальные разницы между тем, чтобы набрать персонал и подобрать его.

В кадровом менеджменте предприятия используют классических методы поиска сотрудников, а в наше время нужно использовать их и с современными методиками привлечения персонала, таких как:

1. Рекрутинг - методика подбора сотрудников распространенных профессий и заключается в составлении грамотного описания вакансии и размещении данного описания там, где его увидят потенциальные соискатели или сайты, занимающиеся поиском кадров.

2. ExecutiveSearch - это поиск кандидатов на ключевые и руководящие позиции, предполагающий оценку кандидатов с точки зрения их способности оптимально решить задачу заказчика,

проведение предварительных переговоров со всеми достойными кандидатами.

3. Хедхантинг - это один из способов поиска кандидата, который отвечает всем требованиям компании своим квалификационным уровнем, или иными словами переманивание ценного сотрудника из компании конкурента.

4. Скрининг - отбор соискателей проходит исключительно по формальным признакам, оцениваются личностные качества, возраст, образование, опыт работы и мотивация, а другие качества кандидатов, включая психологические при этом методе не исследуются.

5. Прелимаринг - привлечение студентов и выпускников ВУЗов на ознакомительные семинары, лекции и презентации с целью ознакомления будущих сотрудников с деятельностью компании. Он позволяет привлечь молодых специалистов, перспективных студентов и выпускников, так как они легко адаптируются.

Также существуют новые методики подбора персонала, которые сейчас используют в кадровой политике предприятий, такие как:

1. Метод стрессового интервью - определить стрессоустойчивость кандидата.

2. Brainteaser-интервью («щекотка мозга») - проверка параметров стрессоустойчивости и одновременно креативности человека.

3. Физиогномика - определение характера человека по его внешности.

4. Соционика - позволяет управлять сотрудниками не просто в режиме «здесь и сейчас», но и прогнозировать поведение персонала в упреждающем режиме.

5. Графология - связь почерка человека с чертами его личности.

Нет методов плохих и хороших - есть подходящие и не подходящие конкретной компании, должности и ситуации. Поэтому, для формирования более качественной и гибкой системы кадрового состава предприятия каждая HR-служба может выбрать средства и методы, которые отвечают ее целям и интересам. Обычно процесс подбора включает в себя комплекс методов, зависящих от вакансии и ситуации на рынке труда, а именно в этом и заключается талант рекрутера (кадровика) - использовать именно те методы, которые будут хороши в свое время и на своем месте, а так же будут обеспечивать социоэкологоэкономическую безопасность предприятия.

1. Технологии подбора персонала [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.trn.ua/articles/5041>

2. Методи підбора персонала: 3 варіанта и 7 інструментов, [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dnevnyk-uspeha.com/rabota-i-karera/metody-podbora-personala.html>

3. Істочники, методи и процес підбора персонала, [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://tolstosum.com/biznes/istochniki-metody-i-protsess-podbora-personala>

ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Матвійчук Н. М.

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк

В сучасних умовах господарювання енергетична безпека є важливою складовою системи економічної безпеки підприємств, адже зростання дефіцитності енергоносіїв та їх постійне подорожчання призводять до зростання витрат підприємства. Все це вимагає посиленої уваги до гарантування енергетичної безпеки підприємств.

Незважаючи на актуальність забезпечення енергетичної безпеки підприємств, серед теоретиків і практиків на сьогоднішній день немає єдності в тлумаченні її сутності. Поняття енергетичної безпеки підприємства, на відміну від енергетичної безпеки держави, взагалі не визначено законодавчо, а при виділенні функціональних складових економічної безпеки підприємства частіше за все нехтують енергетичною безпекою як складовою.

Міжнародне Енергетичне Агентство визначає енергетичну безпеку підприємств як безперервність енергопостачання або безперервність господарської діяльності незалежно від перебоїв живлення. Доволі вичерпним є трактування енергетичної безпеки підприємства, запропоноване Т. Надтокою та О. Амельницькою: «Під енергетичною безпекою підприємства варто розуміти ступінь захищеності його енергопостачання від зовнішніх і внутрішніх загроз в умовах нормального функціонування з урахуванням перспективи розвитку, а також ступінь енергозабезпечення мінімально необхідних потреб в енергії в надзвичайній ситуації» [1, с. 18]. С. Капітула, С. Шевченко, В. Шпітко визначають енергетичну безпеку підприємства як стан захищеності енергетичного потенціалу підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз у різних формах, що забезпечує його стабільний розвиток відповідно до статутних завдань, а також здатність до протистояння і відтворення його оргструктури і статусу [2].

Однак підхід до енергетичної безпеки підприємства як стану забезпечення його необхідною кількістю енергетичних ресурсів є дещо застарілим і не враховує цілей досягнення сталого розвитку як підприємства, так і держави, адже не бере до уваги вплив споживання енергоресурсів на навколишнє середовище і, відповідно, на екологічну безпеку підприємства. Саме тому, одним із важливих завдань держави є пошук способів мотивації суб'єктів господарювання в напрямку формування стратегій забезпечення енергетичної безпеки фірми не лише як складової її економічної безпеки, а й екологічної, адже неефективне споживання енергетичних ресурсів чинить значний вплив на навколишнє середовище та здоров'я населення, збільшує екологічні платежі підприємств, що знижує ефективність їх господарської діяльності, зменшує обсяги інвестиційних ресурсів, підвищує собівартість виробленої продукції, погіршує її конкурентоспроможність та імідж на ринку.

Екологічний аспект забезпечення енергетичної безпеки підприємства передбачає оптимальне використання невідновлюваних чи обмежених енергетичних ресурсів, зменшення техногенного навантаження на природне середовище та поліпшення його екологічного стану тощо.

Тому, на наш погляд, енергетичну безпеку підприємства необхідно розглядати як стан технічно надійного, стабільного, якісного, достатнього та екологічно прийняттого забезпечення підприємства всіма видами енергії за економічно вигідною ціною. Екологічно прийнятне споживання підприємством енергоресурсів мінімізує вплив на якість навколишнього середовища, не наносить прямих або опосередкованих збитків державі, споживачам, населенню та персоналу.

Отже, раціональне використання енергетичних ресурсів зумовлює для підприємств високий рівень енергетичної безпеки. Крім того, відповідні дії з використання альтернативних джерел енергії дозволять знизити навантаження на природні ресурси, сприятимуть покращенню якості навколишнього природного середовища. Таким чином, посилення енергетичної безпеки підприємств зміцнюватиме енергетичну та екологічну безпеку держави, адже зменшення споживання імпортного викопного палива підприємствами знижуватиме тиск на державний бюджет, з якого виплачуються енергетичні субсидії населенню та купуються енергетичні ресурси за кордоном, а також покращить екологічну ситуацію в країні.

1. Надтока Т. Б. Енергетична безпека підприємства як інструмент

забезпечення його сталого соціально-економічного розвитку / Т. Б. Надтока, О. В. Амельницька // Економіка та організація управління. – 2010. – Вип. № 2 (8). – С. 15-24.

2. Капітула С. В. Методичні підходи до оцінки енергетичної безпеки підприємства / С. В. Капітула, С. І. Шевченко, В. В. Шпітко // Ефективна економіка. – 2010. – № 8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2010_8_11

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЕКОСИСТЕМНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Миськовець Н.П.

Національний університет водного господарства та природокористування, м.Рівне

Екологічна безпека діяльності підприємства є базисом формування його соціально відповідальності, адже продукція екосистемних підприємств це основа забезпечення населення якісною і безпечною продукцією, що є важливою для соціуму.

Екологічна безпека підприємства означає, що його функціонування прямо або опосередковано не призводить до погіршення якості навколишнього природного середовища, не наносить збитки державі, споживачам, населенню та персоналу [1, 309].

Зважаючи на перспективи входження в світовий економічний простір, топ-менеджмент найбільш успішних українських підприємств розуміє необхідність формування та реалізації моделей соціально відповідально бізнесу. Вкрай важливо піклуватись про екологічні наслідки діяльності підприємства, виробляти продукцію екологічно безпечно як для споживачів, так і для суспільства.

В основі екосистемного підприємництва лежить екосистемний підхід. Екосистемний підхід виник на основі двох важливих парадигм: управління екосистемами і управління підприємствами (господарством). В управлінні екосистемами основна увага приділяється збереженню біофізичних компонентів екосистеми, в той час як увага в управлінні підприємством спрямована на задоволення соціальних і економічних потреб. В основі концепції сталого розвитку, екосистемний підхід спирається на визнання того, що взаємозалежність між станом здоров'я людини і екосистем є досить тісною.

Поняття і принципи екосистемного підходу не є новими. Вони містяться в ряді міжнародних документів, угод і конференцій, які були узгоджені протягом останніх декількох десятиліть.

Екосистемне підприємництво – це інноваційне підприємництво, пов'язане з відтворенням та реалізацією соціально-екологічних функцій у формі відтворення та використання екосистемної продукції та послуг, а також збереженням біорізноманіття і відповідає принципам екосистемного управління природно-ресурсним потенціалом. Можна також сказати, що екосистемне підприємництво пов'язане із здійсненням природо-господарських робіт, які необхідні для відтворення та підтримки природних екосистем, для забезпечення реалізації середовище твірних, середовище перетворювальних, середовище захисних їх функцій на міжгалузевій основі. Зокрема, про екосистемне підприємництво може йти мова, коли на комерційній основі забезпечується використання, наприклад, екосистемних послуг (функцій) природних об'єктів для забезпечення ефективного функціонування суб'єктів сільського, водного, дорожньо-транспортного господарств та ін.

Подальший розвиток підприємництва в Україні без достатнього врахування екологічних факторів може призвести до ще більшого підвищення навантаження на навколишнє середовище. За таких умов основним напрямком підтримки цілісності еколого-економічної системи є реалізація ефективних природоохоронних заходів, серед яких – активний розвиток різних форм підприємницької діяльності екологічного та екосистемного спрямування [108, с. 1].

Екосистемне ведення підприємницької діяльності розвивається в різних секторах, де використовують природні ресурси, зокрема, таких як сільське та лісове господарство, туризм, рибництво та рибальство.

Підприємства, що будуть вести відповідальне екосистемне підприємництво, окрім пропаганди екологічної безпеки в перспективі можуть отримати значні конкурентні переваги, а саме: покращення ділової репутації та іміджу; підвищення інвестиційної привабливості; підвищення мотивації до впровадження інновацій; кращі, безпечніші умови праці та проживання працівників; підвищення довіри з боку споживачів; раціональне використання ресурсів; зменшення екологічних ризиків; зниження розміру екологічних штрафів.

На наш погляд, екосистемне підприємництво сприятиме: зменшенню фінансових затрат; отриманню природоохоронного ефекту в результаті виробничої діяльності; виробництву екологічно чистої продукції; відновленню та збереженню екосистем.

1. Норіцина Н. І. Екологічна безпека діяльності як індикатор соціальної відповідальності підприємства / Н. І. Норіцина // Економіка

підприємства: теорія та практика : зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф., 12 жовт. 2012 р. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – Київ : КНЕУ, 2012. – С. 309–311.

2. Мішеніна Г.А. Еколого -економічні засади розвитку підприємництва в лісоресурсній сфері: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища» / Г.А. Мішеніна. — Суми, 2010. — 20 с.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПЕРСОНАЛІЗАЦІЇ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

Ніколайчук Т.О.

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАНУ,
м.Одеса

Природоохоронний та природно-заповідний сектори є одними із важливих та пріоритетних у структурі державотворення, тому з метою залучення кваліфікованих, дисциплінованих, відповідальних працівників до роботи в природоохоронній або природно-заповідній галузі необхідно максимально персоналізувати трудові відносини шляхом укладення з ними контрактів, де буде враховано обсяг та коло їх прав та обов'язків, ступінь відповідальності та засоби економічного, правового, соціального та побутового забезпечення цих осіб.

Контракт, як особлива форма трудового договору, повинен спрямовуватися на забезпечення умов для проявлення ініціативності та самостійності працівника, враховуючи його індивідуальні здібності й професійні навички, підвищення взаємної відповідальності сторін, правову і соціальну захищеність співробітників. Контракти, які укладаються з керівниками або окремими посадовими особами установ природно-заповідного фонду, установ транспорту та зв'язку або харчової промисловості не мають бути тотожними або уніфікованими, оскільки коло обов'язків, сфера повноважень, система соціально-економічних заохочень і як наслідок відповідальність є діаметрально протилежними, та не можуть міститись в одному нормативно-правову акті, хоч би який він ґрунтовний не був. На сьогоднішній день законодавчо затверджено типову форму контракту з керівником підприємства, що є у державній власності, який має стандартну структуру, носить загальногосподарський характер, який

притаманний усім підприємствам держави без винятку [1], та не враховує специфіку роботи установ природно-заповідного фонду, ступінь відповідальності керівника установи саме за природоохоронну, відтворювальну, еколого-економічну, рекреаційну та освітню-інформаційну складову діяльності об'єктів природно-заповідного фонду.

Законодавцем визначено чіткий та вичерпний перелік осіб, які належать до служби державної охорони об'єктів природно-заповідного фонду, а також їх права та обов'язки [2], разом з тим немає деталізації правого, соціально-побутового захисту, системи заходів економіко-фінансового стимулювання в залежності від рівня освіти, підвищення кваліфікації, наукової, винахідницької діяльності тощо. Також варто звернути увагу на той факт, що співробітники служби державної охорони природно-заповідного фонду мають статус посадових осіб, однак чітка правова регламентація поняття «посадова особа» відсутня. Наразі особливо актуальним є обґрунтоване та закріплене визначення відповідальності працівників служби державної охорони, оскільки вони відповідно до законодавства мають дуже широке коло повноважень[2]. Отже, з метою підвищення якості управління об'єктами природно-заповідного фонду, залучення в галузь висококваліфікованих, досвідчених, принципівих, амбітних працівників, звільнених від впливу командно-адміністративної системи праці минулого, доцільно передбачити на законодавчому рівні норму, що керівники установ природно-заповідного фонду, їх заступники та посадові особи служби державної охорони природно-заповідного фонду України, працевлаштовуються за контрактною формою трудового договору. Окремим нормативно-правовим актом затвердити вичерпний перелік категорій та посад, які працевлаштовуються за контрактною формою трудового договору, а також розробити типову форму контракту, яка буде кореспондувати уніфікованій посадовій інструкції за кожною категорією професії/посади. Перевага контракту перед звичайним трудовим договором полягає в тому, що це дає змогу максимально індивідуалізувати кожну конкретну угоду про працю, наповнити її специфічним змістом, врахувати усі особливості відносин з кожним окремим працівником, детально регламентувати права та обов'язки обох сторін, режим праці й відпочинку, соціально-побутові умови, форму й розмір отриманої винагороди за роботу, додаткової винагороди за певні досягнення, пільги, превенції та інші додаткові умови.

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 02.08.1995 № 597 «Про Типову форму контракту з керівником підприємства, що є у державній власності» [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/597-95-%D0%BF>.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.07.2000 № 1127 «Про затвердження Положення про службу державної охорони природно-заповідного фонду України».- [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1127-2000-%D0%BF>

НАПРЯМИ ЕНЕРГЕТИЧНО БЕЗПЕЧНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ГАЗОРОЗПОДІЛЬНИХ СИСТЕМ УКРАЇНИ

Новосад О. В.

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк

Питання економічної безпеки держави, в тому числі й безпеки регіонів - є досить складним та багатовекторним. Надійність економічного розвитку України залежить від багатьох чинників та без жодних сумнівів провідне місце серед них, належить вирішенню проблеми забезпечення виробництва та соціальної сфери енергоносіями. Беззаперечна перевага газової складової в енергетичному балансі, ставить вирішення питань в нафтогазовому комплексі країни на перше місце.

Газотранспортна система України на сьогодні є одним з найбільших надбань держави, основою нафтогазового комплексу країни, гарантом її енергетичної безпеки.

Ринок газу в Україні - складова частина паливно-енергетичного комплексу, що через обмеженість власних енергетичних ресурсів, розвивається під значним впливом зовнішньоекономічного середовища.

Статистика останніх років свідчить, що в цьому секторі (ПЕК) України мали місце певні кризові явища, які потребували термінових заходів щодо нормалізації становища [1, 2].

Організація належного і ефективного функціонування ГТС сьогодні викликає найбільше запитань, фіксує наявність значних проблем і недоліків управлінського, фінансово-економічного та технологічного характеру, наслідки яких проявляються в загальній

економіко-фінансовій неефективності їх функціонування, недостатньо обґрунтованій, погано врегульованій і непрогнозованій тарифній політиці, формуванні, розвитку і важкої ліквідації кризових ситуацій, виникненні масштабних аварій з людськими і фінансовими втратами.

Продуктивність, ефективність, платоспроможність, надійність та ін. – це саме ті характеристики, на які впливає управління процесами, які пов'язані з економічно безпечним функціонуванням підприємств. Комплекс таких характеристик відображає якість діяльності, саме вони і мають вагомий вплив на ефективність функціонування підприємств нафтогазового комплексу і визначають рівень їх економічної безпеки.

В умовах необхідності проведення економічних реформ та активного інтегрування України у світову економічну спільноту, підприємства нафтогазового комплексу, прагнучи підвищити ефективність бізнесу та посилити свою конкурентоздатність, постійно удосконалюють свої технології виробництва та способи організації ділових процесів.

Таким чином, діяльність вітчизняних підприємств в умовах трансформаційних процесів характеризується, з одного боку, усвідомленням необхідності введення інновацій, а з іншого – недостатньо повним використанням наявного потенціалу, що вимагає здійснення заходів реформування і потребує значних ресурсів [3].

Підсумовуючи вище сказане сформулюємо певні висновки:

- активізація інтелектуально-ресурсного потенціалу суб'єктів господарювання дасть можливість якісно підвищити виробничі чинники функціонування підприємств нафтогазової галузі;
- за умов концентрації інвестицій в людський розвиток, а не лише в техніку і технології, стане можливим економічно безпечний розвиток підприємств, а також нафтогазового комплексу загалом;
- здійснення періодичної оцінки та аналізу якісного стану управлінського та виконавчого персоналу, допоможе ідентифікувати проблеми, пов'язані з ефективним використанням людського потенціалу нафтогазової галузі;
- необхідність впливу на підвищення якості управлінського та виконавчого персоналу за окремими характеристиками, а також техніки, технології та обладнання з метою гарантування високого рівня економічної безпеки.

1. Газовий ринок в Україні: Аналітична доповідь центру Разумкова // Національна безпека та оборона, 2008. – №8. – С. 18-29.

2. Рада національної безпеки і оборони України. Рішення від 05.06.2009 «Про розвиток ринків паливно-енергетичних ресурсів в рамках реалізації Енергетичної стратегії України на період до 2030 року»// Офіційний вісник України / [Електронний ресурс] : Режим доступу <http://ovu.com.ua/articles/2850-pro-rishennya-radi-natsionalnoyi-bezpeki-i-oboroni>

3. Кісь С.Я. Про інтелектуальний потенціал нафтогазової галузі України як важливу складову її енергетичної безпеки / С.Я. Кісь, Н.В. Люта, В.П. Петренко // Науковий вісник ІФНТУНГ. – Івано-Франківськ, 2006. – №1(13). – С. 93 - 99.

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА

Притула Мар'яна Юрїївна, к.е.н., асистент кафедри фінансів і економіки природокористування Національного університету водного господарства та природокористування, м.Рівне

Безпека є однією з найважливіших умов функціонування підприємства та є необхідною для будь-якої системи. Тому саме у сучасних умовах нестабільності ринку успішний розвиток та функціонування будь-якого суб'єкта підприємницької діяльності значною мірою залежать від надійної, якісної й ґрунтовної системи еколого-економічної безпеки підприємства.

Глобалізація, інформатизація, забруднення навколишнього природного середовища актуалізують проблему забезпечення економічної безпеки та екологічного аспекту зокрема. Теоретичні та прикладні основи організації економічної безпеки, широкий спектр актуальних проблем еколого-економічної безпеки розглядаються в роботах Варналій З.С. [1], Кириченка О.А. [2], Мельника Л.Г. [3] та ін.

Еколого-економічній безпеці підприємства властивий подвійний характер: з одного боку, вона забезпечує можливість власного функціонування, з іншого – є частиною економічної безпеки системи вищого рівня і суб'єктом, який функціонує у складному до змін ринкової кон'юнктури середовищі з урахуванням екстернальних ефектів, що впливає на економічні інтереси суб'єктів господарювання.

На нашу думку, стратегія еколого-економічної безпеки підприємства повинна враховувати тривожні тенденції погіршення еколого-економічної ситуації та стати одним із найважливіших національних пріоритетів, що потребує посиленої уваги з боку владних структур.

Стратегія еколого-економічної безпеки передбачає визначення мети і завдань системи її гарантування, напрямів, форм і методів застосування відповідних засобів, створення резервів для нейтралізації та локалізації можливих загроз. Важливо чітко окреслити стратегічні цілі й не плутати їх з тактичними заходами, інколи вимушеними, але потрібними задля досягнення певної стратегічної мети. Отже, визначення стратегії і тактики сприятиме повноцінному функціонуванню системи гарантування еколого-економічної безпеки, здійсненню ефективної політики її реалізації.

Аспекти охорони довкілля, збереження природи та сталє управління природними ресурсами входять до сфери дії фінансової допомоги ЄС, що надається в рамках Інструменту європейського сусідства і партнерства. Це стосується національних, регіональних і транскордонних програм у межах ІЕСП і підтверджується тим фактом, що програми серед пріоритетних сфер називають питання охорони довкілля, а стратегічні документи містять спеціальний огляд екологічних проблем регіонального чи національного рівня. Важливо, щоб стратегія гарантування еколого-економічної безпеки базувалась на багатоваріантності прогнозів соціально-економічного розвитку України і коригувалася залежно від розвитку подій за тим чи іншим варіантом. Переваги багатоваріантної стратегії полягають у тому, що з'являється можливість вибору різноманітних заходів замість термінового застосування екстрених і недосконало опрацьованих рішень.

Саме тому стратегія еколого-економічної безпеки підприємства має, зокрема, містити: положення щодо формування та підтримки функціонування системи її гарантування; характеристику внутрішніх і зовнішніх загроз еколого-економічній безпеці; системний моніторинг факторів, що підривають стійкість навколишнього природного середовища; критерії та індикатори еколого-економічної безпеки; характеристику економічних інтересів підприємства – забруднювача, адже штрафні санкції повинні бути такими, щоб підприємство було зацікавлене у зниженні рівня забруднення; заходи та механізми державної політики щодо гарантування еколого-економічної безпеки.

Крім того доцільно розробити Програму підготовки нормативно-правових актів, пов'язаних з гарантуванням еколого-економічної безпеки підприємств. Це дасть можливість з'ясувати пріоритетність екологічного фактору при функціонуванні підприємства. Важливо піддавати науковій експертизі проекти нормативно-правових актів на предмет відповідності їх екологічним вимогам, а також зробити експертизу чинних нормативно-правових актів для того, щоб виявити

наслідки їхнього впливу на стан гарантування економічної безпеки. Якщо ж буде відкрито негативну дію, слід розробляти пропозиції щодо скасування цих актів чи внесення до них відповідних змін.

1. Варналій З.С. Проблеми та шляхи забезпечення економічної безпеки України [Електронний ресурс] / З.С. Варналій. – Режим доступу: <http://www.rainbow.gov.ua/news/25.html>.

2. Кириченко О.А. Управління фінансово-економічною безпекою / О.А.Кириченко, С.М.Лаптев, П.Я.Пригунов, О.І.Захаров . – К.: Дорадо-друк, 2010. – 480 с.

3. Мельник Л.Г. Екологічна економіка: Підручник. / Л.Г. Мельник. – Суми: Університетська книга, 2003. – 348 с.

РОЛЬ ПОТЕНЦІАЛУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Оксана Пукало,

Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна

Мале підприємництво – одна із складових національної економіки держави, тому для ефективного розвитку її малого бізнесу необхідно створити умови, що включають високий ресурсний, виробничо-технологічний, науковий та кадровий потенціал. Безперечно, що ефективне використання існуючого потенціалу малого підприємництва, є надійною опорою для економічного розвитку держави. Малі підприємства найтісніше пов'язані з місцевими ринками отож, вони охоплюють практично всі сфери виробництва товарів і послуг на регіональному та внутрішньому рівні, володіють високою адаптованістю і максимально зацікавлені в політиці ефективного державного регулювання й підтримки бізнесу, створення сприятливого підприємницького середовища.

На наш погляд, формування потенціалу малого підприємства — це процес ідентифікації та створення спектру підприємницьких можливостей, його структуризації та побудови певних організаційних форм, з метою стабільного розвитку та ефективного відтворення. У країнах із розвинутою національною економікою малий бізнес істотно впливає на її розвиток, вирішення соціальних проблем, збільшення чисельності зайнятих працівників, сприяння розвитку конкуренції, поповнення споживчого ринку товарами та послугами [1, С. 202-207].

Отже, роль потенціалу малого бізнесу безпосередньо впливає на розвиток конкурентного середовища в економіці, забезпечує необхідну гнучкість та мобільність в умовах ринку, зайнятість населення, спроможність генерувати інноваційні ідеї тощо.

Існуючі види економічного потенціалу малих підприємств дослідники аналізують за різними ознаками: виробничий потенціал, кадровий або трудовий потенціал, інноваційний потенціал тощо. В Україні актуальним постає перехід економіки на шлях інноваційних перетворень. Рушійною силою економічного зростання є використання трудових технологій – інновацій. Вважається, що забезпечення інноваційного розвитку можливе лише завдяки мобілізації усього технічного, соціально-економічного, гуманітарного і кадрового потенціалу [2]. Важливе місце у розвитку потенціалу посідає інфраструктурний, як можливість певного регіону створювати та забезпечувати умови для функціонування потенціалу сектору малого бізнесу.

Вважаємо, що ключовими підходами до формування потенціалу малих підприємств: системний, інноваційний, нормативний, маркетинговий, функціональний, відтворювальний, інтеграційний, комплексний, структурний, адміністративний та інші. Отже, потенціал малих підприємств розглядаємо як найважливішу динамічну характеристику діяльності, що водночас відображає стан малого бізнесу та використовується для оцінки його функціонування.

Таким чином, беручи до уваги зазначене вище, доходимо висновку, що у сучасних умовах дефіциту фінансових, інвестиційних ресурсів використання потенціалу малих підприємств може дати позитивний ефект у підвищенні місцевих доходів, створенні нових робочих місць, розвитку виробничої та соціальної інфраструктури, зростанні ділової активності населення та розвитку економіки загалом [3]. Важливо у розв'язанні питань підвищення використання потенціалу малого підприємництва в галузях промисловості, будівництва, сільського господарства зосередити увагу на активізації взаємодії малих, середніх і великих підприємств, тобто їх інтеграції та кооперації.

І. Березинець С. К. Потенціал малого бізнесу: формування та напрями реалізації / С. К. Березинець // Науковий вісник Львівського

державного університету внутрішніх справ. серія економічна. - 2013. - Вип. 2. - С. 202-207.

2. Гук О.В. Інноваційний потенціал підприємств як основа інноваційного розвитку України /Збірник наукових праць молодих вчених факультету менеджменту та маркетингу КПІ імені І. Сікорського//“Актуальні проблеми економіки та управління”, №11 (2017).

3. Global Entrepreneurship Monitoring 2008 Executive Report / N. Bosma, Z. J. Acs, E. Autio, A. Coduras, J. Levie. — Way of access : <http://www.gemconsortium.org>.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ НЕМАТЕРІАЛЬНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

**Розум Руслан,
Солонинка Зоряна**

Тернопільський національний економічний університет

Розвиток ринкових відносин і процеси глобалізації перетворили думку на головний рушій. Сьогодні, в період економічної кризи, інтелектуальний капітал – це найважливіший, і чи не єдиний ресурс суспільства, яки здатний забезпечити його майбутнє. У зв'язку з цим, останніми роками, в майні суб'єктів господарювання усіх форм власності все більше зростає значення нематеріальних активів, а в суспільстві все більше звучать вислови «інтелектуальний капітал», «інтелектуальна власність», «нематеріальні активи» та інші.

Сучасний розвиток підприємництва базується на засадах конкурентоздатного виробництва й ефективного використання інтелектуального капіталу.

Нематеріальні активи, як і будь-які інші активи здатні генерувати дохід лише за умови ефективного їх використання, тому створення таких умов є одним із найважливіших завдань менеджменту [1].

Ринкові відносини спонукають до все більшого посилення значення нематеріальних активів, у зв'язку з чим, управління нематеріальними активами, стає одним із основних чинників стійкого розвитку, зростання ринкової вартості суб'єкта господарювання, а також підвищення їх конкурентоспроможності. Управління нематеріальними активами стає важливим елементом стратегічного менеджменту. Отже, постає питання щодо визначення ефективності управління нематеріальними активами.

Нематеріальні активи це специфічний об'єкт управління, за

рахунок якого на підприємстві формуються умови, які є необхідними для забезпечення ефективної його діяльності.

В процесі дослідженні сутності нематеріальних активів необхідним є дослідження думок як вітчизняних так і зарубіжних науковців. У результаті проведення такого дослідження можна стверджувати, що нематеріальні активи характеризуються: великою різноманітністю об'єктів по природі утворення та сферах застосування; відсутністю матеріальної форми; використовуваністю на протязі тривалого періоду та складністю оцінки часу корисного використання; реальним впливом на фінансово-економічні процеси; високим показником невизначеності величини майбутніх доходів від їх застосування; суттєвим значенням в інноваційних процесах.

Отже, на нашу думку, сутність нематеріальних активів необхідно розглядати у вигляді сукупності усіх присутніх у суб'єкта господарювання прав на різного роду види власності, що володіють відповідною цінністю та забезпечують одержання певного доходу або вигоди від їх використання.

Оскільки, нематеріальні активи є основним ресурсом для розвитку інноваційної діяльності, то в процесі аналізу ефективності управління нематеріальними активами вагомим є проведення вартісної оцінки доходів, що формуються нематеріальними активами.

Розвиток управління нематеріальними активами, з точки зору аналізу їх впливу на формування вартості підприємства, відбувається надзвичайно повільно. Це можна пояснити наступними факторами: недосконалістю нормативної бази; недостатньою кваліфікацією персоналу, в обов'язки якого входить надання об'єктивних відомостей щодо вартості підприємства; навмисним заниженням вартості компаній; незалежністю вартості нематеріальних активів від якості управління та інше. У зв'язку з цим, з метою усунення відмічених недоліків нами пропонується: впровадити податкові пільги та штрафні санкції у випадку відсутності обліку нематеріальних активів; проведення розробки програмного забезпечення в сфері управління нематеріальними активами; власники підприємств мають посилити контроль у сфері управління нематеріальними активами; аудиторські компанії повинні проводити ідентифікацію та відображення нематеріальних активів у звітах в процесі проведення аудиторських перевірок підприємств.

Отже, як висновок, можна сказати наступне: сьогодні відбувається значне зростання значення нематеріальних активів у господарській діяльності підприємств та їх перетворення у вагомий фактор, який

володіє великим впливом на вартість суб'єкта господарювання, його конкурентоздатність, формування нової вартості в вигляді продуктових, технологічних і управлінських інновацій та вимагає створення відповідної ефективної управлінської системи.

1. Розум Р.І. Сучасні проблеми управління інтелектуальним капіталом / Р.І. Розум, Л.В. Новосад // Збірник тез доповідей всеукраїнської наукової конференції аспірантів та студентів «Сучасний стан і перспективи розвитку аграрного сектора економіки України». [м. Тернопіль, 15 травня 2009 р.] – Тернопіль. ТНЕУ. – С. 25-26.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Рудик Наталія Іванівна,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту СНУ імені Лесі Українки

Загострення конкурентної боротьби на внутрішніх та зовнішніх ринках вимагає від підприємств підвищеної уваги до його фінансової безпеки. Особливої ролі набуває вирішення цього завдання саме у підприємств, що здійснюють експортно-імпортні економічні операції.

Питанням фінансової безпеки діяльності підприємств приділяли увагу такі вчені як: О. І. Барановський, І. О. Бланк, К., О.В.Ареф'єва, Н.Й. Реверчук, О.І. Захарова, П.Я. Пригунова, С.Ф. Покропивний, Т. Аліссон, Г. Фостер, Й. Шумпетер тощо.

Під фінансовою безпекою слід розуміти такий стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової систем, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічного зростання [1].

Сучасна економічна наука характеризує управління фінансовою безпекою при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності підприємства як спроможність підприємства нейтралізувати частково або повністю небезпечні внутрішні і зовнішні дії за допомогою важелів існуючого або удосконаленого механізму чи спеціально додатково залученими для цього ресурсами [2].

В сучасному глобальному економічному середовищі існує значна кількість загроз фінансової безпеки підприємства. Можна поділити їх на внутрішні та зовнішні загрози.

Загрози зовнішнього середовища, в першу чергу викликані об'єктивними процесами: глобалізацією фінансових ринків, значним рівнем інтеграції, посиленням конкуренції та конфліктів у процесі освоєння нових ринків тощо.

До загроз підприємства також слід відносити ризики, що відбуваються при здійсненні підприємством експортно-імпортних операцій, при умові виробництва власної продукції.

Управління ризиками дозволяє прогнозувати настання небажаної події і вчасно вжити заходи зі зниження чи запобігання появі ризику.

Управління ризиком в цілях фінансової безпеки виробництва підприємства включає в себе такі методи:

- 1) усунення або запобігання ризику;
- 2) зменшення несприятливого впливу тих чи інших факторів на результати виробництва і в цілому підприємницької діяльності;
- 3) передача або переведення ризику шляхом його страхування.
- 4) керування ризиком.

Для забезпечення фінансової безпеки на підприємстві і можливості передбачення настання ризиків на підприємстві доцільно створити відділ чи призначити відповідального, який буде діагностувати стан підприємства, прогнозувати можливі загрози та проводити низку заходів по забезпеченню стабільності системи фінансової зокрема та економічної безпеки підприємства в цілому.

Для визначення рівні безпеки використовують такі показники: обсяг статутного фонду; величину активів; обсяги реалізації продукції; оборотність активів; обсяг інвестицій; коефіцієнт рентабельності капіталовкладень, термін їх окупності; рівень інноваційної діяльності; достатність сукупного та оборотного капіталів; ліквідність підприємства; величина ліквідного дефіциту; платоспроможність підприємства; максимальний ступінь ризику на одного позичальника; рівень оподаткування; період погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей; величина позичкового відсотка, коефіцієнт покриття тощо.

Підприємства, що здійснюють зовнішньо-економічну діяльність знаходяться під впливом фіскальної, грошово-кредитної, валютної, митної, зовнішньоекономічної політики держави. Тому державі необхідно сприяти створенню сприятливих умов для розвитку

підприємств та підтримувати їх прагнення вийти на зовнішні ринки шляхом мінімізації валютного, фіскального та інших ризиків.

1. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення / В. Т. Шлемко, І. Ф. Бінько : Монографія. – К. : НІСД, 1997. – 144 с. – (Сер. "Нац. безпека"; Вип. 2). – ISBN 966-554-002-5.

2. Мойсеєнко І.П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навч. посібник. – Львів, 2011. – 380 с.

3. Реверчук Н.Й. Управління економічною безпекою підприємницьких структур: Монографія. – Львів: ЛБІНБУ, 2004. – 175 с.

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

Стащук Олена

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк

Розвиток акціонерних товариств потребує постійного формування достатнього обсягу фінансових ресурсів, нестача яких, у свою чергу, призведе до зниження ефективності фінансово-господарської діяльності та рівня фінансової безпеки корпоративних структур. У зв'язку із цим, важливою умовою забезпечення необхідного рівня фінансової безпеки акціонерних товариств є оптимальна структура їх капіталу.

Проблемами забезпечення структури капіталу в контексті забезпечення їх фінансової безпеки присвятили свої праці такі науковці, як: І.О. Бланк, О.І. Барановський, О.В. Зигрій, Є.П. Картузов, М.О. Левченко, І.Г. Чалий, В.В. Шликов та інші.

З метою аналізування фінансової безпеки акціонерних товариств вважаємо за доцільне використовувати метод синтезу, що проявляється у одночасному використанні окремих елементів тої чи іншої теорії, в даному разі – інструментів різних концепцій оптимізації структури капіталу з метою забезпечення певного рівня фінансової безпеки. [1]. Зокрема, дослідження капіталу акціонерних товариств пропонуємо здійснювати за сукупністю джерел та з урахуванням впливу на їх співвідношення окремих факторів, виокремлених за допомогою встановлення кореляційної залежності (R) між останніми та питомою вагою окремих джерел фінансових

ресурсів і найважливішими індикаторами стану фінансової безпеки. Таким чином, величина та направленість коефіцієнта кореляції вказуватиме на силу впливу фінансових чинників та її направленість: додатне значення R означатиме прямий середній вплив відповідного фактора на структуру окремих джерел капіталу та індикатори, а від'ємне, навпаки, – про зворотний зв'язок. При цьому, якщо $0,25 \leq R < 0,75$ – вона вважатиметься низькою, при $0,75 \leq R < 0,9$ – середня та при $0,9 \leq R < 1$ – висока.

Що стосується найважливіших індикаторів стану фінансової безпеки акціонерних товариств, то, на наш погляд, серед них доцільно виокремити показники фінансової та економічної рентабельності. Щодо структури фінансових ресурсів, вважаємо за необхідне сформулювати її в залежності від рівня фінансового ризику, виокремивши такі їх види як: власні (рівноцінні величині власного капіталу за пасивом “Звіту про фінансовий стан”), залучені та позичені, котрим відповідає, відповідно, найнижчий, незначний та великий рівень зазначеного ризику. Вважаємо, що саме в розрізі таких джерел необхідно проводити аналіз рівня фінансової безпеки, позаяк поділ капіталу суб'єктів господарювання на власні і позичені, котрий підтримують переважна більшість учених-дослідників, не дає змоги із сукупності усіх фінансових ресурсів виокремити ті кошти, котрі прирівнюються до власних, проте, не є такими й використовуються підприємством як стійкі пасиви – тобто без сплати відсотків за їх використання. Саме такі кошти, які, з одного боку, підприємству не належать, але використовуються в його діяльності на безоплатній основі, а з іншого боку, можуть генерувати ризик посилення фінансової залежності в разі значних їх обсягів, що зростають в динаміці, вважатимемо залученим капіталом. В свою чергу, до позичених зарахуємо лише позикові ресурси – поточні та довгострокові кредити банків, а також довгострокові зобов'язання, тобто капітал, що залучається до фінансування діяльності суб'єкта господарювання на платній основі та обумовлює найбільший фінансовий ризик.

Як свідчить практика, акціонерні товариства здатні працювати в умовах збитковості, використовуючи позичений і залучений капітал. Залучені кошти є тимчасово невиплаченим капіталом, здебільшого у формі кредиторської заборгованості, через відволікання оборотних коштів у запаси і дебіторську заборгованість (що пов'язано зі специфікою господарювання суб'єктів машинобудування) та відображають особливості розрахунків з працівниками, державою і

контрагентами в коротко-, середньо- і довгостроковій перспективі, а їх наявність у структурі джерел фінансування є цілком нормальним явищем в умовах ринку. Все ж, стабільно функціонуючі акціонерні товариства попри перманентне генерування прибутків, вчасно розраховуються за своїми боргами, залучаючи все менше ресурсів ззовні.

Те саме стосується й позикових коштів, використання котрих може підвищити фінансову рентабельність акціонерного товариства більшою мірою, ніж за їх відсутності, оскільки таким чином фінансовий потенціал зростання вартості підприємства збільшується на величину позичених ресурсів. Разом з тим, значна їх частка в структурі джерел капіталу в умовах збиткової діяльності господарюючого суб'єкта свідчить про ризик зростання фінансової залежності господарюючого суб'єкта. Тому рівень фінансової безпеки акціонерного товариства вважаємо тим вищим, чим більшою є частка власних фінансових ресурсів у структурі капіталу та чим меншою – питома вага позичених і залучених коштів.

Окрім цього, для подальшої повномасштабної оцінки впливу окремих підвидів фінансових ресурсів на їхню структуру, а також на найважливіші індикатори стану фінансової безпеки акціонерних товариств (до котрих ми зарахували коефіцієнти рентабельності власного, сукупного капіталу та фінансування) доцільно у подальшому сформулювати матриці кореляційних зв'язків, в яких буде відображено рівень взаємовпливу найважливіших результуючих і проміжних показників, між котрими встановлено тісний та/або середній зв'язок. До сукупності таких показників варто зарахувати такі показники: частку власних, позичених і залучених ресурсів; нерозподілений прибуток; короткострокові кредити банків; довгострокові кредити банків; кредиторська заборгованість, а також згадані вище коефіцієнти.

1. Чалий І.Г. Обґрунтування змісту процесу формування капіталу акціонерних товариств: вартісно-орієнтований підхід / І.Г. Чалий, О.В. Тофанюк [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://khg.kname.edu.ua/index.php/khg/article/view/368/366>.

ПОНЯТИЕ И ЗНАЧЕНИЕ ЛОГИСТИКИ В МЕНЕДЖМЕНТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Садченко Е.В., Суходольская Д.

Одесский национальный университет имени И.И.Мечникова
Одесса

Одним из основных методологических принципов логистической концепции является системный подход.

Системный подход - это методология научного познания в основе которой лежит рассмотрение объектов как систем, что позволяет увидеть изучаемый объект как комплекс взаимосвязанных подсистем, объединенных общей целью, раскрыть его интегративные свойства, а также внутренние и внешние связи [1, с. 187].

На предприятии, имеющем службу логистики все функции, необходимые для эффективного выполнения заказов, объединяются в мощный централизованно управляемый механизм, позволяющий решать задачи практически любой степени сложности ответственно, сложно и профессионально. При этом служба логистики не подменяет собой соответствующие структурные подразделения. В организационной структуре предприятия почти все функциональные области взаимодействуют с ней, обеспечивая оптимизацию деятельности и устойчивость предприятия. Системный подход подразумевает последовательный переход от общего к конкретному, когда основой рассмотрения является конкретная конечная цель, для которой создается система. Согласно методологии систематического подхода любая система является целым числом, даже если она состоит из отдельных подсистем.

Логистическая система - это адаптивная система с обратной связью, которая выполняет те эти иные логистические функции (операции), состоят из подсистем и имеет развитые внутрисистемные связи и связи с внешней средой [2, с. 23]. Цель системы логистики - обеспечить доступность нужного количества и задачи в нужном месте и в нужное время для нужного пользователя с указанными расходами. Любая логистическая система состоит из совокупных элементов, так называемых связей логистических систем, между которыми установлены определенные функциональные отношения и отношения. Связки внутрисистемы более долговечны, чем связки с внешней средой. Наиболее сложной является структура движения информационных потоков, в центре которой находится служба логистики.

Важно правильно и рационально организовать внутренние информационные потоки в компании путем разработки, внедрения и использования информационных систем для управления материальными и финансовыми потоками. Такие системы позволяют специалистам службы логистики принимать правильные управленческие решения при выполнении разнообразных логистических операций. Необходимо разработать единую систему автоматизации информационных потоков взамен изолированной информационной системы каждого подразделения компании. В реальных экономических условиях существует большое количество логистических посредников, широкий спектр материальных ресурсов, используемых в производстве товаров, и разветвленные распределительные сети. Как следствие, сложные логистические цепи могут формироваться взаимосвязанными звеньями, которые объединяют несколько логистических цепей, так называемые логистические сети.

Проблемы, возникающие при организации службы логистики на предприятиях и в организациях, естественно, имеют свои объективные причины, прежде всего, следует отметить, что логистика является относительно новым направлением экономической деятельности в целом, и в частности, на предприятиях и в организациях [3]. При этом установление функций логистики осуществляется, как правило, за счет реформирования целого ряда традиционных функций, которые сложились исторически, регламентированы определенными положениями и выполняются определенными структурными подразделениями предприятия, для которых служба логистики выступает в качестве конкурента. Еще одна проблема в организации службы логистики на предприятии заключается в отсутствии в ряде случаев ее организационной и функциональной гибкости. Между некоторыми подразделениями предприятия и службой логистики возникают противоречия по поводу осуществления той или иной функции или права принятия решения по определенным задачам.

1. Пономарева Ю.В. Логистика: Учебное пособие / Ю.В. Пономарева. – М.: Финансы и статистика, 2010. – 192 с
2. Логистика и управление цепями поставок: практическое пособие / Д. В. Курочкин. – Минск: Альфа-книга, 2016. – 783 с.
3. Логистика в современном бизнесе // Логистика. - 2001. - №2. - С. 42-44.

КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ЗАСІБ ПОКРАЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Супрунюк Ф.О., Черчик Л.М.

Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки

Конкурентоспроможність сучасного підприємства значною мірою залежить від його корпоративної культури, яка має бути сформована відповідно місії та стратегії розвитку конкретного підприємства. Культура має створювати атмосферу, що зміцнить соціальну стабільність, сформує поведінку та відносини між працівниками, відрізнятиме одне підприємство від іншого, а також налагоджує контакт між працівниками та адміністрацією підприємства, що в свою чергу розвиває прихильність цілям та місії підприємства.

Корпоративна культура підприємства – це система колективно поділених цінностей, переконань, традицій і норм поведінки працівників. Вона виражається в символічних засобах духовного й матеріального оточення людей, які працюють на даному підприємстві [1, с. 25].

Вченими прийнято виділяти сім елементів корпоративної культури підприємства: місія, основні цілі та стратегічне бачення, цінності, імідж, традиції, етичний кодекс, правила та норми поведінки. У неї також входять норми, принципи, правила, цінності, ідеали, мова, жаргон, історія організації, легенди, образи, символи, метафори, церемонії, ритуали, форми винагород і заохочень, розташування, будинок, оточення.

Практика передових компаній дозволяє їм стверджувати, що міцна та високорозвинена корпоративна культура зміцнює становище компанії, підвищує рівень прибутковості та ефективності діяльності працівників та конкурентоспроможності компанії [1, с. 31].

В наш час, взаємозв'язок корпоративної культури та рівня конкурентоспроможності підприємства є тісним, так як культура є одним з гарантів успіху, запорукою ефективної діяльності підприємства, а іноді й основою його виживання. Корпоративна культура також визначається як інструмент управління персоналом, що також дозволяє підвищити конкурентоспроможність підприємства за рахунок підвищення якості продукції і задоволення вимог споживачів.

Також корпоративна культура визначає правила ведення бізнесу як у національному, так і в міжнародному середовищі, прийняття

управлінських рішень, делегування повноважень, організації комунікативного процесу, поліпшення якості, створення сприятливого соціального-психологічного клімату.

Якщо корпоративна культура підприємства відповідає міжнародним та вітчизняним стандартам, а також стратегії розвитку підприємства, то це дасть перспективу на створення сприятливих умов, за яких підвищиться продуктивність праці працівників підприємства, а продуктивність праці є фактором, що безпосередньо впливає на ефективність діяльності підприємства. Висока продуктивність праці призводить до збільшення виробництва продукції, покращення якості надання послуг, що відображає зв'язок між конкурентоспроможністю і продуктивністю праці, а звідси, в свою чергу, і з корпоративною культурою підприємства [2, с. 11].

Як наслідок, культура організації стає все більшою мірою предметом турботи менеджерів усього світу. Культура організації – це складний феномен. Позитивним є те, що корпоративна культура не носить інерційний характер, так як вона може значно змінитися протягом нетривалого часу, навіть кількох місяців. Методи формування позитивної культури організації, як правило, носять неформалізований характер, однак, незважаючи на це, є численні приклади потужної й цілеспрямованої зміни культури багатьох організацій.

Можна розділити формування та зміну корпоративної культури підприємства двома способами:

- 1) перетворення та демонстрація необхідних норм, цінностей та принципів;
- 2) формування та зміна «вторинних» ознак культури (деталі реального життя в організації).

Перший спосіб може реалізовуватися через публічні заяви, виступи, особистий приклад, що свідчать про інтерес керівництва до первинних цінностей. Якщо щоденні дії менеджерів в організації відповідають цінностям, що заявлені ними, то це, безумовно, сприяє розвитку культури і її вдосконаленню.

Другий спосіб припускає можливість маніпулювання зовнішніми атрибутами культури організації. Відбувається створення та вироблення зразків поведінки, введення правил і умов взаємодії людей.

Отже, ефективна та розвинена корпоративна культура дозволяє зменшити витрати за рахунок зменшення плинності кадрів на

підприємстві, підвищити продуктивність праці, що призводить до підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства.

1. Чернишова Т. О. Деякі аспекти корпоративної культури організації / Т. О. Чернишова, Т. А. Немченко // Наукові праці КНТУ, Економічні науки . – Кіровоград : КНТУ, 2010. – Вип. 17. – С. 25-31.
2. Бала О. І. Принципи корпоративної культури підприємств: сутність та види / О. І. Бала, О. В. Муқан, Р. Д. Бала // Наукові праці НУ “Львівська політехніка”.– Львів : НУ ЛП, 2010. – № 682. – С. 11-15.

ОЦІНЮВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОЇ СФЕРИ

Черчик Артур

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк

Критичне осмислення та узагальнення існуючих напрацювань та власного підходу до визначення сутності еколого-економічної безпеки (ЕЕБ), методологічних позицій її дослідження, дозволило розробити методiku оцінки ЕЕБ як послідовність етапів окремо для оцінювання на короткотермінову та довготермінову перспективу.

На нашу думку, методика оцінки еколого-економічної безпеки на короткотермінову перспективу має бути простою, ґрунтуватись на нескладних методах обробки даних і використанні традиційних показників. У результаті потрібно отримати чітке уявлення про рівень ЕЕБ та чинники, які можуть призвести до проблем в поточному періоді, тобто виявити слабкі сторони підприємства.

Метою оцінки потенціалу еколого-економічної безпеки лісогосподарського підприємства на стратегічну перспективу є ідентифікація його рівня. Основними завданнями є визначення потенціалу безпеки (рівня стійкості підприємства), виявлення стратегічної прогалини в контексті функціонально-ресурсних складових, що слугуватиме основою для обґрунтування стратегії забезпечення еколого-економічної безпеки лісогосподарського підприємства.

Об'єктом оцінювання еколого-економічної безпеки на довготермінову перспективу є показники, що відображають потенціал еколого-економічної безпеки підприємства. Суб'єктами процесів

оцінювання – керівники вищого підприємства (топ-менеджери функціональних підрозділів).

У довготерміновому періоді критеріями оцінки ЕЕБ можуть слугувати: рівень самовідновлення потенціалу лісових екосистем; задоволення потреб у безпеці та розвитку персоналу; рівень фінансової стійкості; ефективна система інформаційно-аналітичного забезпечення управління ЕЕБ, відповідного документообігу; рівень впровадження інноваційних та енергозберігаючих технологій; рівень конкурентоспроможності підприємства.

Основними етапами оцінювання потенціалу еколого-економічної безпеки:

1) уточнення мети та завдань оцінки (на основі сформульованих вище);

2) уточнення груп показників, які будуть включені в оцінку потенціалу еколого-економічної безпеки підприємства;

3) оцінка потенціалу економічної безпеки (економічної стійкості);

4) оцінка потенціалу екологічної безпеки (екологічної стійкості);

5) оцінка управлінського потенціалу безпеки;

6) стандартизація показників;

7) визначення групових індексів;

8) визначення інтегрального індексу потенціалу еколого-економічної безпеки;

9) визначення рівня потенціалу еколого-економічної безпеки за встановленою шкалою або прийнятими критеріями;

10) інтерпретація результатів оцінювання, перевірка їх достовірності та формулювання пропозицій щодо вибору стратегії забезпечення еколого-економічної безпеки підприємства.

Для визначення потенціалу еколого-економічної безпеки підприємства передбачається розрахунок інтегрального показника як суми групових показників, а саме:

1) економічної стійкості підприємства, яка характеризує його здатність протистояти негативним зовнішнім впливам на результати господарської діяльності і забезпечувати реалізацію цілей розвитку;

2) екологічної стійкості підприємства як його здатності розвиватись в наявному середовищі на засадах невиснажливого лісокористування, раціонального використання лісових ресурсів, забезпечення лісоохоронної діяльності та відтворення лісових ресурсів;

3) управлінського потенціалу безпеки як здатності системи менеджменту підприємства забезпечувати отримання певних

результатів. Зокрема, на нашу думку, реалізація рівня освіти, компетенцій, досвіду працівників, відображається показниками результативності їх діяльності, а отже, ефективності діяльності.

Отже, розроблена методика дозволяє виявити рівень потенціалу еколого-економічної безпеки (стійкості підприємства) загалом і в розрізі її функціонально-ресурсних складових, ідентифікувати ситуацію, яка склалась та визначити відповідну стратегію забезпечення еколого-економічної безпеки лісогосподарського підприємства.

ЛОГІСТИЧНА СКЛАДОВА У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ

Ющишина Лариса, к.е.н., доцент кафедри економіки, безпеки та інноваційної діяльності підприємства

Мельник Юрій, студент СНУ імені Лесі Українки, м. Луцьк

В умовах конкурентних відносин та нестабільного й мінливого зовнішнього середовища важливим аспектом в управлінні будь-яким об'єктом, у тому числі логістичними процесами підприємств оптової торгівлі, є забезпечення довгострокового успіху в бізнесі за рахунок максимального задоволення вимог споживачів.

Як зазначають автори [2, с.54], «оптова торгівля належить до таких систем, де пріоритетними управлінськими рішеннями є рішення, які більшою мірою ґрунтуються на раціональному, логічному та логістичному підходах». Тому, особливості побудови системи ефективної оптової торгівлі, як сукупності елементів, що здійснюють діяльність з просування матеріальних ресурсів і переміщення товару до покупця, слід вбачати в організації й розвитку логістичної діяльності.

Логістичну діяльність визначають як «систему дій і рішень, пов'язаних з формуванням оптимального співвідношення матеріальних, фінансових та інформаційних потоків, які проходять послідовний ланцюг від зовнішнього джерела до кінцевого споживача готової продукції» [3], або ж як «сукупність логістичних операцій, що забезпечують рух вхідного, внутрішнього (внутрішньоскладського) та вихідного товарних потоків, а також пов'язаних з ними інформаційних та фінансових потоків» [4, с.104].

Варто зауважити, що планування логістичної діяльності з-поміж інших видів діяльності підприємства зазнає чи не найбільшого впливу мінливості, невизначеності та ризикованості. В умовах постійного зростання вартості матеріальних ресурсів для наближення управлінських зусиль до набуття конкурентних переваг обумовлюється необхідність швидкого реагування

на ринкову динаміку, визначення чіткої стратегії та тактики логістичної діяльності підприємства. Адже, як справедливо зазначає О. Боденчук, «виконання завдань логістичної діяльності на кожному етапі управління матеріальним потоком підвищує конкурентоспроможність підприємства» [1, с.132]. Завдяки такому управлінню відбувається скорочення запасів, внаслідок чого знижуються витрати на зберігання та транспортування, підвищується якість та рівень логістичного сервісу. Організаційна, техніко-технологічна та інформаційна єдність у ланцюгу постачань нівелює можливість технологічних розривів у процесі руху матеріальних (у т.ч. товарних) потоків. Таким чином, кінцевий споживач отримує продукт, який задовольняє його потреби, а підприємство – бажаний прибуток і конкурентні переваги.

Проте, як зауважує Р. Сивак, «розгляд логістичного ланцюга як траєкторії переміщення продукту є недостатнім для розуміння процесів, що формують конкурентне становище його учасників» [5, с.6]. У такому випадку слід погодитися з думкою І. Мішука, який пропонує ефективність логістичної діяльності першочергово визначати щодо «певної сукупності суб'єктів господарювання, які об'єднані у логістичному ланцюгу» [4, с.105]. Такий підхід дозволить оцінювати внесок кожного конкретного учасника логістичного процесу у формуванні доданої цінності та одержувати свою частку вигоди.

У межах окремого підприємства реалізація логістичної стратегії зумовлює координацію функцій менеджменту з окремими елементами логістичної системи задля участі у формуванні зовнішньої системи управління ланцюгом створення цінності.

Концепція ланцюга створення цінності передбачає, що споживач є його елементом, єдиний сплачує кінцеву цінність продукту, оцінює ступінь її корисності та мотивує інші ланки ланцюга до участі у створенні цієї цінності [5, с.6]. Для того, щоб правильно й ефективно побудувати логістичний ланцюг, необхідно представити її функціонування як кібернетичну систему, яку характеризують певні елементи, особливості та властивості [6, с.135]. Такого підходу дотримується І. Мішук : «кібернетичне регулювання як інструмент логістичного менеджменту передбачає управління системами (процесами) «за відхиленнями» індикаторів поведінки системи. Проте, реалізація даного підходу пов'язана з необхідністю формування відповідної системи індикаторів, тобто набору показників, які б відображали всі аспекти логістичної діяльності щодо кожної з функціональних сфер логістики з урахуванням специфіки діяльності конкретного підприємства» [4, с.107].

Найчастіше логістичну діяльність на підприємстві оцінюють кількісними показниками, такими як розмір складських приміщень, кількість перевезень тощо, водночас економічній ефективності не приділяється належна увага.

Проводячи аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку підприємств Волинської області, основним видом діяльності яких є оптова торгівля, приходимо до висновку, що значна їх частка характеризується високим рівнем нестабільності фінансового стану, а також відсутністю менеджерів-логістиків у штаті підприємства. Окрім того, недосконалість інструментарію оцінки ефективності логістичної діяльності підприємств оптової торгівлі, його недостатня практична розробленість, призводять до того у більшості випадків управлінські рішення приймаються інтуїтивно і можуть бути помилковими і, як наслідок, підприємство зазнає втрат.

Таким чином, логістична складова у діяльності підприємств оптової торгівлі відіграє чи найголовнішу роль у реалізації комерційної стратегії підприємства. Поряд з маркетинговою діяльністю логістичні операції дозволяють задовольняти потреби споживачів та здійснювати ефективну торговельну діяльність. Управління фінансовими потоками на основі логістичного підходу дають можливість підприємству так організувати свою роботу, щоб мінімізувати торговельні ризики та раціонально управляти запасами.

Однак, як показав проведений аналіз, значна частка підприємств оптової торгівлі у Волинській області не надають вагомого значення питанням правильної взаємодії структурних елементів логістичних процесів на підприємстві. Необхідність подальших досліджень вбачається у розробці методичних рекомендацій із удосконалення логістичної діяльності підприємств оптової торгівлі у Волинській області на основі вивчення логістичних структур.

1. Боденчук О. В. Теоретичні аспекти логістичної діяльності підприємства / О.В. Боденчук // Управління розвитком. – 2016. – №8 (171). – С.130-132.

2. Мамчин М. М. Теоретичні засади формування системи оптової торгівлі / М.М. Мамчин, В. Т. Лозинський, І. В. Прокопенко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Логістика. – 2015. – №833. – С.50-56.

3. Матвієнко-Біляєва Г. Л. Підконтрольні показники логістичної діяльності підприємства / Г. Л. Матвієнко-Біляєва // Ефективна економіка. – Дніпропетровськ: ДКС-центр, 2016. – №8. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4243>

4. Мішук І. П. Оцінювання ефективності системи логістики підприємства торгівлі / І.П. Мішук // Механізм регулювання економіки, 2012. – № 4. – С.102-110.

5. Сивак Р.Б. Управління ланцюгами створення цінності продукту: логістичний підхід : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / Р.Б. Сивак. – Тернопіль, 2008. – 20 с.

6. Тараненко Ю. В. Економічна сутність та значення логістики для діяльності підприємства [Електронний ресурс] / Ю. В. Тараненко // Економіка та держава. – 2015. – № 5. – С. 131-135. – Режим доступу до статті: http://www.economy.in.ua/pdf/5_2015/30.pdf

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ СОНЯЧНОЇ ЕНЕРГІЇ ЯК ОСНОВИ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Якимчук А. Ю., д.е.н., професор, Національний університет водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна);

Валух А. М., директор ННІ економіки та менеджменту, к.е.н., доцент, Національний університет водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна);

Зайцев Д. Б., начальник Головного управління державної фіскальної служби у Рівненській області (м. Рівне, Україна).

Сонячна енергетика за останнє десятиліття набула великої популярності в Україні. Це зумовлено не лише економічною вигодою від її використання, але й екологічними характеристиками енергії сонця. Цей вид енергетики дозволить забезпечити якісні показники еколого-економічної безпеки територій. Тому дослідження щодо вивчення енергетичного потенціалу сонця мають значний науковий і практичний інтерес. Все це сформулювало актуальність, мету даного дослідження. Відомо, що енергетична віддача Сонця рівнозначна спалюванню або перетворенню в енергію маси у кількості $4,2 \cdot 10^6$ т за секунду. Земля, яка знаходиться на відстані 150 млн км від Сонця, одержує приблизно дві мільярдні частки його загального випромінювання. Загальна кількість сонячної енергії, що досягає поверхні Землі за рік, в 50 разів перевищує всю енергію, яку можна одержати з доведених запасів викопного палива і в 35 000 разів перевищує теперішнє щорічне споживання енергії у світі. У даній роботі проведено аналіз сумарного річного потенціал сонячної енергії областей України, що представлено у таблиці 1.

Таблиця 1.

**Діагностика потенціалу сонячної енергії України на основі
рейтингування регіонів**

№ з/п	Область	Потенціал сонячної енергії, МВт·г/рік		
		Загальний потенціал ($\times 10^9$)	Технічний потенціал ($\times 10^7$)	Допільно-економічний потенціал ($\times 10^5$)
Група 1 (високий потенціал сонячної енергетики)				
1	Одеська	45,4	21,8	3,4
2	Херсонська	38,4	18,4	2,9
3	Дніпропетровська	37,6	18	2,8
4	Харківська	35,4	17	2,7
5	АР Крим	36,5	17,5	2,7
6	Чернігівська	34,2	16,4	2,6
7	Запорізька	34,8	16,7	2,6
8	Донецька	33	15,8	2,5
9	Луганська	34	16,3	2,5
Група 2 (середній потенціал сонячної енергетики)				
10	Житомирська	32,3	15,5	2,4
11	Київська	31,5	15,5	2,4
12	Миколаївська	32,5	15,6	2,4
13	Полтавська	31,9	15,3	2,4
14	Вінницька	30,8	14,8	2,3
15	Кіровоградська	28,8	13,8	2,2
16	Сумська	26	12,5	2,0
17	Львівська	25,4	12,2	1,9
18	Хмельницька	24,3	11,6	1,8
19	Черкаська	24,2	11,6	1,8
20	Рівненська	21,8	10,5	1,6
21	Волинська	21,8	10,5	1,6
Група 3 (низький потенціал сонячної енергетики)				
22	Закарпатська	15,5	7,5	1,2
23	Івано-Франківська	16,4	7,9	1,2
24	Тернопільська	16,3	7,8	1,2
25	Чернівецька	9,6	4,6	0,7
	Всього	718,4	345,1	53,8

Як показало проведене дослідження, у результаті обробки статистичних метеорологічних даних про надходження сонячної радіації в Україні визначено питомі енергетичні показники з надходження сонячної енергії та розподілу енергетичного потенціалу сонячного випромінювання для кожної з областей. Середньорічна кількість сумарної сонячної радіації, що

надходить на 1 м² поверхні, на території України перебуває в таких межах: від 1070 кВт·г/м² в північній частині України до 1400 кВт·г/м² і вище в АР Крим.

Проведене рейтингування регіонів України за трьома групами (табл. 1) показало, що найвищий потенціал за розвитком сонячної енергетики мають Одеська, Херсонська, Дніпропетровська області – від 45,4-37,6×10⁹ МВт·г/рік загального потенціалу. Середній потенціал (32-21 МВт·г/рік ×10⁹) належить Київській, Житомирській, Миколаївській, Сумській, Рівненській та ін. областям. Регіони з низьким потенціалом розвитку сонячної енергетики – менше 15 МВт·г/рік ×10⁹ – це Закарпатська, Івано-Франківська, Тернопільська, Чернівецька області.

Висновки. Потенціал сонячної енергії в Україні є достатньо високим для широкого впровадження як теплоенергетичного, так і фотоенергетичного обладнання практично в усіх областях, у тому числі й у Рівненській області.

Отже, сонячний потенціал цілком достатній для ефективного використання для деяких робіт у сільському господарстві (сушильні процеси), деревообробній промисловості – для сушіння деревини, а також для отримання гарячої води, як для індивідуальних споживачів, так і для виробничих цілей. При цьому, якщо споживається вода з температурним потенціалом до 50-60 °С, то економія палива становить близько 100 %, що було б використано для цих же цілей. Якщо ж є потреба у воді з температурою 95-100 °С, то економія палива може досягти рівня 50-70 %. Оскільки у сільському господарстві, в більшості випадків, використовується вода із вказаною температурою, то економія первинних джерел енергії при використанні сонячної енергії тут буде найбільшою.

1. Закон України «Щодо створення конкурентних умов для виробництва «чистої» енергії» від 04.06.2015 р. № 514-VIII.

2. Офіційний сайт Рівненської обласної державної адміністрації. Режим доступу: <http://www.rv.gov.ua>.

3. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо встановлення «зеленого» тарифу» // <http://ZAKON1.RADA.GOV.UA/LAWS/SHOW/601-17>.

4. Сталій розвиток та екологічна безпека суспільства: теорія, методологія, практика / [Андреева Н.М., Алимов О.М., Хлобистов Є.В. та ін.]; За наук. ред. Хлобистова Є.В. – Сімферополь: Аріал, 2011. – у 2-х томах: Т.1. «Теорія та методологія комплексних міждисциплінарних досліджень сталого розвитку та екологічної безпеки» – 464 с.; Т.2. «Методичні засади та практичний досвід реалізації політики сталого розвитку та екологічної безпеки» – 340 с.

УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Яцык Игорь,

к.э.н., доц. Шматковская Татьяна

Восточноевропейский национальный университет имени Леси
Украинки, г. Луцк

В среде постоянного и сложного прогнозируемого окружения и внутренних условий осуществления хозяйственной деятельности сохраняется большая вероятность возникновения угроз, реализация которых может привести к появлению признаков кризисных состояний, а в дальнейшем и банкротства значительной части предприятий и компаний [1, с. 25].

Присутствие большого количества угрожающих факторов для устойчивого и эффективного функционирования каждого предприятия, требует непрерывного совершенствования имеющихся и разработка новых механизмов обеспечения экономической безопасности на микроуровне.

Важными сегодня, согласно высокого уровня неопределенности условий функционирования, остаются проблемы информационного обеспечения управления экономической безопасностью предприятия [2, с. 41].

Ядром информационного обеспечения должно стать учетно-аналитическое обеспечение, которое будет предусматривать формирование учетно-аналитической информации в результате сбора и обработки внешней и внутренней информации, для разработки на ее основе тактических и стратегических задач в управлении безопасности предприятия [3, с. 29].

Основными тенденциями в укреплении и улучшении учетно-аналитической безопасности компаний – является использование программного продукта для автоматизации учетно-аналитических процессов, максимально удовлетворять специфику каждой компании и учитывать особенности ее функционирования в информационно опасной среде.

В Украине наиболее распространены программные продукты, используемые для автоматизации учетно-аналитических процессов внутри компаний, в частности, «Бест Звит Плюс», «1С» и «Парус».

Основой учетно-аналитического обеспечения есть информация, то есть совокупность сведений о внутренней и внешней среде предприятия, которые используются для оценки и анализа

экономических явлений и процессов для разработки и принятия управленческих решений. Стоит заметить, что управление экономической безопасностью предприятия – это непрерывный процесс получения информации об уровне безопасности и вероятность возникновения и развития вызовов, угроз и рисков с соответствующей наработкой адекватных ситуации управленческих решений.

Подытоживая можно проанализировать, что учетно-аналитическая система – это системная политика, основанная на данных оперативного, статистического, финансового и управленческого учета, включая оперативные данные, и используя для экономического анализа статистическую, производственную, справочную и другие виды информации путем применения аналитических и экономико-математических методов исследования, делает возможным формирование информационной базы для принятия адекватных ситуации решений, в частности в рамках системы экономической безопасности предприятия.

Эффективное функционирование системы экономической безопасности предприятия зависит прежде всего от возможности получить и использовать по прямому назначению качественную информацию об изменении внешней и внутренней среды определенного предприятия. Удовлетворения информационных потребностей пользователей – субъектов экономической безопасности – является главной задачей и приоритетом учетно-аналитической системы.

1. Безродна Т. М. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: визначення сутності поняття / Т. М. Безродна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VSUNU/2008_10_2/bezrpdf.

2. Радченко О. Д. Обліково-аналітичне забезпечення управління фінансами малих підприємств / О. Д. Радченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/en_oif/2008_5_2/zbirnuk_169.pdf

3. Кіндрацька Г. І. Стратегічний менеджмент : навч. посіб. / Г. І. Кіндрацька – [2-ге вид., переробл. і доповн.]. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2010. – 406 с.

4. МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІОЕКОЛОГОЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІО-ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ДЛЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Андерсон Ніна Володимірівна

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень
НАН України, Одеса

Сучасна концепція розвитку прикордонних регіонів і територій, яка розглядається через призму транскордонного співробітництва, полягає в тому, щоб традиційно негативні риси периферійності, тобто віддаленості від великих адміністративних, наукових, культурних, фінансово-ділових центрів країни, перетворити на переваги. Передусім погодимось із Жасміною Клойchnik, яка вважає, що "нова регіональна парадигма полягає в тому, що в умовах мережі просторового розвитку "периферійний", "сільський", "провінційний" не обов'язково означає щось слабке, також як і "центральне положення" не завжди неминуче пов'язане з економічним процвітанням" [1, с. 146]. Продовжуючи розвивати цю ідею, ми хотіли б навести досить цікаве, на нашу думку, зауваження науковця Ж.-П. Ленера: "...транскордонні регіони дозволяють змінити периферійну ситуацію на центральну" [2, с. 292]. Якщо це пов'язати із сучасним розумінням суті регіональної політики, яка, за словами Ж. Клойchnik, "здебільшого має орієнтуватися не на міжрегіональний перерозподіл, а на мобілізацію місцевого потенціалу і ресурсів", то зміст транскордонного співробітництва, зокрема уособлений в євро регіонах як у найбільш вдалій формі його просування, має полягати в трансформації прикордонних регіонів у полюси зростання, мережа яких спроможна утворити своєрідний каркас сталого розвитку країни, сформований на її периферійних територіях.

Таким чином, місце транскордонного співробітництва в територіальному розвитку визначається його здатністю до мобілізації та ефективного використання існуючого потенціалу прикордонних регіонів і територій, а також: поєднанням потенційних можливостей ресурсів прикордонних регіонів та територій двох або більше країн, що мають спільний кордон, з метою вирішення завдань просторового розвитку в межах транскордонних регіонів.

Говорячи про місце транскордонного співробітництва в

територіальному розвитку, слід пам'ятати, що межі його можливостей істотно розширюються за рахунок допомоги, яка надається Європейським Союзом через його програми та ініціативи. Як було зазначено, в центрі уваги ініціативи INTERREG на цей період знаходиться прикордонне співробітництво, базовими підходами до якого Генеральна дирекція з питань регіональної політики (DG XVI) Європейської Комісії бачить: спільне програмування; впровадження спільної структури управління та прийняття рішень; створення спільної фінансової структури.

Серед чинників, які нині стримують повноцінне використання можливостей транскордонного співробітництва для розв'язання проблемних питань сталого регіонального (територіального) розвитку в Україні, можна назвати: відсутність цілісної концепції державної політики щодо сталого регіонального розвитку країни; відсутність інституційного базису сталого регіонального розвитку на національному і регіональному рівнях; низький рівень залучення до просування транскордонного співробітництва установ недержавного громадського та бізнесового секторів; переважне сприйняття на рівні центральних, регіональних і місцевих органів виконавчої влади України транскордонного співробітництва як галузі зовнішньоекономічної діяльності та недооцінка його ролі в сталому територіальному (просторовому) розвитку; у багатьох випадках регіональні та місцеві органи влади виявилися не готовими до сприйняття транскордонного співробітництва як сфери, що потребує від них координуючих функцій та функцій нагляду за дотриманням вимог чинного законодавства при його втіленні, але ніяк не застосування жорсткого контролю і адміністративного регулювання та ін. [3, с.92]. Транскордонне співробітництво – це ефективний інструмент сталого регіонального розвитку, і поглиблення участі прикордонних регіонів України в ньому повинне розглядатися як засіб закладення підґрунтя сталого розвитку вздовж її державного кордону.

1. Klojcnik, Jasmina. The Role of Cross-border Regional Cooperation for Slovenia as a Small Economy in Transition//Regional Contact. 1995. No 10, pp. 143-148.

2. Lehner, Jean-Paul. Twelve Brief Notes on Transborder Regions in Europe// Regional Contact. 1995. No 10, pp. 291-292.

3. Андерсон Н.В. Конкурентоспроможність прикордонних регіонів України в умовах євроінтеграції: монографія / Н.В. Андерсон, М.Л. Скорік. – Одеса: ТЕС, 2014. – 228 с.

МЕХАНІЗМ ПРОГНОЗУВАННЯ СОЦІО-ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА РІВНІ РЕГІОНУ

Балджи Марина

Одеський національний економічний університет, м. Одеса

Для визначення перспектив подальшого розвитку регіонів виникає потреба у запровадженні принципів прогнозування з метою визначення можливостей врахування соціо-еколого-економічної безпеки на регіональному рівні.

Питання прогнозування територій розглядалися зарубіжними та вітчизняними вченими. Так, значне напрацювання у теорію прогнозування регіонів зробили А.І. Сухоруков та Ю.М. Харазішвілі; теорію і методологію прогнозування ресурсної та економічної складової регіонів вдосконалювали Б.В. Буркинський і В.М. Степанов; методологію економічного прогнозування доводив М.К. Черняков.

Досліджуючи існуючі напрацювання, варто відмітити прогрес в теоретико-методологічному напрацюванні розвитку прогнозування. При визначенні соціо-еколого-економічної безпеки особливо доречно акцентувати увагу на комплексному інтегрованому прогнозуванні, що дозволяє врахувати різні складові при оцінюванні певного об'єкту й подальшого формування прогнозів.

Враховуючи суттєву роль безпеки для розвитку регіонів, виникає потреба в обґрунтуванні обов'язкових параметрів визначення та розробці їх оцінювання. Для цього визначені наступні етапи механізму прогнозування:

- на першому етапі експертним шляхом визначається список факторів, які необхідно враховувати при аналізі конкретної ситуації. Так для небезпечного розвитку регіонів такими факторами є: стійкість розвитку, рівень розвитку, оцінка стану основного потенціалу, територіальне положення, фінансове становище, рівень галузевого розвитку, ступінь екологічних проблем, положення в соціальній сфері. Більша частина перерахованих факторів може бути визначена за допомогою якісних методів;

- на другому етапі визначаються необхідні для роботи моделі початкові рівні факторів, відповідні поточному стану регіону. Вони оцінюються експертами за рейтинговою шкалою від -1 до +1 з кроком 0,1 [3]. При чому, експертами можуть виступати тільки фахівці в певній сфері чи напрямку, визначаючи поряд з цим, необхідні параметри та логічний зв'язок;

- на третьому етапі формується наочна блок-схема впливів факторів та оцінюється ступінь безпосередніх впливів за допомогою тієї ж шкали, яка використовувалася на другому етапі. У подальшому створюємо економіко-математичну модель, що включає кількісні, так і якісні параметри;

- на четвертому етапі прораховуються зв'язки опосередкованого впливу різних рівнів, що відповідають певним проміжкам часу; визначається рівень безпеки. В результаті отримуємо результат при відсутності управлінських впливів, який показує, як буде в подальшому розвиватися ситуація в регіоні.

Для якісного прогнозування доречним є багаторівневий прогноз, що базується на інформації по суміжних напрямках, в результаті чого достовірність прогнозу підвищується і зменшується рівень невизначеності, в межах якого доводиться приймати управлінське рішення.

Запропонований механізм прогнозування соціо-еколого-економічної безпеки регіону дозволить поліпшити якість функціонування територіальних установ, покращити регулювання перспективного розвитку та забезпечити шляхи винайдення стабілізації. Економічний ефект від впровадження запропонованого механізму, в першу чергу, виражається в підвищенні якості управління, що є надзвичайно важливим в умовах децентралізації. Означена організація робіт, поряд з іншими стратегічно важливими основами розвитку регіонів потрібна, з одного боку, для мотивації та залучення дієвості триєдиної схеми, створюючи умови безпеки, а з іншого – може підвищити конкурентоспроможність регіонів за рахунок впровадження небезпечних процесів управлінських технологій.

1. Сухоруков А.І., Харазішвілі Ю.М. Моделирование та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів України / А.І. Сухоруков, Ю.М. Харазішвілі. – К.: НІСД, 2012. – 368 с.

2. Прогнозирование ресурсно-экологических и экономических трансформаций (на примере приморских регионов) / Б.В.Буркинського, В.Н. Степанова. – Одесса: ИПРЭИ НАН Украины, 2004. – 425 с.

3. Черняков М.К. Сценарный подход к анализу средствами Excel 2010 / М.К. Черняков // Специальный выпуск бюллетеня TechNet: материалы и ресурсы по Office 2010 (12 мая 2011) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://blogs.technet.com/b/tasush/archive/2011/05/12/scenario.aspx>.

ФУНКЦІОНУВАННЯ ТУРОПЕРАТОРІВ В УМОВАХ ДОТРИМАННЯ СОЦІО-ЕКОЛОГІЧНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Зайчук Катерина Анатоліївна

Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки

Постановка проблеми. Як відомо, для того, щоб розвивався туризм як в області, так і в країні загалом, однією з найголовніших умов є врахування екологічної та економічної ситуації у регіоні. Адже це неодмінно впливає на здоров'я людини та показує віддзеркалення як економічного, демографічного та соціо-екологічного стану країни. Однак завдяки інтенсивному розвитку туризму, знання про безпеку даної галузі надзвичайно важливі, для того, щоб не спричинити деструктивні наслідки як для економіки країни так і для соціальної сфери. Тому функціонування туроператорів в умовах дотримання соціо-екологічної та економічної безпеки є важливою складовою функціонування туристичного ринку регіону.

Результати дослідження. Аналіз досліджень та впливу соціально-екологічної та економічної безпеки на формування та розвиток туристичної галузі підприємства вивчали такі вчені: О.М. Вакульчик, І.Л. Плотнікова, В.П. Пономарьова, С.Б. Мічурін, А.Пізам та інші. Незважаючи, на певний науковий доробок у даній проблематиці, на даний момент немає чітко сформованого поняття «безпека туризму» та є недооцінене регіональне функціонування туроператорів в умовах соціальної, екологічної та економічної безпеки.

Наприклад, С.Б. Мічурін вважає що безпека туризму має вивчатися на рівні взаємодії людини з потенційно небезпечним середовищем [1]. Н. Корж визначає наступне: «розвиток туризму безпосередньо залежить від забезпечення безпеки туристів, від рівня захисту їх життя, здоров'я, майна» [2]. На мою думку, дійсно, розвиток туристичної діяльності повинен взаємодіяти як і з екологічно-небезпечним середовищем, так і вивчати потреби туристів щодо їхнього захисту життя та здоров'я. Тому вивчення даної тематики є актуальним та багатоаспектним.

На сьогодні, туристична галузь поділена та постійно взаємодіє з економічною, екологічною та природною сферами. Але слід розуміти, що традиційні погляди збереження навколишнього середовища (скорочення викидів та правильна утилізація відходів) не є основними для розвитку туристичної галузі. Це набагато глибше та суттєвіше поняття, що визначає важливість підвищення якості нашого довкілля. Найактуальніше завдання кожного регіону України це забезпечити соціо-екологічну та економічну безпеку з урахуванням усіх принципів розвитку регіональної економіки.

Для прикладу у Волинській області за 2016 рік викидів в атмосферне повітря було 46,7 тис.тонн. Якщо порівнювати попередній рік то загальний обсяг шкідливих речовин збільшився [3]. За забруднення навколишнього

середовища та порушення природоохоронного законодавства підприємствам, організаціям та установам області пред'явили екологічний податок на 30,7 мільйона гривень.

Основними причинами забрудненнями Волинської області є недотримання підприємствами технологічного режиму устаткування, зростання кількості автомобільного транспорту через що і збільшується кількість викидів у навколишнє середовище.

Заходи, спрямовані на покращення стану атмосферного повітря. У 2016 році відповідно до Регіональної екологічної програми «Екологія 2016 – 2020» було заплановано виконання десяти природоохоронних заходів щодо охорони атмосферного повітря, на які були заплановані витрати на суму 759,06 тис. гривень - власні кошти підприємств.

Для забезпечення та покращення соціально-економічного та екологічного становища Волинської області було створено у 2016 році Регіональну екологічну програму «Екологія 2016-2020», де було заплановано 10 природоохоронних заходів збереження атмосферного повітря, на які планувалось використати ти 759,06 тис. гривень. Також ця програма передбачала створення та формування так званої «екомережі», та створення нових елементів екомережі та збільшення розмірів об'єктів природно-заповідного фонду.

До основних екомереж міжнародного і національного рівнів регіональної екомережі належать: Шацький (цінний озерний комплекс), Прип'ятьсько-Стохідський (водно-болотний), Білоозерсько-Черемський (болотний), Цуманський (комплекс дубових насаджень). Поліський широтний і Західнобузький меридіональний природні коридори європейського рівня, просторово обмежені долинами річок Прип'яті і Західного Бугу, об'єднують транскордонні елементи регіональної і національної екомереж, засвідчуючи важливість ролі Волинського Полісся як необхідного функціонального складника екологічної структури Європи в цілому [4].

Органам місцевої влади, державній екологічній інспекції, промисловим підприємствам слід чітко розуміти, що невиконання усіх природоохоронних вимог веде до втрати як і природних зон так і туристично-рекреаційних об'єктів. Погіршення екологічного стану області обумовлює не лише зменшення привабливості туристичного чи рекреаційного об'єкту, а і спричинює різноманітні захворювання населення, знижує якість сільськогосподарської продукції, створює негативне сальдо народжуваності населення. А це все провокує пасивність інвесторів, зменшення кількості туристів як і внутрішніх так і зовнішніх, негативний імідж та привабливість області, недосконале соціально-економічне становище, тощо.

Тому для формування екологічної думки регіону не мало важливим є, діяльність туроператорів, як найважливіших суб'єктів у туристичній галузі. Діяльність туроператорів повинна спрямовуватися на мінімізацію

шкідливого впливу різних процесів у туристичній галузі, та створенням на своїх підприємствах екологічних виробництв. Також постійним та, як на мене, найголовнішим напрямом роботи у туристичній сфері потрібне екологічне виховання всього персоналу туристичної фірми.

Отож, проаналізувавши важливість соціо-екологічної та економічної безпеки для розвитку туристичної галузі можна зробити наступні висновки. Коли соціальні, екологічні та економічні функції будуть взаємопов'язані між собою, то ринок туристичних послуг буде розвиватися з інтенсивними темпами. Соціальні функції мають бути направлені на забезпечення здоров'я населення області та зокрема туристів. Екологічні функції у колі взаємодії будуть підтримувати, власне, саму екосистему туристичних об'єктів. А економічні функції будуть підтримувати соціально-економічний стан області. Також для зміцнення та покращення функціонування туристичного ринку потрібно надалі розвивати сферу екологічного туризму, щоб постійно взаємодіяти з навколишнім середовищем. Для забезпечення цього потрібно не тільки вживати відповідних заходів туристичним організаціям, а і туристам, які мають безпосередній вплив на довкілля.

Основними критеріями введення туристичної діяльності у урахуванням екологічної безпеки є:

- 1) зменшення негативного впливу туристичної галузі на природне середовище;
- 2) розвиток екологічних видів туризму, які як найменш приносять шкоди та негативних наслідків для довкілля;
- 3) створення оптимальних умов життєдіяльності людей;
- 4) постійні знання фахівців туристичного обслуговування про екологічну безпеку регіону.
- 5) введення та заощадливе використання природних ресурсів;
- 6) покращення природоохоронних об'єктів області.

Список джерел:

1. Мичурин С.Б. Безопасность в туризме : методологический и пространственный аспекты : автореф. дисс. ... канд. геогр. наук / Мичурин С.Б. ; Перм. гос. нац. исслед. ун-т. – Пермь, 2012. – 22 с

2. Корж Н.В. Формування системи економічної безпеки індустрії туризму як складової стійкого розвитку туризму в Україні [Електронний ресурс] / Н.В. Корж, О.В. Заноско // Економіка. Управління. Інновації. Електронне наукове фахове видання. – 2011. – № 2. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/e-journals/eui/2011_2/11knvtvy.pdf

3. Офіційний сайт Головного управління статистики у Волинській області [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>

4. Офіційний сайт Державної екологічної інспекції у Волинській області [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://voldei.gov.ua/>

ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ГАРАНТУВАННЯ КЛІМАТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Карлін Микола

д. е. н., проф. СНУ імені Лесі Українки, м. Луцьк

Потепління клімату на планеті змушує міжнародні організації шукати шляхи його подолання, зокрема й за допомогою використання фінансових важелів та інструментів. Їх перелік частково розроблено в Кіотському протоколі та у Паризькій кліматичній угоді, але ці фінансові інструменти стосуються насамперед глобального рівня. На наш погляд, їх треба доповнити кліматичними фінансовими інструментами не тільки макрорівня, а й регіонального рівня, що особливо актуально в умовах проведення в Україні адміністративно-територіальної реформи.

Основним елементом кліматичних фінансових інструментів на регіональному рівні повинні насамперед стати ті складові екологічного оподаткування (насамперед вуглецевий податок), які направлені на збереження клімату.

Частково це вирішено в 2015 р., так як 80 % екологічного податку в Україні тепер зараховується до спеціального фонду місцевих бюджетів (крім екологічного податку, який стягують за утворення радіоактивних відходів). Розподіл цього податку є наступним: до сільських, селищних, міських бюджетів надходить 25 %, до обласних бюджетів – 55 %, до бюджету міста Києва – 80 %.

Складною проблемою при визначенні структури кліматичних фінансових інструментів є включення до неї екологічних штрафів. Існує думка, що в сьгоднішніх українських умовах вони знекровлять підприємства та місцеві бюджети, якщо до них подібні заходи будуть застосовані. Тому, на наш погляд, більший наголос треба робити на кліматичні стимули, але для цього необхідно суттєво розширити права регіонів України в податковій сфері, а також збільшити державну допомогу тим регіонам, які поки не в силах самотужки справитися із кліматичними проблемами. Крім того, треба активніше використовувати фінансові інструменти державно-приватного партнерства, доповнивши їх регіональними складовими. Це пов'язано з тим, що багатьох регіонах розвинутих країн (зокрема й в нових країнах-членах ЄС) поки важко виконати умови як Кіотського протоколу, так і Паризької угоди у визначені терміни.

Вихід вбачаємо у стимулюванні прискореного розвитку відновної енергетики (ВЕ) у вказаних регіонах, підприємства якої зможуть забезпечити високу зарплату зайнятим на них та позитивно вплинути на клімат в регіоні. Разом з тим, при цьому важливо не допустити монополізації ринку ВЕ, що вже спостерігається в Україні, особливо при використанні сонячної та вітрової енергії. Крім того, важливо оптимізувати ставки «зеленого» тарифу на перспективу, щоб не перейти допустиму межу в енергетичному балансі країни щодо використання відновних джерел енергії. Також важливо у регіонах створювати комунальні «зелені» банки, націлені на надання «зелених» кредитів. Вкладниками цих банків передусім можуть стати представники креативного класу, яких менше цікавлять відсотки на депозити, ніж належні кліматичні умови в регіоні їх проживання.

Значну роль у поліпшенні клімату в регіонах будь-якої країни відіграють ліси. Враховуючи негативні глобальні кліматичні наслідки від незаконного вирубування лісу в Україні (особливо в Карпатах та на Поліссі), що часто відбувається під прикриттям корумпованих місцевих органів влади та правопорядку, треба дозволити на певний період тільки санітарні рубки, але під контролем екологічних громадських організацій. Це в певній мірі дозволить вирішити й проблему отримання інвестицій від ЄС при розблокуванні експорту лісу-кругляку з України до Європейського Союзу. В цьому плані важливо також посилити контроль та фінансову зацікавленість регіональних громад й за проведенням заготовок лісу на їх території.

Крім використання лісів України, для отримання насамперед ділової деревини з кліматичної точки зору діяльність державних регіональних лісогосподарств доцільно було б зорієнтувати й на відновлення лісів та створення в них нових туристичних маршрутів, як це зроблено в Польщі.

В цілому, розширення фінансових та інших прав (особливо щодо розпорядження природними ресурсами) територіальних громад у регіонах України дозволить суттєво покращити кліматичні умови відтворення, про що свідчить досвід провідних країн світу.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ КООПЕРАЦІЇ

Лац Анна Сергіївна

Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки
м. Луцьк

Кооперація в Україні – один із важелів економічного розвитку країни. Для дрібних товаровиробників вона вважається одним із факторів виживання в умовах жорсткої конкуренції, розвиненого монополізму та посередництва. Проте неправильне трактування її основ гальмує розвиток кооперації в країні та призводить до занепаду, що і визначило актуальність даного дослідження.

Дослідженням питань кооперації займалися: М. Туган-Барановський, М. Левицький, В. Зіновчук, А. Пантелеймоненко, М. Малік та інші. Низка наукових праць та досліджень вчених з питань кооперації недостатньо уваги приділяють процесу поширення інформації серед людей, особливо селян в розумінні сутності даного питання.

Дослідивши низку визначень, необхідно зазначити, що на початку ХХ ст. кооперацію розглядали швидше як засіб підвищення продуктивності, дохідності, самозахисту нижчих верств суспільства (Гибнер Н.П., Подольский И.М., Гдишинський А., Мартос Б.), пізніше кооператори вбачали в кооперації підприємницьку боротьбу проти капіталізму, при цьому залишаючись дрібними товаровиробниками з відповідними цілями та завданнями (О. Чаянов, М.І. Туган-Барановський).

Сучасні дослідники кооперацію розглядають як специфічну форму господарювання, яка проявляється в економічних взаємовідносинах між партнерами, щоб досягти спільної мети та отримати економічну користь від процесу господарювання на основі взаємної допомоги та вигоди всіх учасників процесу кооперації, задоволення інтересів кожного та дотримання соціальних гарантій (Ю.Я. Лузана, М. Малік, О. Козак).

Погоджуємося з думкою сучасних дослідників і вважаємо, що кооперація – це форма організації праці, яка при добровільно-свідомому об'єднанні зусиль, ресурсів та активів має на меті ефективно розвиватися та задовольняти потреби не лише своїх учасників, але й суспільства в цілому.

Найвищою формою кооперації є кооператив [2] – підприємство корпоративного типу, створене шляхом добровільного об'єднання матеріальних внесків і зусиль сільськогосподарських

товаровиробників-власників, організації демократичного управління і поділу ризику та доходів відповідно до участі в діяльності цього підприємства. Основні засади кооперації представлено на рис. 1.

Рис. 1 Кооперація та її основні засади

В підсумку, кооперація – це форма господарювання, представлена своїми принципами, формами, видами – засадами, які працюють не лише на благо суб'єкта господарювання, а й суспільства в цілому.

1. Міжнародні принципи кооперації // Центр економічної демократії – липень 17. 2016 – Режим доступу: <http://economicdemocracy.org.ua/index.php/en/cooperation/principles-of-of-cooperation/ica-principles> (18.05.18) - Назва з екрану.

2. Зіновчук В.В. Організаційні основи сільськогосподарського кооперативу / В. В. Зіновчук – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : Логос, 2001.– 380 с.

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ В СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЕКОБЕЗПЕЧНОГО ВИРОБНИЦТВА

Малеви́ч Наза́р

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

В сучасних умовах поширення глобалізаційних процесів необхідність переходу аграрної галузі економіки України на інноваційну модель розвитку, з метою підвищення конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції на вітчизняному та міжнародному ринках, є визначальною. У багатьох країнах світу саме завдяки впровадженню новітніх інноваційних розробок у сільське господарство досягнуто високого рівня його розвитку без порушення екологічної рівноваги довкілля.

З огляду на це, необхідними є розробка та використання екологічних інновацій (екоінновацій), які забезпечать високий рівень екологічної безпеки сільськогосподарської продукції та процесу її виробництва, а також зміцнення конкурентних позицій аграрних формувань [6].

Використання інноваційних екологічно безпечних технологій в сільськогосподарському виробництві сприяє збереженню та підвищенню родючості ґрунтів, створенню умов для отримання якісної продукції рослинництва, що відповідає санітарно-гігієнічним вимогам за одночасного істотного скорочення матеріальних, енергетичних та інших витрат [1].

Сучасне рослинництво потребує використання нових елементів технологій вирощування агрокультур, які сприяють оптимізації живлення рослин і, при цьому, є економічно та екологічно вигідними. Одним із таких технологічних рішень є застосування мікробних препаратів, які дозволяють направлено регулювати стан мікробного угруповання в зоні коренів у відповідності з потребами та можливостями рослин. Позитивним є поєднання застосування біопрепаратів з гранульованими добривами [5].

Оскільки органічні добрива задовольняють від 30 до 50 % потреби рослин у живленні то основними джерелами поповнення гумусу в ґрунтах при веденні екобезпечного сільськогосподарського виробництва мають бути органічні добрива (гній, компости), рослинні залишки, сидерати, бобові трави. За розрахунками фахівців центру Тернопільського центру «Облдержродючість», мінімальна норма цих добрив для підтримання бездефіцитного балансу гумусу в ґрунтах повинна складати по Тернопільській області 15–17 т/га посівної площі.

Проте розрахунки показують, що навіть при максимальному внесенні традиційних органічних добрив (гній, торфогноєві компости) баланс гумусу буде від'ємним. В зв'язку з цим необхідно включати в сільськогосподарський кругообіг й інші органічні джерела. Одним із них є солома. З кожною тонною соломи, стерні і коренів вноситься приблизно 800 кг органічної речовини. Вона також стимулює біологічну активність ґрунтів.

Не менш важливим джерелом накопичення органічної речовини і азоту в ґрунті є зелені добрива. Сидерати покращують структуру малогумусних ґрунтів, підвищують поглинальну властивість, буферність, вологоємність, водопроникність. Після заорювання сидератів посилюється життєдіяльність ґрунтових мікроорганізмів [3].

Мульчування поверхні ґрунту соломою та іншими рослинними рештками – екологічно ефективна тенденція у землеробстві. Цей захід поліпшує всі ґрунтові режими: післяжнивний, водний, повітряний, тепловий і фітосанітарний, внаслідок покращення гумусного стану [2].

Одним з методів покращення якості сільськогосподарських угідь є застосування комплексу різноманітних органічних відходів тваринного, рослинного та природного походження, відходів харчової та переробної промисловості та їх вермикультивування – розведення в даних рештках дощових черв'яків. Основою для такого органічного добрива є гній великої рогатої худоби (ВРХ), свиней, коней, кролів та пташиний послід.

Процес вермикультивування залежить в основному від якості підготовки субстрату для його утримання. Біогумус, що утворюється в результаті змішування органічних відходів тваринного, рослинного походження, відходів харчової й переробної промисловості та додавання вермикультури, повинен містити наступні компоненти в такому співвідношенні (%):

- гній ВРХ – 55;
- відходи цукрового виробництва – 14;
- відходи консервного виробництва – 25;
- пісок – 6.

Фахівцями Тернопільської філії ДУ “Інститут охорони ґрунтів України” проведені дослідження для встановлення оптимального співвідношення компонентів у субстраті для годівлі черв'яків [3].

Вдосконалення комплексу теплиць з рідким підігрівом здійснюється шляхом розташування нагрівальних елементів безпосередньо всередині грядок, які виконано у вигляді трубок з теплоносієм, що при вході та виході з кожної теплиці об'єднані в центральні нагнітальні трубопроводи. При вході з останніх послідовно розташованих теплиць з'єднані з ємністю

із рідким теплоносієм, котрий підігрівається твердим паливом або електричними тенами.

Дана модель теплиці дозволяє більш рівномірно нагрівати кореневу систему рослин і внутрішній простір теплиці, а також створювати надійний оптимальний мікроклімат, що сприятиме збільшенню врожайних культур та підвищенню їх якості.

До енергоефективних і екологічно чистих технологій вирощування овочевих та інших тепличних культур у спорудах штучного клімату належить також спосіб, який передбачає використання запропонованої нами моделі пірамідальної розкладної теплиці. Дана переносна теплиця містить основу, на якій розташовані трикутоподібні бокові грані, що утворюють піраміду.

Вирощування овочевих та інших тепличних культур в конструкціях такого типу дозволить при мінімальних затратах отримувати екологічно чисту продукцію рослинництва, виробляти органічні добрива та забезпечувати екологічну безпеку ґрунтів [4].

Слід зазначити, що соціальний, екологічний та економічний ефект і ефективність мотивації до інноваційного розвитку в сфері екологізації галузі аграрного землекористування залежить від впливу факторів як позитивних, так і негативних. Всі ці фактори взаємопов'язані і комплексно впливають на сприйняття землекористувачами екологічних інновацій. Під їх впливом формується зацікавленість аграрних формувань в інноваціях в сфері екологізації аграрного землекористування.

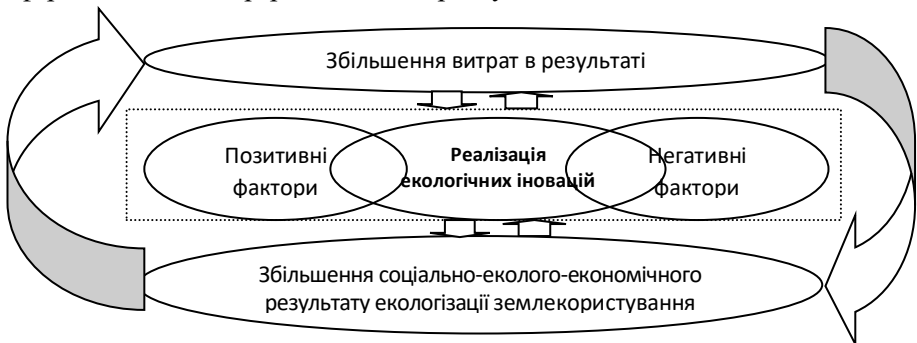

Рис 1. Взаємодія факторів впливу в процесі сприйняття землекористувачами екологічних інновацій.

Джерело: *[розроблено автором на основі 2;5;6;7]

Таким чином, для зміни ситуації в аграрній галузі необхідні радикальні, неординарні заходи з урахуванням політичних, соціальних, економічних, енергетичних, матеріально-технічних і екологічних умов. Основою для

підвищення ефективності виробництва в АПК є зростання його технологічного рівня шляхом освоєння ресурсоощадних та екологічно безпечних технологій у сільському господарстві, наприклад, способу отримання біогумусу чи впровадження енергоефективного екологічно чистого прийому вирощування овочевих та інших тепличних культур у спорудах штучного клімату. Втілення в життя запропонованих рекомендацій дасть можливість перетворити агропромисловий комплекс у передовий, конкурентоспроможний сектор економіки країни та істотно поліпшити соціально-економічну ситуацію в регіонах.

1. Брошак І.С. Моніторинг ґрунтів, шляхи покращення родючості та екологічної безпеки земель тернопільської області: монографія / І.С. Брошак, Р.Б. Гевко, С.С. Никеруй, А.О. Вігровий, Б.І. Ориник, В.Ф. Скаржинський.– Тернопіль: Видавн.-поліграф. Центр “Економічна думка”, 2013.– 160 с.

2. Гулько О.Р. Моніторинг використання сільськогосподарських земель / О.Р. Гулько // Інвестиції: практика та досвід.– 2014. - №4.– с. 110 – 115.

3. Звіти Тернопільської філії ДУ “Інститут охорони ґрунтів України” про виконання проектно-технологічних та науково-дослідних робіт у 2010-2016 роках.

4. Гевко Р.Б. Напрями використання енергії пірамід / Р.Б. Гевко, Ю.В. Дзядикович, І.С. Брошак, І.Г. Ткаченко, Б.В. Погріщук, Н.Ю. Малевич // Вісник інженерної академії України, №1.- 2017. – С.135-140.

5. Сава А.П. Організаційно-економічний механізм забезпечення виробництва екобезпечної сільськогосподарської продукції: монографія / А.П. Сава, Б.О. Сидорук, О.Р. Олійник, С.В. Довгань.– Тернопіль: Крок, 2014.

6. Прокопенко О.В. Соціально-економічна мотивація екологізації інноваційної діяльності: [монографія] / О.В. Прокопенко.– Суми: Вид-во СумДУ, 2010.– 395с.

7. Дзядикович Ю.В. Економіка довкілля і природних ресурсів: монографія / Ю.В. Дзядикович, Б.О. Язлюк, Р.Б. Гевко та ін.- Тернопіль: Астон, 2016.– 392 с.

ЕКОЛОГІЧНІ РИЗИКИ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОДЕСЬКОМУ РЕГІОНІ

Михайлюк О.Л.

Одеський національний економічний університет

Екологічні ризики у туристичній діяльності мають два напрямки:

- екологічні ризики для розвитку туризму, пов'язані зі станом довкілля територій, які відвідують туристи;
- екологічні ризики для самої території через підвищене антропогенне навантаження на довкілля.

Географічні та природно-кліматичні особливості визначають розвиток в Одеському регіоні лікувально-оздоровчого туризму. В області налічується 22 населених пункти віднесених до курортних. На території цих населених пунктів розміщено більше 700 об'єктів лікувального та туристично-оздоровчого призначення.

До основних природних лікувальних ресурсів Одеської області, які широко використовуються в практиці санаторно-курортного лікування, відносяться: унікальні кліматичні зони узбережжя Чорного моря, лікувальні грязі і ропа Будацького, Куяльницького, Тилігульського, Хаджибейського лиманів та Тузловської групи озер (озера Шагани, Алібей, Бурнас), а також різноманітні мінеральні води.

Куяльницькі грязі можуть скласти конкуренцію грязям Мертвого моря - загальна вартість ресурсу водойми - більше 37 млрд. дол. - з розрахунку 10 грн. за кожен кілограм грязі. Але поки що розраховувати на приплив інвестицій і розбудову курорту неможливо через низку екологічних проблем. За останні п'ять років гідрологічний баланс лиману складається з атмосферних опадів (близько 55%), водотоків і річкового стоку - 15%, з яких близько 10% - це стоки річки Великий Куяльник. Річка відрізняється високим рівнем зарегульованості - на ній споруджено 140 ставків, з яких тільки 20 мають дозвіл на існування. У результаті цього стік води в Куяльницький лиман знизився, що призводить до його поступового обміління.

Зміна водно-сольового обміну акваторії Шаболатського лиману призвела до порушення умов дозрівання лікувальної грязі, що впливає на розвиток лікувальних чинників курорту, відбивається на сферах туризму і відпочинку в регіоні. Врятувати лиман можна шляхом об'єднання Шаболатського лиману з морем широкими і глибокими каналами у вузьких місцях піщаної коси.

На курорті Затока-Кароліно-Бугаз, де функціонує 176 баз відпочинку, відсутні загальнокурортні інженерні споруди, дефіцит води сягає 50% і

більше. Локальні очисні споруди пансіонату «Золоті піски» та кемпінгу «Кароліно» працюють неефективно, забруднюючи Дністровський лиман і ґрунтові води.

Озеро Сасик (Кундук) (*тюркське* - смердючий) до 80-х років минулого сторіччя мало запаси лікувальних грязей і санаторії з лікування опорно-рухового апарату. Зараз воно повністю відокремлене від моря пересипом і сполучається шлюзом біля південно-східного кінця з озером Джаншейське, яке у свою чергу сполучається з морем і системою Шагани - Алібей - Бурнас. Довжина пересипу 15 км; по ній проходить бетонована автодорога, що з'єднує курорт «Катранка» Татарбунарського району та курорт села Приморське Кілійського району.

Санітарні показники води не відповідають нормативам для водойм, які використовуються для риборозведення, через вміст солей важких металів та токсинів синьо-зелених водоростей. У регіоні: дитяча смертність у 2-2,5 рази вища, ніж середній рівень дитячої смертності по області; високий рівень онкологічних захворювань і захворювань дихальних органів; водойма «цвіте»; через підняття рівня ґрунтових вод у колодязях вода забруднена і настільки насичена мінералами, що не придатна для пиття.

На сьогоднішній день відсутній проект роздамбування озера з екологічною оцінкою впливу цього процесу на екосистему басейну озера, розробки щодо зміни гідрологічного режиму водосховища та усунення негативних екологічних наслідків у перехідному періоді від опріснення водосховища до морського лиману, зокрема, загибелі прісноводних гідробіонтів з непрогнозованими наслідками. Відсутня прогнозна модель процесу переходу від середовища прісної води в морську.

Екологічні ризики розвитку сільського (зеленого) туризму. В області налічується 71 пам'ятка містобудування і архітектури, 2 пам'ятки історії, 4 пам'яток монументального мистецтва, 14 пам'яток археології. Особливістю національного складу населення Одеської області є його багато національність, на території області проживають представники 133 національностей і народностей.

В Одеській області налічується 1143 малих річок і струмків. Усі малі річки області маловодні, більшість з них улітку пересихають. Більшість сіл Південного регіону Одеської області (Татарбунарський, Кілійський та Ізмаїльський райони) користуються довізною водою або високомінералізованою водою із артезіанських свердловин, яка не відповідає гігієнічним нормативам.

Процес підтоплення на території області має досить широке поширення. Аналіз чинників, що визначають процес підтоплення вказує на істотну роль активної незбалансованої господарської діяльності:

практично повна зарегульованість річного стоку, зрошення земель, освоєння та забудова територій без належної інженерної підготовки, засипка балок та ярів тощо. У південній частині області створення іригаційних водосховищ у долинах малих річок сприяє підтопленню населених пунктів, які розташовані в зоні їх впливу. Всього на території області виявлено 392 населених пункти, які знаходяться під впливом підтоплення різного ступеня (33% від загальної кількості).

Велику небезпеку для навколишнього природного середовища становить забруднення ґрунтів важкими металами. Локальне забруднення сільськогосподарських угідь важкими металами можуть спричинити транспортні засоби.

Екологічний ризик для туристів у сільській місцевості може посилювати проживання поряд із звалищем. Загрозу несуть отрути і продукти розпаду відходів: сірководень, аміак, метан, а також канцерогенні речовини - діоксини. Площа земель під твердими побутовими відходами складає 0,4 тис. га, з яких більша частина не відповідає екологічним нормам. Гострою екологічною проблемою області є значний обсяг накопичених за попередні десятиліття заборонених або непридатних для подальшого використання хімічних засобів захисту рослин (ХЗЗР), яких на території області налічується 554,3 тонн.

Екологічний туризм і ризики його діяльності. В Одеській області зосереджені унікальні природні комплекси та екосистеми, високоцінні водно-болотні угіддя міжнародного значення, на території яких зареєстровано велику кількість рідкісних і зникаючих видів рослин, ссавців і птахів, що дає змогу розвивати в регіоні екологічний туризм.

Проблемою в побудові екомережі Одеської області є надзвичайно висока ступінь господарської освоєності території. Наявний земельний фонд максимально поділений і розпайований за різними землекористувачами, що значно буде ускладнювати розробку екомережі на районних рівнях.

Суттєву екологічну загрозу спричиняють багато численні звалища. Екологічний туризм неможливий на територіях, які містять полігони відходів.

Екологічні ризики активних видів туризму. До активних видів туризму відносять водний, спелеологічний, вело туризм та інші. Водний туризм в Одеській області включає різні його види: риболовний туризм, яхтинг, рафтинг, дайвінг, віндсерфінг, круїзний морський і річковий туризм тощо.

Екологічні ризики риболовного туризму пов'язані з екологічним станом водойм, в яких мешкають рибні ресурси, а також від вилову небезпечних

представників водної фауни. Річка Дністер - було зафіксовано перевищення фонових показників по іонам магнію у 1,5 рази, ХСК (хімічне споживання кисеню) у 1,6 рази. Річка Кучурган -зафіксовано перевищення фонових показників по БСК5 (біологічне споживання кисеню за 5 діб) у 9 разів, ХСК – у 1,2 рази. Річка Турунчук- зафіксовано перевищення фонових показників по сумі іонів – у 1,5 рази, БСК5 – у 23,8 рази, ХСК – у 2,6 рази, азоту амонійному - у 5,8 рази.

Висновки:

Має місце конфлікт інтересів: між природоохоронними органами і потребами розвитку місцевого господарського комплексу; між природоохоронними інтересами і потребами місцевого населення; між інтересами туристичного бізнесу і охороною природи. Як правило, в основі усіх цих суперечностей лежить боротьба між загальнодержавними, регіональними та місцевими інтересами.

Ситуацію погіршує недостатня врегульованість земельних відносин щодо національних природних парків та регіональних ландшафтних парків, а також відсутність чіткого розмежування земель державної та комунальної власності.

Для реалізації регіональної екологічної політики можуть використовуватися такі механізми: законодавчо-правовий, управлінський, економічний, технологічний, громадсько-просвітницький.

ЗАХІДНИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ РИНОК ЖИТЛОВОЇ НЕРУХОМОСТІ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА КОНКУРЕНТНІ ОСОБЛИВОСТІ

Павлов Костянтин

к.е.н., доцент, докторант

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

В межі Західного регіону включено вісім областей, серед яких: Волинська, Рівненська, Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Закарпатська, Івано-Франківська та Чернівецька.

Даний регіон за територією посідає першу позицію з поміж інших регіонів що нами виділено – 131277 кв.км, або 21.7% території України та друге за показником кількості населення – 10640 тис. осіб. Він налічує, з усіх нами запропонованих регіонів, найбільшу кількість областей – вісім. В його межах знаходиться 298 – населені пункти міського типу та найбільша кількість населених пунктів в сільській місцевості – 8082 одиниць [1].

Характерною особливістю даного регіону є те, що 6 областей з 8 існуючих, що включено до його складу, межують з іншими державами, тим самим є прикордонними. Як слідство, перспективність соціально-економічного розвитку даного регіону, в значній мірі, залежать від стану взаємовідносин з сусідніми державами. Варто також відмітити і те, що територією даного регіону прокладено газові, нафтові магістралі та лінії транспортування електроенергії. До того ж, даний регіон знаходиться на шляху важливих міжнародних шляхів шосейного та залізничного сполучення.

Відмітимо, що Волинська область (південно-західна її частина), яка входить до складу даного регіону, характеризується як високорозвинений рекреаційний центр, адже на її території розміщено велику кількість озер та Шацький національний парк.

Західний регіон, за показниками загальнодержавного валового регіонального продукту (ВРП) з поміж інших регіонів, займає третє місце, а його частка відносно загальнодержавного обсягу становить близько – 14%. За показником ВРП у розрахунку на одну особу, даний регіон вважається не достатньо розвиненим, оскільки його середній показник в 2016 році склав близько – 28899 грн. у фактичних цінах [2].

Західний регіон в структурі національного господарства представлений переважно в галузях матеріального виробництва. Не дивлячись на те, що особливе місце серед галузей соціальної сфери в регіоні посідає будівництво, транспорт та державне управління – це в першу чергу аграрний регіон [1].

Якщо ж розглядати даний регіон крізь призму територіального поділу праці, то слід, в першу чергу, виділити машинобудування, легку промисловість, хімічну, нафтопереробну та газову промисловість, сільське господарство, виробництво спеціалізованого технологічного обладнання, лісову та деревообробну промисловість.

Загалом, агропромисловий комплекс на території Західного регіону є досить різноманітним. Як слідство, більшість областей, що включено до його меж спеціалізуються на виробництві овочевої, плодової, бурякоцукрової, молоко-м'ясопромислової та зернової продукції.

Якщо ж розглядати випуск готової продукції в регіоні, то слід відзначити, насамперед, сільське господарство та переробну промисловість. С поміж галузей соціальної сфери, слід виділити транспортні, торгівельні та освітні послуги.

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] : офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 19.02.18). – Назва з екрана.

2. Індеси фізичного обсягу валового регіонального продукту у розрахунку на одну особу за 2003-2013 роки [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України : сайт. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 19.02.18). – Назва з екрана.

3. Павлов К. В. Регіональні особливості формування конкурентних відносин між суб'єктами ринку житлової нерухомості в Україні / К. В. Павлов // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України : [зб. наук. пр.] / ДУ “Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України”; редкол.: В. С. Кравців (відп. ред.) [та ін.] – Львів, 2017. – Вип. 4(126). – С. 38-42.

4. Павлов К. В. Регулювання інвестиційно-житлових відносин в Україні : монографія / К. В. Павлов. – Рівне : НУВГП, 2013. – 250 с.

5. Статистичний збірник “Україна в цифрах 2016” [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України : сайт. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ1_u.htm (дата звернення: 21.02.18). – Назва з екрана.

6. Стрішенець О.М. Особливості конкурентних відносин на регіональних ринках нерухомості / О. М. Стрішенець, К. В. Павлов // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка» : зб. наук. пр. – Ужгород, 2016. – Вип.1, т. 2. – С. 35–38.

РОЛЬ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ У СТАЛОМУ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

М. М. Петрушенко, Н. О. Вернидуб

Сумський державний університет, м. Суми

Індустріальний парк є інноваційним напрямом сталого розвитку національної економіки та системи соціально-економічних відносин на рівні держави та її окремих територій. Відповідно до Закону України «Про індустріальні парки» [1] індустріальний парк є територією, що облаштована відповідною інфраструктурою та в межах якої зацікавлені суб'єкти господарювання можуть здійснювати свою діяльність у таких сферах, як переробна промисловість, науково-дослідна та інформаційна і телекомунікаційна діяльність. Формування та реалізацію державної політики щодо створення і функціонування індустріальних парків в Україні здійснює Міністерство економічного розвитку і торгівлі України.

Законодавчо визначена специфіка індустріальних парків [1; 2] полягає, по-перше, в тому, що землі парків є землями промисловими; по-друге, парк створюється на період щонайменше 30 років і площею від 15 до 700 га, а також на час включення до відповідного реєстру в його межах повинен бути відсутній цілісний майновий комплекс для виробництва продукції.

Промислові парки, створені за ініціативи органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, або юридичними чи фізичними особами, надають учасникам вигоди щодо економії на фінансових, людських та інших ресурсах для ведення бізнесу, а також щодо розширення можливостей забезпечення та підтримання бізнесу з боку керуючої компанії. При цьому досягається певний соціальний ефект, пов'язаний переважно зі створенням робочих місць на території розміщення промислових і наукових парків.

Станом на початок 2017 року в Україні ініційовано створення та функціонує близько 40 індустріальних парків, 7 із яких знаходяться у приватній власності. Також планується створення нових індустріальних парків у Донецькій, Запорізькій, Закарпатській, Львівській, Миколаївській, Полтавській, Чернігівській та інших областях України, які разом із існуючими парками за умови надання підтримки з боку держави утворять регіональну мережу індустріальних парків. При цьому державна підтримка передбачає співфінансування проектів створення інфраструктури індустріальних парків із місцевих бюджетів на рівні 10% від їх кошторисної вартості, а також звільнення від сплати ввізного мита за обладнання та матеріали, що не виробляються в Україні. Поряд із цим підтримка промислових парків органами місцевого самоврядування полягає в наданні пільг із земельного податку і податку на нерухоме майно для суб'єктів господарювання за умови врахування суспільних інтересів, згідно з програмними документами соціально-економічного розвитку відповідної адміністративно-територіальної одиниці [2].

Станом на перше півріччя 2017 року, на думку О. Терсіної [3], «українське законодавство рухається у напрямку надання преференцій та податкових пільг індустріальним паркам... Створення, функціонування та участь у індустріальних парках набувають привабливості для інвесторів, які прагнуть мати надійне джерело прибутку та мінімум витрат...». На наш погляд, вказана позитивна тенденція має також урахувати вектор соціально- та екологічно-відповідальної діяльності, що може бути відображено у спільному підході по відношенню до промислових та наукових парків.

Створення мережі промислових парків в Україні можливе у середньостроковій перспективі за умови, по-перше, усвідомлення на всіх рівнях (від загальнодержавного – до локального та індивідуального) відповідальності за відсутність чи недостатність не стільки задекларованих, а, передусім, практично впроваджених заходів, що, по-друге, можливо при їх забезпеченні достатніми інвестиціями та спільною управлінською роботою – шляхом «функціонального перетину» (посилення координаційних і регулятивних дій як всередині системи менеджменту, так і відносно сукупності різнорідних взаємозв'язків у зовнішньому середовищі паркових мереж) стратегічного планування, стимулювання та моніторингу функціонування парків.

1. Про індустриальні парки [Текст] / Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2013. – № 22. – Ст. 212.

2. Мережа індустриальних парків в Україні [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=6be04fc3-f25a-4692-969e-862bcf261a59&title=FormuvanniaMerezhiIndustrialnihParkivVUkraini>.

3. Терсіна, О. Друге дихання індустриальних парків [Електронний ресурс] / О. Терсіна // Юридична газета Online. – 29 травня 2017. – Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/druge-dihannya-industrialnih-parkiv.html>.

ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ РЕГІОНІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Сак Тетяна

Східноєвропейський національний університет імені Лесі
Українки, м. Луцьк

Будь-які зміни в суспільно-політичному та економічному устрої породжують додаткові ризики та загрози. Щодо адміністративно-територіальної реформи, яка реалізуються в Україні за принципом децентралізації влади, досі тривають дискусії науковців, практиків, представників влади. Державною стратегією регіонального розвитку на період до 2020 р. в контексті децентралізації передбачено розвиток сільської місцевості; підвищення ефективності використання внутрішніх факторів розвитку регіонів; запобігання збільшенню диспропорцій, що гальмують розвиток регіонів; підтримку економічно

менш розвинутих і депресивних територій [2]. Очевидними є переваги децентралізованого управління в регіонах, що, насамперед, стосуються адресності та прозорості фінансових потоків, покращення якості надання послуг населенню тощо. Проте, одночасно з позитивними змінами існують загрози, що негативно позначаються на рівні економічної безпеки регіонів.

До загроз, які порушують рівень безпечності на регіональному рівні, що можуть стати наслідком реалізації реформи децентралізації, варто віднести:

1. Фінансова неспроможність депресивних та слаборозвинених регіонів.

В умовах децентралізації передбачено, що до бюджетів об'єднаних територіальних громад (ОТГ), крім доходів, що зараховуються до сільських, селищних, міських міст районного значення бюджетів, також зараховується 60 % податку з доходів фізичних осіб [1]. Проте, для депресивних регіонів з низьким рівнем зайнятості, особливо у сільській місцевості, навіть базові дотації та горизонтальне вирівнювання не зможуть забезпечити повної фінансової незалежності. Згідно змін в законодавстві утримання закладів бюджетної сфери – освіти, культури, охорони здоров'я, фізичної культури та спорту, соціального захисту та соціального забезпечення, здійснюватиметься з бюджетів ОТГ.

2. Неготовність управлінських кадрів до нових умов господарювання.

Для реалізації управлінських функцій в умовах децентралізації необхідні такі компетенції керівників ОТГ та членів їх команд, як стратегічне мислення, управління проектами та грантовими програмами тощо. Це вимагає нового рівня підготовки кадрів, постійного підвищення кваліфікації з використанням прогресивних технологій.

3. Погіршення умов та доступності публічних послуг.

Реформою передбачене об'єднання не лише територіальних громад, а й зосередження закладів охорони здоров'я, освіти, інших громадських установ в новостворених центрах. Це викликає невдоволення населення, що зумовлене територіальною віддаленістю від місць надання публічних послуг, низьким рівнем транспортного сполучення віддалених регіонів.

4. Зменшення рівня контролю на місцевому рівні.

Зростання повноважень на місцевому рівні, відкритість доступу до ресурсів при обмеженому втручанні державної влади породжують такі

ризиків, як зловживання владою, неправомірне витрачання бюджетних коштів тощо. Усунення розглянутої загрози вимагає нових інструментів державного контролю за роботою органів місцевого самоврядування з метою запобігання й усунення порушень Конституції та законодавства України у їх діяльності, інших засад державної регіональної політики [3, с. 32].

Розглянуті загрози не є підставою нівелювати позитивні сторони децентралізації. Їх своєчасне передбачення та усунення сприятимуть зміцненню економічної безпеки регіонів, підвищенню ефективності адміністративно-територіальної реформи.

1. Бюджетний кодекс України: від 08.07.2010 р. № 2456-VI (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради. – 2010. – № 50-51. – ст. 572 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

2. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>

3. Територіальний розвиток та регіональна політика в Україні: актуальні проблеми, ризики та перспективи адміністративно-фінансової децентралізації / НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. редактор В.С. Кравців. – Львів, 2017. – 120 с.

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ ЯК ОСНОВА СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Шубала І.В., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

Враховуючи складні економічні умови, в яких в теперішній час перебуває наша держава, виникає необхідність акцентування та зміни пріоритетів державної та регіональної політики у соціальній сфері, щоб забезпечити ефективність соціального розвитку відповідно до європейських стандартів рівня життя населення. Це передбачає реалізацію низки програм на різних рівнях управління, що покликані вивчити та розробити заходи щодо задоволення соціальних потреб усіх соціально незахищених верств населення.

Проблеми підвищення рівня соціального розвитку регіону досліджували вітчизняні вчені: Л.Б. Баранник, Т.М. Рудянова, І.С. Благун, І. Л. Боднарчук, О.Ю. Бобровська, І.В. Шумік та ін. [1-3].

Більшість дослідників сходяться на думці, що кожен регіон повинен визначити власні пріоритети та зосередити увагу на реалізації визначеного комплексу заходів забезпечення ефективності соціального розвитку на шляху до подальшої євроінтеграції.

Адже дотримання мінімальних соціальних гарантій дає впевненість населенню в завтрашньому дні, але на жаль ті мінімальні кроки з боку державних органів управління не в змозі в повному обсязі забезпечити якість життя населення. Оскільки рівень мінімальної заробітної плати, та пенсії не відповідає реаліям. Значна частина населення перебуває у досить складних життєвих обставинах та потребують значної підтримки з боку держави. На нашу думку інститут соціальних гарантій потребує кардинальних змін та перетворень з врахуванням світових тенденцій. На сьогоднішній день співвідношення доходів і витрат населення є не рівнозначним, зокрема, якщо розглянути витрати на медичні засоби, комунальні платежі, то вони в рази можуть бути вищими від реально отриманих доходів. Це призводить до загострення соціально-психологічного клімату в суспільстві.

На жаль все менш захищеним за теперішніх умов господарювання перебуває зайняте населення, адже фактична ліквідація профспілкового руху призводить до свавілля з боку роботодавців. Все менша частина найманих працівників охоплена колективними договорами, зменшуються нарахування за невідпрацьований час.

Значно швидкими темпами зростає кількість безробітних на одного працюючого це може призвести до негативних соціально-економічних процесів. Натомість на державному рівні ведеться досить пасивна політика, яка направлена на виплату допомоги по безробіттю, а не на стимулювання створення нових робочих місць в регіоні за рахунок розвитку малого та середнього бізнесу, що дозволить максимально реалізувати трудовий потенціал.

Надання освітніх послуг у Волинській області потребує значного вдосконалення, все менше дошкільнят охоплено дитячими садочками оскільки їх катастрофічно не вистачає адже в період перехідної економіки значна кількість садочків було передано в приватну власність. А так, як рівень народжуваності в період з 2003 року по 2015 рік мав тенденцію до зростання, то кількість дошкільнят з року в рік зростає. Тому потрібно досить стислі строки провести повернення дитячих садочків в державну власність, це дозволить значно покращити ситуацію. Кількість абітурієнтів у регіоні охоплених вищими навчальними закладами зростає, а кількість абітурієнтів, які навчаються в профтехучилищах значно зменшується, оскільки їх

батьки роблять основний акцент на отриманні вищої освіти, не враховуючи потреби та тенденції соціально-економічного розвитку країни. Нажаль значно гіршою є ситуація з кваліфікованими лікарями не лише в містах але й у сільських територіях, адже молодь не прагне повертатися працювати до села, тому що не бачить подальшого кар'єрного розвитку, а рівень оплати праці не відповідає сьогоденню.

Отже, слід відмітити, що для підвищення рівня соціального розвитку регіонів потрібно змінити пріоритети регіональної соціальної політики в контексті децентралізації системи державного управління.

1. Баранник Л. Б. Розвиток фінансової бази місцевих бюджетів як необхідна умова посилення соціальної захищеності населення регіону / Л.Б. Баранник, Т.М. Рудянова // Економічний вісник Національного гірничого університету. – 2013. – № 1. – С. 92-104.

2. Благун І.С. Соціально-економічний розвиток регіонів України: проблеми та перспективи / І. С. Благун, І. Л. Боднарук // Наука й економіка. – 2015. – Вип. 3. - С. 86-91.

3. Бобровська О. Ю. Формування інституту регіонального партнерства в соціальних сферах регіонів як шлях їх інноваційного розвитку / О.Ю. Бобровська, І. В. Шумік // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Державне управління. – 2010. – № 1. – С. 110-116.

ПОЛІТИКА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ

Шубалий О.М., д.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

Регіональна політика являє собою сукупність цілеспрямованих заходів, програм та дій, спрямованих на покращення або ж підтримку ситуації в залежності від стану конкурентоспроможності працівників у певному виді економічної діяльності. Передувати розробці такої політики повинен аналіз та оцінка рівня конкурентоспроможності працівників на ринку праці регіону.

Розробка регіональної політики підвищення конкурентоспроможності працівників на ринку праці має сприяти підвищенню ефективності використання конкурентних переваг

робочої сили, а також регіону в цілому, забезпечуючи підприємства, установи та організації висококваліфікованими кадрами. Відмінності у рівнях конкурентоспроможності видів економічної діяльності регіону вимагають застосування диференційованих підходів до вибору типу регіональної політики підвищення конкурентоспроможності працівників з урахуванням стану робочої сили в конкретному виді економічної діяльності.

Правильний вибір типу регіональної політики підвищення конкурентоспроможності працівників дозволяє сконцентрувати зусилля на ефективному використанні конкурентних переваг робочої сили, підвищенні рівня людського розвитку і тим самим забезпечити ефективний розвиток регіону в ринкових умовах.

Тобто, для розробки заходів щодо підвищення конкурентоспроможності працівників на регіональному ринку праці, доцільно, перш за все, оцінити можливості її зростання в кожному з видів економічної діяльності та розробити відповідні заходи, зважаючи на специфіку функціонування суб'єктів господарювання тих чи інших видів економічної діяльності. Структура персоналу в окремих видах економічної діяльності різниться, оскільки, до прикладу, у сфері виробництва, в основному, виникає потреба у висококваліфікованих робітничих кадрах, а державне управління чи фінансова діяльність вимагає високоосвічених працівників.

Протягом тривалого періоду в Україні не було законодавчо визнаної політики підвищення конкурентоспроможності працівників. Наслідком цього були нерівномірність використання природно-ресурсного, інноваційного, трудового потенціалу регіонів, зволікання з вирішенням екологічних проблем, нечіткість поділу влади. Необхідність розробки регіональної політики підвищення конкурентоспроможності працівників зумовлена характером зв'язків між сферами економічної діяльності у регіоні, неоднаковим станом на ринку праці в районах Волині.

На сьогодні умовою людського розвитку стає перехід від конкуренції між районами області до забезпечення їхньої кооперації і конкурентоспроможності в геоекономічному масштабі. Держава повинна визначити, у чому конкретно полягають можливі позиції галузі економічної діяльності і, відповідно, які стратегії підтримувати і у що вкладати ресурси [1, с. 213]. Тому регіональна політика підвищення конкурентоспроможності працівників повинна враховувати також ці позиції. Під час формування основних положень політики в розрізі видів економічної діяльності окремого регіону слід

виходити з різних рівнів конкурентоспроможності працівників, отриманих за підсумками проведеної попередньо комплексної багатокритеріальної оцінки.

Вважаємо, що головною метою політики підвищення конкурентоспроможності працівників на регіональному ринку праці є створення умов для їх динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку, підвищення рівня зайнятості та рівня життя, забезпечення дотримання гарантованих державою соціальних стандартів незалежно від виду економічної діяльності та місця проживання. Важливо врахувати, що види економічної діяльності регіону, які мають низький рівень конкурентоспроможності працівників не здатні вступати в порівняння з більш розвиненими і потребують державної підтримки. Тому регіональна політика підвищення конкурентоспроможності працівників у регіоні повинна бути спрямована на стимулювання розвитку видів економічної діяльності з низьким рівнем конкурентоспроможності працівників, наприклад, за рахунок фінансування проектів розвитку персоналу, або ж сприяння зайнятості безробітного населення. Реалізація політики підвищення конкурентоспроможності працівників сприятиме підвищенню рівня соціальної безпеки регіону.

1. Максимчук М. Європейський досвід інституційного забезпечення регіонального розвитку та його адаптація в Україні / М. Максимчук // Регіональна економіка, 2006. – №4. – С. 213–220.

5. ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

ОСНОВНІ ЗАГРОЗИ СТРАХОВОГО РИНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Борисюк О.В.,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Страховий ринок один з основних головних складових фінансової безпеки країни. Сьогодні страховий ринок знаходиться в складній ситуації, оскільки темпи приросту внесків страхувальників скорочуються, збитковість росте, страховики зазнають тиску з боку фондових ринків, коливання курсів валют, і в цілому економічна

ситуація в країні створюють додаткові бар'єри для розвитку цього ринку.

Та все ж попит на страхові послуги зростає, незважаючи на проблеми цієї галузі, що пояснюється тим, що страховий ринок забезпечує фінансовий і соціальний захист населення, розвиває науково-технічний прогрес, а для економіки страхування стає важливим інвестиційним ресурсом [1, с. 187].

На безпеку страхового вітчизняного ринку здійснюють негативний вплив як зовнішні так внутрішні чинники, зокрема [2, с. 18]:

- макроекономічна нестабільність, передусім тривала світова економічна криза, висока інфляція, негативні реальні процентні ставки доходності за договорами накопичувального страхування життя [4, с. 477];

- недосконалість нормативно-правового регулювання страхової галузі;

- існуючі системні обмеження, структурний дисбаланс, обмежена місткість страхового ринку;

- недостатній рівень платоспроможності і попиту громадян та юридичних осіб на страхові послуги;

- відсутність надійних інструментів для довгострокового розміщення засобів страхових резервів страховиків;

- обмеження конкуренції на ринку страхових послуг, концентрація і централізація страхового капіталу;

- відсутність системи заходів по удосконаленню законодавства у сфері страхових послуг, недостатня увага держави до проблем страхового ринку і пошуку напрямів їх вирішення [3, с.613];

- низький рівень капіталізації страхових організацій, а також нерозвиненість національного перестрахового ринку, страхування великих ризиків, що призводять до неможливості, без значної участі іноземних перестрахових компаній і необґрунтованому відтоку значних сум страхової премії за кордон;

- інформаційна закритість ринку страхових послуг, що створює проблеми для страхувальників у виборі стійких страхових організацій.

Основними завданнями для зменшення основних загроз ринку страхових послуг є [3, с.612]:

- забезпечення повноцінного захисту прав споживачів страхових послуг;

- вдосконалення і впровадження сучасних страхових технологій і нових страхових продуктів;

- вдосконалення системи внутрішнього контролю страховиків;

- підготовка висококваліфікованих кадрів для ринку страхових послуг;
- підвищення рівня страхової грамотності населення;
- підвищення рівня страхового і перестрахового захисту;
- посилення ролі вітчизняного страхового ринку на міжнародному рівні.

Також в цілях забезпечення ефективного динамічного розвитку вітчизняного страхового ринку в умовах глобалізації є вирішення питань вдосконалення механізму державного регулювання у напрямі лібералізації страхового ринку України і захисту економічних інтересів суб'єктів страхової угоди.

7. Жабинець О. Й. Перестраховання як один з індикаторів фінансової безпеки ринку страхових послуг / О. Й. Жабинець // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.12. – С. 187–192.

8. Карлін М. І. Управління державними фінансами: [навч. посібн.] / М. І. Карлін, О. В. Борисюк. – Луцьк : ПП Іванюк , 2013. – 273 с.

9. Пахненко О. М. Страховий ринок України та країн ЄС: порівняльний аналіз / О. М. Пахненко, А. Ю. Семенов, М. О. Мілютіна// Економіка та суспільство : електронне фахове видання.- Випуск №12. – 2017. – с.612-617.

10. Пластун В. Л. Проблеми страхового шахрайства та практика його уникнення / В. Л. Пластун // Економіка: проблеми теорії та практики : збірник наукових праць : Випуск 254 : в 6 т. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2009. – Т. 2. – С. 477–488.

РИНОК ПРАЦІ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Буняк Надія

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк

Ринок праці, будучи важливою складовою частиною економіки, відображає її реальний стан та відіграє важливу роль у забезпеченні економічної безпеки країни. Соціально-економічні перетворення, які сьогодні відбуваються в Україні, зокрема посилення євроінтеграційних процесів, реформування господарського механізму, перехід до інноваційної моделі розвитку, збільшення обсягів внутрішньої

міграції населення у зв'язку з військовим конфліктом на сході країни значно загострили проблеми, пов'язані із забезпеченням ефективної зайнятості населення.

Для сучасного ринку праці України притаманна значна структурна та організаційна розбалансованість між кількістю зареєстрованих безробітних та потребою роботодавців для заміщення вакантних посад. Пропозиція робочої сили значно перевищує попит на неї. Заробітна плата сьогодні в Україні є однією з найнижчих серед країн ЄС.

Складна економічна ситуація в країні посилює міграційні настрої населення, особливо прикордонних регіонів. Негативним явищем, яке характерне для вітчизняного ринку праці, є те, що у пошуках роботи виїжджають за кордон не тільки працівники, які володіють найпростішими робітничими професіями, але й висококваліфіковані кадри (майже кожен третій із заробітчан має вищу освіту). Також спостерігається стрімке збільшення навчальної міграції серед молоді, яка бажає навчатись за кордоном з метою подальшого працевлаштування там. Збереження існуючих тенденцій до зростання масштабів трудової міграції населення України може вже в найближчому майбутньому призвести до дефіциту робочої сили відповідної спеціалізації та кваліфікації.

До основних факторів, які негативно впливають на ситуацію на ринку праці України, а також на рівень її економічної безпеки слід віднести:

- незбалансованість попиту та пропозиції робочої сили за професійно-кваліфікаційним та освітнім рівнями;
- поширення неформальної зайнятості серед населення;
- споживацькі настрої безробітних (відсутність бажання в частини з них шукати роботу у зв'язку з втратою можливості отримувати різні соціальні виплати та субсидії);
- зростання масштабів трудової міграції, зміна її характеру з сезонного на постійний;
- невідповідність галузевої структури зайнятості потребам переходу до інноваційної моделі розвитку економіки країни.

На нашу думку, визначальну роль у зменшенні напруги на ринку праці повинна відігравати держава. Її політика в сфері зайнятості населення повинна бути орієнтованою на оптимальне забезпечення зростання продуктивності праці при збільшенні попиту на робочу силу, зокрема:

- збереження існуючих та створення нових робочих місць з

урахуванням пріоритетів активізації інноваційних перетворень в економіці країни;

- спрощення умов започаткування і ведення власного бізнесу, сприяння розвитку фермерства;
- поширення гнучких форм і нетрадиційних видів зайнятості;
- підготовка та перепідготовка безробітних у відповідності з прогнозами щодо потреб роботодавців та з врахуванням пріоритетних напрямів розвитку економіки країни;
- забезпечення тимчасової зайнятості шляхом організації оплачуваних громадських та сезонних робіт;
- формування взаємозв'язку між навчальними закладами та ринком праці з метою визначення пріоритетних напрямів підготовки фахівців;
- розвиток соціального партнерства, взаємодії влади, бізнесу та соціуму з метою взаємоузгодження їх інтересів на принципах паритетності;
- розробка та прийняття на регіональному рівні програм реінтеграції вітчизняних трудових міграцій, надання їм соціальних гарантів за умови повернення на місце постійного проживання;
- сприяння працевлаштуванню молоді на перше робоче місце шляхом розробки та впровадження ефективного механізму надання дотацій роботодавцям.

Отже, сьогодні вітчизняний ринок праці характеризується значною деформованістю, відсутністю паритету між попитом та пропозицією, зростанням масштабів трудової міграції населення у працездатному віці. Все це зумовлює необхідність розробки та реалізації системних заходів щодо забезпечення продуктивної зайнятості населення, послаблення міграційних настроїв у контексті забезпечення економічної безпеки України.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІТ АУТСОРСИНГУ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Васильків Богдан Любомирович

Львівський Національний Університет імені Івана Франка
Економічний факультет, каф. економіки України

Процеси глобалізації та зростання важливості інтелектуальної праці у світі змушують займатися пошуком нових підходів і методів організації бізнесу, що призводить до зростання попиту на послуги аутсорсингу, розвиток якого відповідає вимогам національної безпеки України

В умовах обмеженого попиту на послуги з розробки ІТ продуктів на внутрішньому ринку розвиток ІТ-аутсорсингу в Україні дозволяє забезпечити зайнятість фахівців цієї сфери.

Розвиток галузі інформаційних технологій в Україні сприяє досягненню низки макроекономічних ефектів, які позитивно позначаються на соціально-економічному розвитку країни. Дія цих ефектів може призвести до структурних перетворень, які формуватимуть якісно нові тенденції розвитку вітчизняної економіки[1].

Як відомо, аутсорсинг — це передача компанією частини її завдань або процесів стороннім виконавцям на умовах субпідряду. Це угода, за якою робота виконується людьми з зовнішньої компанії, які зазвичай є також експертами у цьому виді робіт. Аутсорсинг часто використовується для скорочення витрат. Також виділяють два види аутсорсингу, в залежності від країни базування постачальника послуг: локальний та офшорний. Українські фахівці ІТ сфери, як правило, виступають виконавцями у проектах офшорного ІТ-аутсорсингу.

Незважаючи на зростаючу кількість стартапів та компаній-виробників, аутсорсинг залишається провідним сегментом українського ІТ-сектору. У І півріччі 2017 року обсяги експорту ІТ зросли на 18,3% (до 1,256 млрд. доларів) у порівнянні з аналогічним періодом у 2016 році. Цей показник робить галузь інформаційних технологій третьою за величиною галуззю в Україні обсягом експорту, що становить більше 3% ВВП (очікується досягти 15% до 2020 року).

Великою проблемою є мала кількість власних проектів та низька частка локального аутсорсингу. За даними ряду досліджуваних джерел, експорт становить від 75% до 90% загальних ІТ-послуг, що надаються українськими компаніями, у порівнянні з 8%, що виділяються на внутрішні проекти [2].

Використовуючи дані Національного Банку України по експорту комп'ютерних послуг, бачимо що є динамічний ряд одного з елементів ринку має стійку тенденцію до зростання і варіює незначно близько цієї тенденції, отже будемо здійснювати прогнозування по середньому темпу росту ряду динаміки. Методом екстраполяції розрахуємо прогноз експорту комп'ютерних послуг на найближчі 3 роки.

Використовуючи дані Національного Банку України по експорту комп'ютерних послуг, бачимо що є динамічний ряд який має стійку тенденцію до зростання і варіює незначно близько цієї тенденції,

прогнозування будемо здійснюється по середньому темпу росту ряду динаміки.

У цьому випадку передбачається, що кожен наступний член динамічного ряду дорівнює попередньому, помноженому на середній коефіцієнт темпів росту (K) :

$$Y_{i+1} = Y_i * \bar{K}, \quad (1)$$

де i - прогнозний рівень ряду; Y - останній рівень базисного ряду; K - середній темп зміни рівнів ряду, $\bar{K}=1.083$

Методом екстраполяції розрахуємо прогноз експорту комп'ютерних послуг на найближчі 3 роки.

Рік	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Валютна виручка в млн. дол. США	2042	2105	2310	2590	2805	3038	3290

Висновки. Похибка прогнозу склала 68 млн. дол. США. Довірчий інтервал прогнозу експорту комп'ютерних послуг складе: від 2737млн. дол. до 2873 млн. дол. у 2018 році; від 2970 млн. дол. до 3106 млн. дол. у 2019 році; від 3222 млн. дол. до 3358 млн. дол. у 2020 році

1. Щодо потенціалу і перспектив розвитку ІТ-аутсордингу в Україні [Електронний ресурс] - <http://www.niss.gov.ua/articles/1301/>

2. IT Outsourcing Industry - Statistics & Facts [Електронний ресурс] - <https://www.statista.com/topics/1900/it-outsourcing/>

TEORIA A PRAKTYKA FORMOWANIA BEZPIECZEŃSTWA ENERGETYCZNEGO UE I POLSKI

Gudz Piotr, prof., dokt. hab., **Lebiedź Małgorzata**, magisterka,
Ekonomia I rok II st., Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy
(Polska)

Coraz większe tempo rozwoju przemysłu powoduje ogromne uzależnienie od energii, to rosnące zapotrzebowanie wskazuje problem ograniczoności jej źródeł. Tak jak z jednej strony mamy możliwości pozyskiwania „czystej energii”, tak z drugiej strony nie opracowano jeszcze rozwiązań takiego jej magazynowania, które gwarantowałyby zachowanie ciągłości dostaw, czyli bezpieczeństwo energetyczne. Wciąż przeprowadzanych jest szereg badań

naukowych i innowacyjnych dla rozpowszechnienia stosowania tej dziedziny i znalezienia alternatywnych rozwiązań jej magazynowania.

Według przepisów Ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne bezpieczeństwo energetyczne to stan gospodarki umożliwiający pokrycie bieżącego i perspektywicznego zapotrzebowania odbiorców na paliwa i energię w sposób technicznie i ekonomicznie uzasadniony, przy zachowaniu wymagań ochrony środowiska. Innymi słowy to dostępność energii w każdym czasie, w różnej formie, w wystarczającej ilości i po cenie możliwej do zapłacenia. Istnieją jednak ewentualne czynniki stwarzające zagrożenie dla bezpieczeństwa, podzielić je możemy na: fizyczne, tj. przerwy w dostawach, ekonomiczne, tj. związane z ceną, inne, np. związane w wysokimi wymogami dotyczącymi ochrony środowiska[1].

Bezpieczeństwo energetyczne jest kluczowe dla prawidłowego funkcjonowania i rozwoju państwa, niezakłócone dostawy energii decydują o suwerenności ekonomicznej, pozycji w stosunkach międzynarodowych, a przede wszystkim jakości życia ludzkiego. Od sektora energetycznego uzależniona jest cała gospodarka. Jakikolwiek zakłócenia w dostawie energii hamują tempo wzrostu gospodarczego oraz osłabiają strukturę kraju.

Polska należy do Unii Europejskiej i podlega stosowaniu przepisów przez nią wyznaczonych. W Atenach został podpisany Traktat ustanawiający Wspólnotę Energetyczną, w życie wszedł dnia 1 lipca 2006 roku. Według postanowień Traktatu Wspólnota Energetyczna ma na celu: stworzenie stabilnych ram prawnych i handlowych sprzyjających inwestycjom w celu umożliwienia stabilnych i stałych dostaw energii, stworzenie jednolitej przestrzeni regulacyjnej dla wymiany energii sieciowej, zwiększenie bezpieczeństwa dostaw i rozwijanie stosunków z krajami sąsiadującymi, poprawienie efektywności energetycznej i ochrony środowiska związanych z energią sieciową, rozwijanie odnawialnych źródeł energii, zwiększanie konkurencji na rynkach energii.

Ponadto, Traktat tworzy rynek energii bez granic wewnętrznych pomiędzy stronami, w którym opłaty celne i ograniczenia ilościowe na przywóz i wywóz energii oraz wszelkie środki o skutku równoważnym są między stronami zakazane [2]. W 2014r. Komisja Europejska przedstawiła kompleksową strategię dotyczącą bezpieczeństwa energetycznego, w której aby sprostać średnio- i długoterminowym wyzwaniom w zakresie bezpieczeństwa dostaw proponuje działania w kilku kluczowych obszarach:

zakończenie tworzenia wewnętrznego rynku energii i budowa brakujących połączeń infrastrukturalnych,

zróznicowanie krajów i tras dostawców. W 2013 r. 39 % gazu importowanego do UE pochodziło z Rosji, 33 % z Norwegii, a 22 % z Afryki Północnej (Algieria, Libia). UE będzie budować więzi z nowymi krajami

partnerskimi i poszukiwać nowych szlaków dostaw, np. w basenie Morza Kaspijskiego,

wzmocnienie mechanizmów solidarności i reagowania na wypadek awarii oraz ochrona infrastruktury krytycznej. Dotyczy np. przeglądu przepisów i wdrożenia rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego,

zwiększenie wewnętrznej produkcji energii, co dotyczy rozwoju odnawialnych źródeł energii, bezpiecznego wykorzystania energii jądrowej czy zrównoważoną produkcję paliw kopalnych,

oszczędzanie energii,

dalszy rozwój technologii energetycznych,

mówienie jednym głosem podczas negocjacji z partnerami zewnętrznymi [3].

Z uwagi na powyższe zapisy w ostatnich latach zagadnieniom bezpieczeństwa energetycznego poświęcono wiele uwagi również w naszym kraju. Nadrzędnym bowiem zadaniem państwa w odniesieniu do przedmiotowego tematu powinno być zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego rozumianego m. in. jako:

bezpieczeństwo dostaw tj. ciągłości i jakości dostaw energii na poziomie wynikającym z potrzeb społecznych i gospodarczych, a ograniczenie uzależnienia od importu surowców energetycznych,

bezpieczeństwo ekonomiczne tj. zapewnienie ceny energii nie stwarzającej bariery dla rozwoju gospodarczego,

bezpieczeństwo ekologiczne tzn., że produkcja energii nie będzie powodowała nadmiernego zanieczyszczenia środowiska i nieodwracalnych zmian [4].

Zgodnie z „Polityką energetyczną Polski do 2030r.” w ramach zobowiązań ekologicznych Unia Europejska wyznaczyła na 2020 rok cele ilościowe, tzw. „3x20%”, które oznaczają: zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20% w stosunku do roku 1990, zmniejszenie zużycia energii o 20% w porównaniu z prognozami dla UE na 2020r. oraz zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii do 20% w całkowitym zużyciu energii. Przy czym ten ostatni skorygowany został dla poszczególnych państw Wspólnoty, gdzie Polska powinna osiągnąć 15% udziału OZE w całkowitym zużyciu energii, w tym zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii w transporcie do 10% [5].

Obecny stan bezpieczeństwa energetycznego w sektorach polskiej energetyki jest mocno zróżnicowany. W elektroenergetyce oraz ciepłownictwie wykorzystujemy własne zasoby tj. węgiel kamienny i brunatny, natomiast w sektorze gazu oraz paliw płynnych gospodarka naszego kraju uzależniona jest od importu gazu (w ponad 70%) i ropy naftowej (w ponad 95%). Polska posiada spore zasoby energii odnawialnych, lecz z uwagi na wysokie koszty inwestycji

ich wykorzystanie jest niewielkie. W kontekście spełnienia wymogów UE kluczowe wyzwania oraz „braki” dla polskiej energetyki związane głównie są z:

- niedostosowaniem technologicznym elektroenergetyki i ciepłownictwa pod względem osiągnięć emisyjnych,
- uzależnieniem elektroenergetyki i ciepłownictwa od węgla,
- złym stanem technicznym przestarzałych źródeł i sieci elektroenergetyki i ciepłownictwa,
- niewielkim zakresem wykorzystania OZE,
- brakiem energetyki jądrowej,
- niską efektywnością energetyczną w obszarze odbioru i użytkowania energii,

a także źródeł wytwórczych i sieci elektroenergetycznych [4].

Dlatego też jak wynika z dokumentu „Polityka energetyczna Polski do 2030r.” podstawowymi jej kierunkami są: poprawa efektywności energetycznej, wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii, dywersyfikacja dostaw, rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii, ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko. Polityka ta realizowana jest głównie poprzez stosowanie narzędzi takich jak: regulacje prawne państwa, działania regulacyjne Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, systemy wsparcia (certyfikaty, ulgi, zwolnienia podatkowe), działania na forum UE czy Międzynarodowej Agencji Energetycznej, działania jednostek samorządów terytorialnych, głównie poprzez partnerstwo publiczno-prawne, wsparcie ze środków publicznych na finansowanie projektów inwestycyjnych i badawczo-rozwojowych.

Według wyników prognozy opublikowanej przez Ministerstwo Gospodarki z listopada 2009r. „Prognoza zapotrzebowania na paliwa i energię do 2030r.” przewidywany wzrost zużycia energii finalnej do 2030r. wyniesie ok. 29%. Największy wzrost, aż o 94% zużycia przewiduje się w sektorze, usług oraz transportu, którego prognozowany wzrost przewiduje się na 50%. Prognozuje się do 2030r. w porównaniu do 2015r. spadek zapotrzebowania na energię, gdzie nośnikiem jest węgiel, niewielki wzrost z produktów naftowych, natomiast zdecydowany wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną i odnawialną.

Podejmowane więc działania dotyczące kierunku polityki energetycznej dotyczą głównie w sektorze węgla przygotowania i rozpoczęcia eksploatacji z nowych złóż, a w istniejących kopalniach stosowania filtrów i przeprowadzenia innowacji technologicznych dla zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do powietrza. W wizji bezpieczeństwa energetycznego w produkcji energii w wiodącym jak dotąd sektorze węgla decydujący zatem jest rozwój czystych technologii. Unia Europejska planuje zbudowanie 12 „bezemisyjnych” elektrowni węglowych, z których dwie mogłyby być zrealizowane w Polsce [6]. W sektorze gazu ziemnego i ropy naftowej podejmowane działania winny

dotyczyć zwiększenia przepustowości systemów przesyłowych i magazynowych, a w dziedzinie ekologii zwiększenia produkcji energii z OZE. Natomiast w sektorze energii elektrycznej pożądane jest zwiększenie mocy wytwórczych i poprawa infrastruktury. Stan naszych sieci energetycznych jest bardzo zróżnicowany, zwłaszcza na terenach wiejskich. Należy więc modernizować obecny ich stan techniczny, inwestować w innowacyjne i inteligentne rozwiązania.

Problem zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego przy obecnym tempie rozwoju urasta więc do rangi jednych z największych problemów współczesnego świata. Kluczową wydaje się świadomość tematu i próby rozwiązywania problemu przez rządzących. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju w długoterminowej perspektywie wymaga więc nie tylko wieloletnich dokumentów strategicznych, ale przede wszystkim bieżącej analizy oraz zgodnego z potrzebami chwili inicjowania i realizacji projektów inwestycyjnych. A optymalnym jest maksymalne uniezależnienie rynku od importu przez stworzenie bezpiecznego rynku energetycznego dla prawidłowego funkcjonowania krajów nim objętych.

1. „Międzynarodowe bezpieczeństwo energetyczne XXI wieku” Erharda Cziomera, Kraków 2008.
2. EUR-lex wejście 14.12.2016r.
3. „Bezpieczeństwo energetyczne: Komisja przedstawia kompleksową strategię zwiększenia bezpieczeństwa dostaw”, Bruksela 28 maja 2014 r.
4. Polityka energetyczna, Tom 16 Zeszyt 4 2013 ISSN 1429-6675, „Bezpieczeństwo energetyczne Polski –mix energetyczny i efektywność energetyczna”
5. Ministerstwo Gospodarki 2014, Załącznik do uchwały nr 202/2014 Rady Ministrów Z dnia 10 listopada 2014 r.
6. Kwinta W. Węgiel i atom filarami energetycznego bezpieczeństwa. Energia i Przemysł 2007, nr 5

ДЕЯКІ АСПЕКТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Юрій Дзядикевич, Роман Гевко, Ірина Любезна

Тернопільський національний економічний університет

Для утвердження України як самостійної незалежної країни в світовому просторі важливе значення має проблема національної безпеки держави. Дослідження аспектів національної безпеки держави пов'язане з широким колом проблем ринкової трансформації української економіки та її інтеграції до світового економічного

простору [1].

Забезпечення національної безпеки країни тісно пов'язане з рівнем економічної безпеки, яка ґрунтується на таких засадах як економічна незалежність, стійкість і стабільність, здатність до саморозвитку та прогресу.

Досвід розвинених країн світу свідчить про те, що забезпечення національної безпеки тісно пов'язане з економічною безпекою, умовами її стабільності та ефективної життєдіяльності суспільства. Національна безпека держави неможлива без реалізації економічних інтересів.

Вирішальне значення для розбудови системи забезпечення національної безпеки та для нормативно-правового регулювання процесів збереження і примноження національного багатства має також оцінка його якості, оскільки національне багатство є передумовою соціально-економічного розвитку нації [2]. Вчені-економісти трактують національне багатство як поточний потік доходів у різних формах і, як накопичення матеріальних цінностей. У промислово розвинених країнах світу природні ресурси не домінують у складі національного багатства, а домінуючим є людський капітал.

З метою забезпечення системи національної безпеки України та її ефективного функціонування вважаємо, що важливою складовою частиною є органи та засоби, що сприяють національній безпеці держави. Вони використовують систему теоретико-методологічних, нормативно-правових, інформаційно-аналітичних, організаційно-управлінських та інших заходів спрямованих на забезпечення процесу управління загрозами та небезпеками.

Національна безпека передбачає діяльність державних і недержавних суб'єктів, які забезпечують її функціонування. Вона вимагає створення такої системи управління, яка б забезпечила цілеспрямований вплив на загрози та небезпеки. Сучасна система забезпечення національної безпеки повинна опиратися на вже існуючі та спеціально створені органи, державні та недержавні структури, спеціальні групи, суспільні об'єднання і громадські організації.

Для забезпечення національної безпеки країни, на нашу думку, необхідно розробити такий механізм, який би охоплював комплекс заходів, спрямованих на те, щоб при будь-яких обставинах зберігалася можливість розвитку вітчизняного науково-технічного та виробничого потенціалу. Водночас важливою є науково-технологічна безпека країни, яка забезпечує належне функціонування національної економіки, підтримує конкурентоздатність вітчизняної продукції, а

також гарантує державну незалежність опираючись на власні інтелектуальні та технологічні ресурси. Вирішення питань щодо забезпечення економічної безпеки країни вимагає комплексного та системного підходу. В умовах слабого ринкового інституційного середовища трансформаційних економік національна економіка повинна швидко адаптуватися до різких змін на світовому ринку. Формування системи гарантування національної економічної безпеки країни повинно здійснюватися шляхом реалізації необхідних правових норм, створення відповідних органів державної влади й управління. Система гарантування економічної безпеки має відповідати таким вимогам, а саме: функціонувати в межах, які визначені законом; гарантувати надійний захист національної економіки; прогнозувати та своєчасно попереджати про можливі загрози економічної безпеки.

Таким чином, національна політика – це система заходів, які направлені на запобігання й ліквідацію загроз для нормального розвитку особистості, суспільства, економіки й держави.

1. Язлюк Б.О. Теоретичні та прикладні аспекти економічної безпеки України / Б.О. Язлюк, Р.Б. Гевко, Ю.В. Дзядикевич // Інноваційна економіка.–2015.–№4.–С.301–310.

2. Новицький Г.В. Теоретико-правові основи забезпечення національної безпеки України. Монографія.// Г.В.Новицький.–К.: Інтертехнологія, 2008.– 496с.

РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ЯК ГОЛОВНА СКЛАДОВА ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Зеленко Оксана

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк

Розвиток сільського господарства і забезпечення його високої ефективності та конкурентоспроможності як на внутрішньому так і на зовнішньому ринках, забезпечує продовольчу безпеку держави, а виробництво високоякісної сільськогосподарської продукції в обсягах, достатніх для задоволення потреб населення і переробних галузей є індикатором надійності що створюють економічну основу соціально економічного розвитку українського села.

Класична політична економія, а саме французька школа фізіократів, головним ідеологами і представниками якої були: Ф. Кене, А.Тюрго, В.Мірабо, Д.Норе, Жан-Батіст Сей – не

виокремлювали економічну безпеку як складову національної економіки, оскільки основним джерелом багатства вважали сільське господарство та розвиток економічної системи на умовах вільного ринкового механізму.

На ринку сільськогосподарської продукції повинен відбуватись взаємозалежний зв'язок між запасами продукції та її споживанням. Е. Щербак у дослідженні рівня споживання та витрат населення на продукти харчування зазначає, що продовольча безпека країни найповніше знаходить своє вираження через показник споживання та його відповідність раціональним нормам споживання продуктів харчування на одну особу на рік [1].

Для досягнення продовольчої безпеки у країні нам необхідне збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, доведення рівня споживання населенням харчових продуктів до науково обґрунтованих норм та суттєве нарощення обсягів експорту сільськогосподарської продукції.

У табл. 1 висвітлені стратегічні напрями розвитку сільського господарства України за допомогою поставлених стратегічних цілей, індикаторами розвитку яких будуть вважатися збільшення зазначених показників в 2015 році у порівнянні з 2020 роком.

Табл. 1

Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року

Стратегічні цілі	Індикатори розвитку (показники 2015 року у порівнянні з 2020 роком)
Збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції	<ul style="list-style-type: none"> • Збільшення обсягів виробництва валової продукції у порівнянних цінах
Розширення виробництва органічної продукції	<ul style="list-style-type: none"> • Збільшення площ сільськогосподарських угідь, сертифікованих відповідно до органічних стандартів • Зростання частки органічної продукції
Збільшення експорту сільськогосподарської продукції	<ul style="list-style-type: none"> • Збільшення обсягу експорту продукції АПК в цілому • Збільшення обсягів експорту зерна та молока
Підвищення дохідності	<ul style="list-style-type: none"> • Збільшення валової доданої вартості

сільськогосподарського виробництва	(ВДВ), створеної у сільському господарстві <ul style="list-style-type: none"> • Збільшення норми прибутку сільськогосподарських підприємств
Підвищення продуктивності та оплати праці в сільському господарстві	<ul style="list-style-type: none"> • Підвищення продуктивності праці в сільському господарстві • Зростання рівня оплати праці в сільськогосподарських підприємствах до середнього по економіці держави, а з розрахунку на одне сільське домогосподарство

* Сформовано автором на основі [2]

Розвиток сільського господарства є запорукою продовольчої безпеки країни, тому необхідно прискорити процеси реформування аграрного сектору України, який потребує суттєвої модернізації в напрямі розвитку підприємницької діяльності на селі, забезпечення дохідності товаровиробників, впровадження інноваційних технологій у виробництво, а також розбудови соціальної інфраструктури та розвитку сільських територій.

Для цього у нас в країні є всі умови: сприятливий клімат, родюча земля та надзвичайно працьовиті люди, які здатні забезпечити не лише власну продовольчу безпеку але й зробити Україну активним гравцем на світовому ринку продовольства.

1. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. – К. : ННЦ “ІАЕ”, 2012. – 182 с.

2. Дослідження рівня споживання та витрат населення на продукти харчування в Запорізькій області: регіональний аспект / Е. А. Щербак // Продуктивність агропромислового виробництва. Економічні науки. – 2014. – Вип. 26. – С. 158-169.

СТАН ТА РЕАЛІЇ ГАЗОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Коротя Мирослав, аспірант II року навчання, спеціальності «Економіка»,

Стрішенець Олена д.е.н., професор, завідувач кафедри
аналітичної економіки та природокористування

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Екологічна політика більшості країн світу має цілеспрямований та граничний прояв, оскільки вміщує в себе такий важливий компонент дотримання принципів газової безпеки, який в свою чергу є підструктурною одиницею енергетичної безпеки.

Газова безпека асоціюється з механізмами захищеності природного середовища від непередбачених ситуацій природно-техногенного походження, в результаті господарської газової діяльності регіону або країни.

Енергетична стратегія України розрахована до 2035 р. описує газову безпеку, як елемент енергетичної безпеки, що досягається шляхом ефективного екологічно-безпечного забезпечення енергетичними ресурсами економіки.

Нормативно-правова оцінка дотримання газово-безпечного потенціалу країни регулюється наступними законами: «Про функціонування паливно-енергетичного комплексу в особливий період», «Про основи національної безпеки», «Про нафту та газ», «Про енергоенергетику», «Про альтернативні джерела енергії», «Про альтернативні види палива», «Про енергозбереження», Постанова Кабінету Міністрів України «Про концепцію діяльності органів виконавчої влади у забезпеченні енергетичної безпеки України», Указ президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України», «про стратегію національної безпеки України» та багато іншого.

На сьогодні, особливо гостро питання газової безпеки торкається спільноти Європи через скандал між російським «Газпромом» та українським «Нафтогазом» з огляду на газову залежність та створення важливого Східноєвропейського регулятора підземних сховищ. Тому лібералізація внутрішнього ринку природного газу України, інтеграційні процеси участі в загальноєвропейській системі природного газу, збільшення рентабельності підземних сховищ газу нашої країни робить газову безпеку пріоритетним напрямом енергетичної стратегії.

З врахуванням транскордонної ролі України, вітчизняні газотранспортні системи є необхідними не лише для України, але й для Росії і країн Європи, будучи невід'ємною ланкою газотранспортних

систем Білорусі, Угорщини, Словаччини, Румунії та Молдови, формуючи фактично міст між Росією, Середньою Азією та Європою. З огляду на стратегічну необхідність взаємоіснування, тиск Росії щодо відключення постачання газу є здебільшого психологічним та в основному є унеможливленим в першу чергу через власний інтерес. Тому, під газовою безпекою України, слід розуміти і газову безпеку Європи. В українських підземних сховищах газу зберігається близько 20% питомої ваги європейського газу. Це є друге газосховище в Європі і третє в світі [1].

Тільки в одному з 4 газових сховищ країни, що знаходяться в Прикарпатській області, який є найпотужнішим щодо об'єму газу, зберігається близько 15 млрд.куб.м, що навіть при негативному сценарії могло би вистачити протягом року для внутрішніх потреб держави та в повній мірі погасити зобов'язання перед європейськими партнерами.

Окрім того, практика нещодавньої загрози з боку Росії, довела існуючі добросусідські стосунки з Польщею. Найбільша державна газова компанія Польщі PGNIG готова при необхідності забезпечити стабільні та безпечні поставки газу при умові невідповідності договору «Газпрома». За повідомленнями УНІАН «Нафтогаз України», на тлі відмови російського газового монополіста «Газпрома» згідно умов постачання 60 млн.куб.м. газу до України буде подано польською компанією PGNIG.

Однак, на сьогодні майже відсутні законодавчі документи, які би змогли регулювати забезпечення енергетичної, в тому числі і газової безпеки. На разі, існуючі правові акти в цій сфері носять переважно галузевий характер та не відображають змін, що відбувається на основі функціонування вітчизняного ПЕК, а також появи нових ризиків та загроз газової безпеки.

Але, попри надійність українських партнерів в Європі та діючі момерандуми про газову та енергетичну безпеку, не менш пріоритетним питанням залишається імплементація українського законодавства до законів ЄС, а також інноваційне осучаснення ринку природного газу та умови його диверсифікації.

1. Газова безпека України. Предмет політичних маніпуляцій: думка експерта. – Режим доступу: <http://www.poltava.pl.ua/economics/6125/hazov>.

2. Павлов К. В. Державне регулювання та нормативне забезпечення діяльності газотранспортних підприємств в Україні / К. В. Павлов, М. І. Коротя // Матеріали ХІХ Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи

досліджень» (16-17 травня, 2017 року) : - Луцьк. – СНУ імені Лесі Українки, 2017. – С. 706-708.

3. Стрішенець О. М. Особливості функціонування інновацій в діяльності газорозподільних підприємств / О. М. Стрішенець, О. В. Новосад // Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами : Матеріали Міжнар. наук. практ. інтернет-конф., 07 грудня 2017 р., частина 1. – Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2017. – С. 162-163.

НЕЧІТКЕ МОДЕЛЮВАННЯ РІВНЯ ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Рейкін Віталій Самсонович

доцент кафедри фінансів та кредиту

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Моделювання як науковий метод досить часто застосовується при дослідженні складних економічних явищ та процесів. Практична реалізація економіко-математичного моделювання пов'язана із узагальненням, спрощенням та певним абстрагуванням, оскільки надто складні системи неможливо аналізувати, а надмірна конкретизація не дає змоги виокремити найбільш важливі аспекти.

Одним із найбільш перспективних напрямів моделювання та прогнозування тіньових явищ і процесів є нечітка логіка, оскільки оцінка обсягів тіньової економіки за своєю сутністю може бути виражена лише наближено та здійснюється значною мірою в умовах невизначеності і латентності. Моделювання на основі нечіткої логіки необхідно застосовувати, насамперед, для ідентифікації складних фінансово-економічних систем, які функціонують за суттєвої невизначеності. Емпіричні дослідження прикладного характеру, що реалізовані як на світовому рівні, так і в сучасних умовах економіки України, підтвердили високу адекватність нечіткого моделювання порівняно із іншими альтернативними методами. Проте моделювання на основі технологій нечіткої логіки стосовно оцінювання тіньової економіки фактично не здійснювалося.

Нечітке моделювання, за допомогою якого можливо здійснити оцінювання обсягів тіньової економіки України, складається з двох етапів: генерування та налаштування. Програмна реалізація оцінки обсягів тіньової економіки із застосуванням нейро-нечітких технологій можлива в надбудові одного із найбільш поширених системних комплексів: Matlab – «Fuzzy Logic Toolbox». Для налаштування моделі використовувалися дані моделювання Ф. Шнайдера (параметр «Y») [1].

Оцінімо результати моделювання за точністю відтворення значень. З таблиці 1 та рис. 1 видно, що модель відтворює дані з деякими відхиленнями.

Таблиця 1

Реальні та модельовані значення рівня тінізації економіки України, % ВВП

Рік	Y	Y mod	Рік	Y	Y mod
2000	48,7	47,07	2008	40,6	40,98
2001	47,9	46,84	2009	41,5	41,24
2002	47,6	46,82	2010	41,1	41,17
2003	47,3	46,60	2011	40,4	40,41
2004	47	46,24	2012	40	40,36
2005	46,8	44,50	2013	39,5	41,11
2006	46,6	44,50	2014	46,5	46,24
2007	41,1	41,22	2015	47,1	46,28

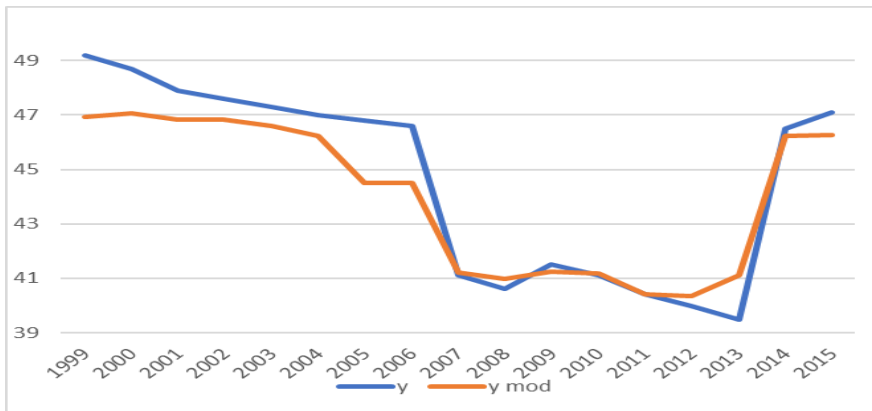

Рис. 1. Реальні та модельовані значення рівня тінізації економіки України, % ВВП.

Коефіцієнт детермінації (R2) становить 0,95, що говорить про досить високу точність відтворення модельованого процесу.

1. Schneider F. The Size and Development of the Shadow Economies of Ukraine and Six Other Eastern Countries over the Period of 1999 – 2015 / F. Schneider // Наук. журнал ХНЕУ "Економіка розвитку". – 2016. – №2 (78). – С. 12-20.

6. МОДЕЛІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ СОЦІОЕКОЛОГОЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ, РЕГІОНУ, КРАЇНИ

ОСНОВНІ ЗАГРОЗИ ГАЗОВОЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Ліщук Віра¹, Ліщук Михайло², Московчук Алла²

¹ Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки, м. Луцьк

² Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

Проблема енергетичної безпеки набула важливого значення у Європейському Союзі у 2006 і 2009 рр. коли транзит газу територією України було раптово припинено і частина Центрально-Східної Європи залишилася без достатньої кількості енергоресурсів у зимовий період з відповідними гуманітарними та економічними наслідками. Усе це доводить, що енергоресурси можуть бути використані як геополітичні інструменти, спрямовані на досягнення стратегічних політичних цілей.

Для України, яка на теперішній час є основним транзитером російського газу в Європу, питання газової безпеки загострюються у зв'язку з ускладненням політичної та економічної ситуації і агресії Російської Федерації.

За останні три роки відбулись кардинальні зміни у газовому секторі України, які характеризують початок його інтегрування в Європейський енергетичний простір та створення газового ринку, диверсифікацію, оперативну активність та зниження газової залежності. Проте цей сектор є частиною вертикально інтегрованої системи у складі НАК «Нафтогаз України» і потребує структурних змін у напрямі демонополізації та лібералізації. Центрами, в яких можуть виникнути загрози, є транспортування, зберігання, видобування та споживання газу.

Чинниками (переважно зовнішніми), що негативно вплинули на транспортування газу і завантаження газотранспортної системи України, є: транспортування Росією газу в Європу через «Північний потік», що зменшило транзит територією України порівняно з 2011 р. на 31,4% [1]; нарощення країнами ЄС споживання скрапленого газу та скорочення споживання газу в Україні.

Укртрансгаз має потужну мережу газосховищ, що є важливою технологічною частиною газотранспортної системи України, проте

обсяг закачування природного газу в підземні сховища газу у 2016 р. порівняно з 2015 р. зменшився на 32,8%. Основними характеристиками газосховищ, які не сприяють їх раціональному використанню є: 1) тип газосховищ (в основному, використані газові родовища та газосховища у водоносних пластах, які мають низьку видачу газу), що дозволяє використовувати їх для довгострокового сезонного зберігання, а не для короткострокової торгівлі; 2) недостатній інфраструктурний взаємозв'язок з ринками ЄС та несуттєва поточна різниця (спред) цін на газ в Європі.

Наявність значного потенціалу доведених запасів газу в Україні (3 місце в Європі) не сприяє високим темпам зростання видобування, що обумовлено проблемами у сфері газовидобування. Це: тривалий термін узгоджувальних процедур щодо реалізації проектів буріння нових свердловин; складний та непрозорий регулятивний механізм сфери видобування газу; слабokonкурентний ринок надання сервісних послуг; корупційна складова, яка гальмує інвестиційну активність як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів.

Упродовж 2016 р. обсяги використання природного газу скоротилися на 2%. На кінцеве використання припало 88,6% сукупного обсягу, решта – на задоволення виробничо-технологічних потреб. Найбільшу питому вагу у споживанні газу займають споживачі з регульованими цінами, зокрема населення. Споживачі з нерегульованими цінами в Україні спожили природного газу на 27,7% менше [1].

Проблемою газового ринку України є відсутність конкуренції у роздрібному сегменті ринку, а також обмежена конкуренція в оптовому сегменті, що призводить до неефективного його функціонування та зниження рівня безпеки.

Отже, газовий сектор України має стратегічне значення у забезпеченні енергетичної безпеки, тому підвищення ефективності його функціонування є пріоритетом як для економіки країни, так і для суспільства загалом. Проте основні сегменти газового ринку залишаються джерелом виникнення загроз, які спричинені зовнішніми та внутрішніми факторами. Тому основними інструментами, які дозволять стабілізувати газовий сектор і підвищити рівень його енергетичної безпеки, можуть бути: поетапна реструктуризація нафтогазового комплексу України за моделлю, що відповідає вимогам ЄС і передбачає відокремлення транспортування, видобування і зберігання газу; реалізація заходів організаційно-технічного та економічного характеру, спрямованих на динамічний розвиток

сектору видобування; створення сприятливих умов для підвищення рівня конкуренції у сфері постачання природного газу.

1. Річний звіт «Нафтогаз» України за 2016 р. та результати 2017 р.
URL : <http://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf?Open>.

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ СОЦІОЕКОЛОГОЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЛІСОВИХ ГОСПОДАРСТВ

Марців Т. Ю., Східноєвропейський національний університет
ім.Лесі Українки

В умовах коли підприємствам доводиться зіштовхуватись з неочікуваними загрозами й ризиками, які суттєво впливають поточний рівень їх економічної діяльності, проблема формування потенціалу безпеки підприємства, в тому числі і лісовими господарствами набуває особливої актуальності,

Особливістю функціонування лісового господарства є орієнтація на дохід від лісу, який покриває витрати на лісівництво та управління, тому для підприємств лісової галузі важливо мати стабільну прибутковість, чітку стратегію розвитку та високий рівень уваги до охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних та трудових ресурсів, та забезпечення соціоекологічної безпеки.

Поняття потенціал безпеки підприємства є об'єктом дослідження значної кількості науковців, серед яких варто виділити А.М. Штангрет, Г. І. Пушак, О. І. Судакову, В. Ф. Савченко, І. С. Скороход, С. В. Щербина, Н.О. Мельник, Є. Є. Забаштанську, Л. М. Черчик, Н. В. Коленду, Н. С. Тютюнник, Т.В. Иванова, тощо.

Під потенціалом безпеки підприємства науковці розуміють можливості, запаси, наявні сили, засоби, які можуть бути використані, або як рівень потужності у будь-якому відношенні, сукупність засобів, необхідних для нейтралізації загроз з боку внутрішнього та зовнішнього середовища і забезпечення безпечного функціонування підприємства через підтримання його цілісності, як виробничо-господарської системи [1].

Серед науковців немає однаковості щодо тлумачення та змістовного наповнення терміну потенціал безпеки підприємства, його розглядають у різних функціональних сферах та рівнях. Тому враховуючи специфіку діяльності лісових господарств доцільно більш детально розглянути сутність формування потенціалу соціоекологічної безпеки.

На соціоекологоекономічну безпеку підприємств лісового господарства впливає багато негативних факторів: нестабільність та невизначеність впливу зовнішнього середовища, прискорення науково-технічного прогресу, розвиток і зміна технологій, ускладнення бізнес-процесів, зловживання в процесі управління підприємством та його майном у наслідок розпорошеності норм законодавства, конкуренція, екологічні катастрофи тощо.

На нашу думку, формування соціоекологоекономічний потенціалу безпеки лісового господарства варто здійснювати у три етапи.

1. Формування екологічного потенціалу, включає:

- природо-ресурсний потенціал – визначання наявних природних умов і ресурсів, які впливають на економічну діяльність та використовуються чи можуть використовуватися та нарощення науково обґрунтованого ресурсного потенціалу шляхом впровадження програм розширеного відтворення лісів;

- екологічний потенціал – запровадження ефективних механізмів оперативного реагування на проблеми пов'язані з санітарним станом, розробка та використання комплексу заходів з охорони та захисту лісових ресурсів, які би сприяли зменшенню фактів незаконного вирубування деревини, або унеможливили їх.

2. Формування соціального потенціалу, включає:

- матеріально-технічний потенціал – створення власних розсадників при лісових господарствах, розширення тракторного парку, перехід на більш сучасне обладнання, що дозволить вивільнити додаткові можливості;

- трудовому потенціалі – формування кадрового резерву, надання соціальних гарантій та інтеграція прагнень, потреб і запитів працівників з інтересами господарств.

3. Формування економічного потенціалу, включає:

- економічний потенціал – науково обґрунтоване використання виробничих можливостей та усіх видів ресурсів підприємства, збереження їх оптимальної структури, від яких залежить фінансовий стан підприємства;

- інвестиційному потенціалі – залучення додаткових коштів за рахунок багатопільового використання усіх ресурсів лісу [2].

Отже, формування соціоекологоекономічного потенціалу сприяє стабільній діяльності лісових господарств та визначає можливості і переваги підприємства для нейтралізації дії майбутніх загроз.

1. Штангрет А. М. Потенціал забезпечення економічної безпеки підприємства: теоретичні аспекти / А. М. Штангрет, Г. І. Пушак // Економічний вісник Донбасу. - 2014. - № 3.

2. Дорошенко Ю. А. Економічний потенціал території / Ю. А. Дорошенко. - СПб. : Хімія, 1997. – с. 237.

ОБГРУНТУВАННЯ СОЦІО-ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ ОЦІНКИ РОБОТИ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИХ ПАРКІВ

Микитин Тарас

Рівненський державний гуманітарний університет, м.Рівне

Оцінка соціо-еколого-економічного стану розвитку території відіграє важливу роль не тільки для вирішення завдань переходу до збалансованого розвитку, але і для безпечного розвитку даної території. Особливо, коли мова ведеться про території, які є особливо цінними для суспільства – об'єктами природно-заповідного фонду – Національні природні парки.

На сьогодні розроблені алгоритми проведення таких оцінок для регіону. Над цими питаннями працювали Балацький О. Ф., Данилишин Б. М., Долішний М. І., Воронін О. О. Гришкевич А. В., Мельник Л. Г., Корнус А. О. [1,2]. Постає завдання визначення методологічних орієнтирів та науково-методичних засад оцінки збалансованості соціо-еколого-економічного розвитку Національних природних парків – територій, які охороняються державою.

Національні природні парки (НПП) є природоохоронними, рекреаційними, культурно-освітніми, науково-дослідними установами загальнодержавного значення. Основне їх завдання збереження цінних природних ландшафтів, водних об'єктів, рослинного і тваринного світу, створення умов для організованого туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності, проведення наукових досліджень природних комплексів та їх змін в умовах рекреаційного використання. [3]

Оцінка СЕЕ стану розвитку НПП як і регіону є інтегральною характеристикою стану економічної системи, оскільки система включає ряд підсистем — найважливіших, взаємозв'язаних структурних складових розвитку економічної системи, які відображають функціонування окремих сфер економіки: *економічну, соціально-демографічну, еколого-рекреаційну* складові. Тобто

$$I_{НПП} = I_e + I_{СД} + I_{ЕР} \quad (1)$$

де $I_{НПП}$ – інтегральна оцінка соціо-еколого-економічного стану Національного природного парку, I_e – оцінка економічного стану НПП, $I_{СД}$

– оцінка соціально-демографічного стану, I_{EP} – оцінка еколого-рекреаційного стану.

Економічний стан НПП можна охарактеризувати такими показниками як площа земель парку та площа земель, надана у постійне користування, площа, с/г земель, площа лісів, , площа внутрішніх вод, площа морів, витрати на утримання парку з бюджету, власні надходження.

Оцінку економічного стану НПП можна визначити, врахувавши показники економічного стану розвитку НПП E_i , їх відношення до максимального показника E_{maxi} , який є серед НПП України та врахувавши вагомість даного показника α_i .

$$I_E = \sum_{i=1}^n \frac{E_i}{E_{maxi}} \alpha_i \quad (2)$$

де n – кількість економічних параметрів.

Соціально демографічний стан НПП характеризуємо такими показниками як площа забудованих земель, кількість населених пунктів, які знаходяться на території парку, чисельність населення, яке проживає на території парку, кількість працівників парку.

Еколого-рекреаційний стан НПП характеризується ємністю стаціонарних рекреаційних об'єктів, кількістю відвідувачів парку, кількістю туристичних маршрутів, кількість видів рослин, занесених до Червоної книги, кількість видів тварин, занесених до Червоної книги, кількість рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України.

Визначаємо оцінку соціально-демографічного стану за формулою

$$I_{CD} = \sum_{i=1}^m \frac{C_i}{C_{maxi}} \beta_i \quad (3)$$

та еколого-рекреаційного стану

$$I_{EP} = \sum_{i=1}^k \frac{P_i}{P_{maxi}} \gamma_i \quad (4)$$

де m – кількість параметрів, які враховують соціально-демографічний стан НПП, k – кількість параметрів, що враховують еколого-рекреаційний стан НПП, β_i, γ_i – вагові коефіцієнти.

Запровадження такого підходу допоможе кількісно оцінити роботу Національних природних парків, визначити інтегральні порогові значення показників оцінки роботи парку.

1. *Воронін О. О.* Методика визначення узагальнюючого показника економічної ефективності виробництва / О. О. Воронін // Економіст. – 2007. – № 4. – С. 57–62.

2. Корнус А. Історія української географії. Збалансованість еколого-соціально-економічного розвитку північно-східного регіону України / А. Корнус, 2008. – № 17. – Режим доступу : http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/iug/2008_17/natur17-2.pdf.

3. Герасимчук З.В., Микитин Т.М., Якимчук А.Ю. Маркетинг природно-заповідних територій. Монографія. Луцьк: ЛНТУ, 2012. -245с.

УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ПОВЕДІНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Полінкевич О.М., д.е.н., професор,

Східноєвропейський національний університет імені Лесі
Українки, м. Луцьк

Сьогодні надзвичайно актуально для підвищення рівня ефективності управління корпораціями та забезпечення більш високого рівня конкурентоспроможності враховувати сучасні тенденції та форми маркетингу, який у якості одного з інструментів повинен, на нашу думку, використовувати положення поведінкової економіки.

Родоначалником поведінкової економіки був Саймон, який у кінці 1940 р. ввів поняття «обмеженості раціональності». Саймон поглиблює теорію і на її основі переходить до висновку про обмеженість людського інтелекту. Подальший розвиток поведінкової теорії фірми здійснювали Дж. Марч (J. March), Р. Сайерт (R. Cyert) і Х. Лейбенстайн (Я. Leibenstein). Останній висунув теорію змінної раціональності, згідно з якою рівень раціональності людини змінюється під впливом фізичних і соціальних факторів. Що стосується соціальних факторів, що стимулюють дії людей, то Лейбенстайн виділяв ефект «приєднання до більшості», ефект «сноба» і ефект Веблена [2]. У 2017 р. Річард Талер включив в аналіз економічних рішень психологічно реалістичні припущення. Він показав, як ці людські риси систематично позначаються на індивідуальних рішеннях, а також як вони визначають ситуацію на ринку [1].

Безпека корпорацій формується за різними суб'єктами ринку, оскільки бажана поведінка та забезпечення безпеки для цих груп може різнитися. Інакше кажучи, той самий суб'єкт може по-різному сприйматися клієнтами, держструктурами, місцевою та міжнародною громадськістю. Для громади краща громадянська позиція корпорації, її участь у соціальних проєктах та акціях. Для партнерів важливі надійність і конструктивність. Крім того, існує уявлення персоналу про корпорацію та її керівництво. Відповідно безпека для них забезпечується іншими інструментами та моделями.

Управляти корпоративною безпекою можна через розробку дієвого механізму на трьох рівнях:

- 1) рівень внутрішніх користувачів, який передбачає формування безпеки для працівників підприємства;
- 2) рівень зовнішніх користувачів, що включає у себе заходи щодо нерозголошення конфіденційної інформації та недопущення поширення її серед конкурентів;
- 3) рівень міжнародний, який передбачає дотримання безпеки під час грантової активності, реалізації міжнародних проектів.

Схему управління корпоративною безпекою підприємств в умовах поведінкової економіки подано на рис. 1.

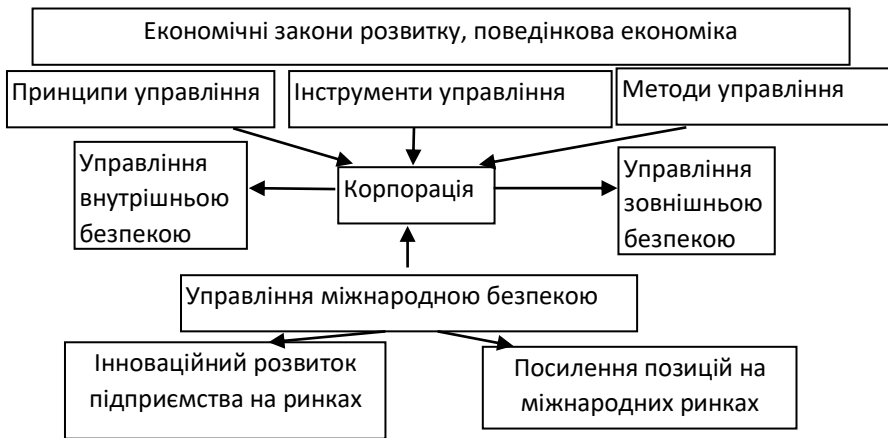

Рис. 1. Управління корпоративною безпекою підприємств в умовах поведінкової економіки*

* розроблено автором

Таким чином, управління корпоративним іміджем в умовах поведінкової економіки вимагає злагодженої роботи над двома складовими корпорації: внутрішнім та зовнішнім середовищем. Такий підхід забезпечить економічне зростання та досягнення стратегічних цілей розвитку не лише суб'єкта підприємництва, але й виду економічної діяльності, регіону, країни загалом.

1. Корнилюк Р. Нобелівська історія – 2017: Річард Тейлер та економіка з людським обличчям [Електронний ресурс] / Р. Корнилюк. – Режим доступу: <https://mind.ua/ru/publications/20177418-nobelevskaya-istoriya-2017-richard-tejler-i-ekonomika-s-chelovecheskim-licom>.

2. Саймон Г. А. Теорія прийняття рішень в економічній теорії та науці про поведінку // Теорія фірми / під ред. В. Л. Гальперіна. – СПб.: Економічна школа, 1995. – С. 54.

ЕКОЛОГООРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО ЗОНУВАННЯ УРБАНІЗОВАНОГО ПРОСТОРУ

Попик О.В.

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень
НАН України, м. Одеса

Недосконалість категоріального та інституційного забезпечення розвитку населених пунктів на засадах моделі стійкого розвитку призводять до значного ігнорування природоохоронних вимог на етапі формування та реалізації управлінських рішень, нівелюванні ціннісних характеристик екологічної складової неоурбоєкосистем та значному відставанні природозберігаючої активності від надмірних темпів природокористування та перетворення природної основи міських територіальних комплексів. Такі тенденції визначають вкрай негативні прогностичні характеристики якісних кондицій урбанізованих територій у перспективі та формують відповідні виклики для сьогодення.

Одним з найбільш поширених механізмів оптимізації використання та відповідного розмежування урбанізованих територій в процесі містобудівної діяльності є зонування (зонінг) та розробка схем використання міського територіального ресурсу. Структурований поділ урбанізованого простору визначає кордони допустимих меж господарської діяльності, містобудівних процесів, об'єктів соціальної інфраструктури та відділяє зелені зони міста, як останні осередки живої тканини урбанізованого ландшафту, від антропоморфних конструктів. Відповідно до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 34, ст.343) план зонування території (зонінг) - містобудівна документація, що визначає умови та обмеження використання території для містобудівних потреб у межах визначених зон. В загальному сенсі зонінг слід розглядати як найбільш поширену процедуру легальної муніципальної сепарації, розмежування територіального ресурсу міських формувань в умовах істотного просторового та еколого-економічного обмеження.

Екологоорієнтований зонінг є механізмом реалізації управлінського впливу на місцевому рівні щодо раціоналізації використання просторово-територіального ресурсу урбанізованого простору, шляхом

формування високопродуктивних функціональних зон із визначними обмеженнями природоохоронного спрямування.

Екологічна орієнтованість в питання зонінгу міських територіальних комплексів визначає вектор оптимізації антропогенно-техногенних впливів на природну складову (природні ресурси та умови) урбанізованих територій в процесі реалізації господарської діяльності, а також збереження (і за необхідності збільшення) просторово-площинних характеристик об'єктів міського зеленого каркасу, з метою створення сприятливих умов для забезпечення суспільних рекреаційних потреб та підтриманні стану екологічної безпеки в межах неоурбоєкосистем, шляхом формування та реалізації зважених екологічно обґрунтованих і соціально-економічно вмотивованих стратегічних та тактичних управлінських рішень в процесі містобудування.

До основних принципів екологоорієнтованої спрямованості, що повинні бути враховані при проведенні процедури зонування урбанізованих територій відносяться:

- збереження існуючих просторових меж рекреаційних територій та збільшення площинних характеристик зеленого каркасу міста відповідно до норм Додатку 5, 6 Наказу Мінбуду № 105 від 10.04.2006 р. «Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України»;

- врахування фізико-географічних, геологічних та природо-кліматичних характеристик міських територій на етапі зонінгу для потреб розвитку промисловості, з метою попередження негативних техногенних впливів на існуючі рекреаційні об'єкти та території;

- врахування інтересів стейкхолдерів в процесі територіального зонування, при визначенні довгострокових (> 10 років) перспектив розвитку території;

- широке залучення громадськості в процесі обговорення та прийняття рішень стосовно зонінгу муніципальних територій.

Екологоорієнтований зонінг територій муніципальних формувань за наявного стану сучасних українських міст розглядається у якості одного з необхідних заходів попередження та зменшення негативних наслідків природоперетворювальних процесів в наслідок нераціонального просторового розміщення, з метою забезпечення екологічнобезпечних умов існування соціуму та біоти, формуванні стійкої муніципальної економічної системи та організаційно-управлінського апарату, що регламентується із основними принципами концепту екологоорієнтованого управління урбанізованими територіями.

**СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ МЕНЕДЖМЕНТУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ НА ОСНОВІ ІННОВАЦІЙ**
Прокопенко О.В., Міжнародний науково-технічний університет
імені акад. Юрія Бугая, м. Київ, Україна;
Університет Бельсько-Бяла, м. Бельсько-Бяла, Польща,
Омельяненко В.А., Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка, м. Суми, Україна

Актуальність розгляду національної безпеки в інноваційному аспекті обумовлена тим, що світ стоїть на порозі четвертої промислової революції, яка приведе до перебудови виробничих процесів, і, як наслідок, економічного росту та конкурентоспроможності країн-лідерів. За даними PwC, виробники промислових товарів з різних країн світу планують до 2020 р. щорічно вкладати в розвиток Індустрії 4.0 \$907 млрд. на рік.

Визнаючи важливість проведених розробок з проблематики безпеки, необхідно відзначити, що системного дослідження, присвяченого забезпеченню національної безпеки в нових умовах інноваційного розвитку дотепер не проводилося. Особливо це стосується процесів забезпечення взаємозв'язку національної безпеки та інноваційної діяльності, формування концепції національної інноваційної безпеки та її реалізації на практиці.

В контексті тематики проекту особливо виділимо дослідження Harmon J. D., Stevens J. H., Swim L. B. (1991) [1], яке можна вважати фундаментальною працею, що розкриває взаємозв'язки між національною безпекою та інноваціями з відповідною фінансовою стратегією. Також особливо корисною є аналітична доповідь Національного комітету науки і технологій США (2016) [2], що дає можливість ознайомитися з аналізом впливу інновацій на національну безпеку США та визначенням відповідних стратегічних аспектів, зокрема й з урахуванням активної взаємодії між інститутами.

В США інноваційна політика розглядається як скоординована, державна ініціатива з мобілізації національних ресурсів з метою прискорення технологічних змін та утримання лідерства в світовій конкуренції. В цих умовах постає питання вироблення національних інноваційних стратегій, оскільки для України нова технологічна революція являє собою шанс для зміни ролі в глобальній економічній конкуренції, але вітчизняна економіка поки не використовує повною мірою наявний потенціал.

В звіті Industrie 4.0 Working Group відзначається, що ці стратегії

мають ґрунтуватися на зовсім новому підході до виробництва як конгломерату великих промисловців, експертів, економістів та науковців. Відтак постає питання проектування відповідних мереж, що будуть формувати синергію взаємодії.

Експерти сформувавши характерну рису рішень 4.0 – «ефективність від взаємодії». Саме ця фраза часто є відправною точкою для оцінки готовності (відповідності) певної економічної системи (країна, регіон, підприємство) рівню 4.0. Здатність взаємодіяти з іншими учасниками системи – швидко інтегруватися в інноваційні мережі або адаптуватися до нових умов, відкритість до такого роду взаємодій стають істотними факторами конкурентоспроможності національних інноваційних систем. З цієї причини однією з ключових тем при просуванні технологій 4.0 є тема стандартів взаємодії та комунікацій. Підтримка того або іншого стандарту робить продукт, послугу або систему відкритою до взаємодії для інших учасників.

Індустрія 4.0 як інструмент підвищення продуктивності та створення економічної незалежності та інформаційної безпеки країни в рамках системного проектування забезпечить високий рівень використання промислових мереж; автономні та саморегульовальні виробничі системи; об'єднання сучасних інформаційних технологій і класичних методів виробництва.

Таким чином, системний підхід до інноваційного розвитку більш обґрунтовано координувати реалізацію національних інноваційних пріоритетів та посилювати конкурентні переваги у системі «розвиток – безпека» на основі синергії. Використання цього аспекту на практиці сприятиме покращенню стану національної безпеки, економії ресурсів, збільшенню продуктивності праці, а також переходу до сталого розвитку національної економіки.

1. Harmon, J. D., Stevens, J. H., Swim, L. B. (1991). Finance, technology transfer, and national security: A preliminary survey. *The Journal of Technology Transfer*, Vol. 16, Iss. 3, 38–42. <https://doi.org/10.1007/BF02371306>

2. A 21st century science, technology, and innovation strategy for America's national security. Committee on Homeland and National Security of the National Science and Technology Council, 2016.

НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ БЛОКЧЕЙН ТЕХНОЛОГІЙ НА ФІНАНСОВИХ РИНКАХ УКРАЇНИ

Рудик В.І., студентка

Білоус Н.М., к.е.н., доцент

**Національний університет водного господарства та
природокористування, м. Рівне (Україна)**

У різних ланках та сферах фінансової системи на тлі активізації інноваційних чинників на фінансовому ринку впроваджуються технологічні інновації переважно у сфері електроніки чи телекомунікацій.

Блокчейн – це технологія розподілених баз даних, яка лежить в основі криптовалют, зокрема Bitcoin та Ethereum, які в цьому році набрали значну капіталізацію.

На сьогодні блокчейн є публічним цифровим реєстром, який може зберігати записи транзакцій або будь-які інші дані та зберігається на багатьох персональних комп'ютерах по всьому світу. Крім того, таку мережу практично неможливо знищити або захопити. Розподілене зберігання даних усуває необхідність посередників і дозволяє користувачам взаємодіяти один з одним в горизонтальній мережі. Очікується, що блокчейн може знизити транзакційні витрати і підвищити ефективність роботи багатьох фінансових сервісів.

Впровадження блокчейн-технологій дозволить скоротити в світовій індустрії фінансових послуг 110 млрд.дол. США [2]. При цьому відбувається потенційне зниження витрат на [1]:

- основну фінансову звітність на 70% в результаті оптимізації якості даних, прозорості та внутрішнього контролю;

- дотримання відповідності вимогам нормативно-правового регулювання на 30-50% завдяки підвищенню прозорості та простоті перевірки фінансових транзакцій;

- централізовану діяльність на 50% завдяки поліпшеним механізмам цифрової ідентифікації особистості і спрощення спільного доступу до клієнтських даних для всіх учасників процесу;

- бізнес-операції на 50%, що стосується діяльності фахівців підтримки і контролю операцій, кліринг і взаєморозрахунки, розслідування, можуть бути повністю або частково автоматизовані за рахунок зниження потреби в таких ключових на сьогоднішній день елементах, як зв'язка і підтвердження угод і аналіз помилкових операцій.

Міжнародний валютний фонд у своїй доповіді про біткоіни і блокчейни вказує на можливості застосування блокчейн-технологій для поліпшення грошових переказів, земельних і кредитних реєстрів, операцій з цінними паперами та іншими активами. Використання блокчейн-технологій у фінансовій сфері схвалено зокрема конгресом США, про що свідчить резолюція Палати представників США від 13 вересня 2016 року.

У сфері платіжних послуг блокчейн надає можливість скоротити терміни розрахунків та виявити зв'язок між різними транзакціями господарюючих суб'єктів.

У страховому секторі технологія blockchain допоможе вирішити наступні завдання:

- автоматизація процесів створення і моніторингу страхової історії;
- оперативний доступ до довідок з державних органів;
- облік страхових подій, їх миттєва фіксація; - укладення онлайн-договорів страхування;
- експертиза і попередня оцінка ризиків;
- взаємодія з брокерами та мережею продажів;
- прозорість врегулювання і реагування на запити клієнтів.

Таким чином, складність існуючої фінансової систем породжує значні ризики для її суб'єктів. Широке впровадження технологічних інновацій сприятиме їх мінімізації та створенню нових фінансових продуктів. Це дозволить підвищити фінансову інклюзивність, прозорість фінансових потоків та зменшити затрати учасників фінансових відносин. Застосування технологічних інновацій у фінансовому секторі створить передумови для дегінізації національної економіки та зростанню міжнародних рейтингів України. Прозорість переміщення коштів сприятиме проведенню аудиту, підвищенню інвестиційної привабливості країни.

1. Волосович С.В. Віртуальна валюта: глобалізаційні виклики і перспективи розвитку / С.В. Волосович// Економіка України. – 2016. - №4. – С. 68-78.

2. Стратегія – 2020. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: http://nbuviap.gov.ua/images/informaciyni_tehnologii/7.pdf

3. Mohan D. Top 5 Insurtech Trends for 2017. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <https://thefinancialbrand.com/62732/insurance-technology-insurtech-trends/>

ПОБУДОВА ПРОГНОЗНИХ МОДЕЛЕЙ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ УКРАЇНЦІВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Тоцька Олеся, к. е. н., доцент кафедри менеджменту
факультету економіки та управління
СНУ імені Лесі Українки, м. Луцьк

Останнім часом усе більше громадян України стають студентами іноземних вузів. Причому вони беруть участь і в горизонтальній (навчаються протягом обмеженого періоду в закордонному ВНЗ), і у вертикальній академічній мобільності (проходять там повний курс навчання).

У публікації [1] наведено аналітичні дані про навчання українців за кордоном у 2008–2016 н. рр. Зокрема, вони навчалися в таких 32 країнах світу: восьми західноєвропейських (Австрія, Бельгія, Франція, Німеччина, Ірландія, Нідерланди, Швейцарія, Великобританія); семи східноєвропейських (Білорусь, Болгарія, Чехія, Угорщина, Молдова, Польща, Словаччина); п'яти північноєвропейських (Естонія, Фінляндія, Латвія, Литва, Швеція); п'яти південноєвропейських (Хорватія, Італія, Сербія, Словенія, Іспанія); чотирьох частково європейських (Азербайджан, Грузія, Росія, Туреччина); двох північноамериканських (Канада, США); одній з Австралії й Океанії (Австралія).

За допомогою комп'ютерної програми Microsoft Excel 2010 можна отримати прогнозні моделі для цих показників. Зокрема, вона буде такі лінії тренда:

- 1) експоненційну – $y = a_0 e^{a_1 x}$;
- 2) лінійну – $y = a_0 + a_1 x$;
- 3) логарифмічну – $y = a_0 + a_1 \ln(x)$;
- 4) поліноміальну (ступінь = 2) – $y = a_0 + a_1 x + a_2 x^2$;
- 5) степеневу – $y = a_0 x^{a_1}$.

Окрім того, на діаграму, яка відображає лінію тренда, можна помістити величину достовірності апроксимації R^2 .

У табл. 1 для кожної із згадуваних вище 32 країн, а також сумарного показника подано найточніші (із найбільшим показником R^2) прогнозні моделі академічної мобільності українців, отримані за допомогою комп'ютерної програми Microsoft Excel 2010.

Як бачимо, для 18 країн і сумарного показника коефіцієнт R^2 був близьким до 1 (більший значення 0,9), що свідчить про стабільну динаміку кількості українців, які навчаються за кордоном, і адекватність побудованих прогнозних моделей.

Прогнозні моделі академічної мобільності українців¹

№ з/п	Країна	Модель	R ²
1	Австралія	$y_1=2,8512x^2-9,244x+60,018$	0,9592
2	Австрія	$y_2=-0,8274x^2+125,6x+627,77$	0,9846
3	Азербайджан	$y_3=8,1681x^{0,5651}$	0,3980
4	Бельгія	$y_4=-2,5714x^2+37,167x+64,321$	0,9343
5	Білорусь	$y_5=5,381x^2-39,095x+236,46$	0,7410
6	Болгарія	$y_6=2,3155x^2+21,435x+247,62$	0,9980
7	Великобританія	$y_7=-5,506x^2+121,64x+237,41$	0,9578
8	Грузія	$y_8=1,0119x^2-6,7976x+17,286$	0,6267
9	Естонія	$y_9=5,4345x^2-38,256x+170,45$	0,8497
10	Ірландія	$y_{10}=0,5298x^2-3,9464x+19,375$	0,4173
11	Іспанія	$y_{11}=-9,4226x^2+249,58x+248,55$	0,9829
12	Італія	$y_{12}=-4,5238x^2+261,33x+549,61$	0,9963
13	Канада	$y_{13}=27,387x^2+58,649x+638,34$	0,9924
14	Латвія	$y_{14}=101,06x^{0,4464}$	0,4682
15	Литва	$y_{15}=5,4583x^2-16,137x+113,55$	0,8676
16	Молдова	$y_{16}=3,3155x^2-46,565x+311,62$	0,9358
17	Нідерланди	$y_{17}=1,7202x^2-6,0893x+90,911$	0,9626
18	Німеччина	$y_{18}=13x^2+10,19x+8151,9$	0,9843
19	Польща	$y_{19}=697,86x^2-2463,4x+5161,9$	0,9964
20	Росія	$y_{20}=83,024x^2-306,74x+3714,7$	0,5836
21	Сербія	$y_{21}=-0,0536x^2-0,2679x+8,9464$	0,2682
22	Словаччина	$y_{22}=22,286x^2-128,4x+226,79$	0,9409
23	Словенія	$y_{23}=9,3692x^{0,6681}$	0,9460
24	США	$y_{24}=16,571x^2-167,4x+1924$	0,8224
25	Туреччина	$y_{25}=6,2798x^2-15,387x+207,23$	0,9762
26	Угорщина	$y_{26}=12,185x^2-88,363x+960,55$	0,6847
27	Фінляндія	$y_{27}=114,82x^{0,1988}$	0,5194
28	Франція	$y_{28}=-3,1071x^2+17,631x+1368,4$	0,1945
29	Хорватія	$y_{29}=-0,3512x^2+4,5536x-2,4107$	0,9054
30	Чехія	$y_{30}=10,661x^2+89,994x+915,8$	0,9720
31	Швейцарія	$y_{31}=0,2321x^2+9,0417x+239,52$	0,9480
32	Швеція	$y_{32}=-12,375x^2+82,625x+202,62$	0,5979
33	сумарний показник	$y_{33}=873,52x^2-2173,2x+26910$	0,9892

¹Розраховано автором.

1. Стадний Є. Українські студенти за кордоном: факти та стереотипи [Електронний ресурс] / Є. Стадний. – Режим доступу : <https://cedos.org.ua/uk/osvita/ukrainski-studenty-za-kordonom-fakty-ta-stereotypy>

РОЗБУДОВА МЕРЕЖІ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИХ ПАРКІВ НА ПРИНЦИПАХ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Г. М. Шевченко

Сумський державний університет, м. Суми

Національні природні парки є одними з найбільш ефективних варіантів організаційного вирішення проблеми залучення «зелених» і соціально-відповідальних інвестицій в економіку країни.

Національні природні парки в Україні є складовою екологічної мережі, відповідно до Закону України «Про екологічну мережу України» [1]. Проте якщо говорити про існування чітко сформованої мережі саме національних парків (ураховуючи рівень інформаційних зв'язків, рівень громадського контролю та державного моніторингу, створення сприятливого інвестиційного клімату тощо), то можна зробити висновок про початковий характер функціонування такої мережі в Україні. Поряд із позитивним моментом щодо постійного збільшення загальної кількості національних парків, зв'язки між ними не стають міцнішими, а соціально- та екологічно-орієнтовані рішення не стають більш злагодженими, як і державна підтримка та обсяги інвестування. Зрушення загалом мають декларативний і початковий організаційний характер.

Узагалі залучення відповідальних інвестицій в українські національні парки вимагає поряд із відносною стабільністю їх фінансових результатів, відображення потенціалу їх екологічно- та соціально-орієнтованої діяльності.

При ретельному аналізі звітів таких парків, як Галицький [2] і Сколівські Бескиди [3], з'ясовано наявність значних зрушень убик зростання прозорості висвітлення їх виробничих процесів і управлінських функцій. Проте вкрай необхідними лишаються заходи щодо «...більш прозорої звітності зі сталого розвитку, яка враховує соціо-еколого-економічні аспекти діяльності та відповідає запитам стейкхолдерів у сучасних умовах» [4].

Саме з огляду на вищезазначене, необхідним є завершення формування і подальший розвиток мережі національних природних парків на основі принципів відповідального інвестування [5] при посиленні їх ролі в сьгоднішніх процесах сталого розвитку в Україні (відповідно до Цілей сталого розвитку [6]):

– підвищення життєстійкості населення через розвиток інноваційних методів організації та виробництва продукції та робіт у

напрямку задоволення первинних потреб індивідів, зокрема, в рамках надання соціально та екологічно-спрямованих туристично-рекреаційних послуг;

- підтримання здоров'я населення через поліпшення якості медичних і рекреаційних послуг при підвищенні платоспроможності шляхом забезпечення робочих місць із нормальним режимом роботи та достатньо високим рівнем винагороди;

- забезпечення безпечних умов праці відповідно до стандартів ISO 18000 та підвищення працездатності шляхом оптимізації режиму «робота – відпочинок», зокрема, у сфері наукової праці, що врешті призведе до помітного економічного зростання;

- збільшення доступності екологічно-орієнтованої оздоровчої рекреації через розгалуження мережі зелених місць відпочинку та модернізацію рекреаційної інфраструктури. А також розширення можливостей для проведення будь-яких соціальних і, зокрема, профспілкових заходів тощо.

Запропонований підхід покликаний посилити організаційно-управлінські та інвестиційні заходи щодо забезпечення виконання загальнонаціональної програми «Цілі сталого розвитку в Україні – 2030».

1. Про екологічну мережу України [Текст] / Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2004. – № 45. – Ст. 502.

2. Галицький Національний природний парк [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.halychpark.if.ua/?m0prm=26&m1prm=45>.

3. Сколівські Бескиди [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Національного природного парку. – Режим доступу: <http://skole.org.ua/>.

4. Vasilieva, T. Sustainability information disclosure as an instrument of marketing communication with stakeholders: markets, social and economic aspects [Text] / T. Vasilieva, S. Lieonov, I. Makarenko, N. Sirkovska // Marketing and Management of Innovations. – 2017. – No. 4. – P. 350–357.

5. Principles for responsible investment [Electronic ource]. – Available at: <https://www.unpri.org/>.

6. Sustainable development goals in Ukraine [Electronic ource]. – Available at: <http://sdg.org.ua/en/>.

Наукове видання

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА МЕНЕДЖМЕНТУ БЕЗПЕКИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

(16 травня 2018 року)

Друкується в авторській редакції

Відповідальність за інформацію, викладену в публікаціях,
несуть автори

Коректор О.В. Рудь
Технічний редактор О.В. Рудь

